

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2022

Markéta Machatá

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky

VÝUKOVÉ MATERIÁLY
PRO ZAČLENĚNÍ PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT
DO VÝUKY 4. – 5. ROČNÍKŮ ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Diplomová práce

Autor: Markéta Machatá
Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Vedoucí práce: Mgr. Janet Wolf, Ph.D. et Ph.D.
Oponent práce: PhDr. Yveta Pohnětalová, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor: Markéta Machatá

Studium: P17K0019

Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Název diplomové práce: **Výukové materiály pro začlenění průřezových témat do výuky 4.-5. ročníků základní školy**

Název diplomové práce AJ: Teaching materials for inclusion of cross-curricular topics into education of 4th and 5th grade students of primary schools

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tato diplomová práce se zaměřuje na průřezová témata RVP ZV. Hlavním cílem je vytvořit výukové materiály, které bude možno zařadit do vyučovacích hodin běžných předmětů, a to jak prezenční tak i distanční formy. Práce je dělena na dvě části - teoretickou a praktickou. Teoretická část seznamuje s průřezovými tématy ve vzdělávání, konkretizuje vybraná témata a blíže specifikuje využití metody při tvorbě výukových materiálů. Praktická část obsahuje konkrétní výukové materiály vytvořené převážně na základě aktivizačních výukových metod, které jsou vhodné pro prezenční i distanční formu výuky v rámci 4.-5. ročníku. Následně jsou tyto vytvořené materiály ověřeny v pedagogické praxi a zhodnoceny.

ČAPEK, R. Moderní Didaktika. 1.vydání Grada, 2015. ISBN 978-80-9935-3

VALENTA, J. Osobnostní a sociální výchova. Aisis o.s., 2006. ISBN 80-239-4908-X

VALENTA, J. Učíme se komunikovat. Aisis o.s.,2010. ISBN 978-80-904071-5-2

VACEK, P. Rozvoj morálního vědomí žáků. 1.vydání Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-386-4

Ediční řada - Průřezová témata na 1. stupni ZŠ. Dr. Josef Raabe s.r.o.,2014. ISBN 978-80-7496-094-9

Garantující pracoviště: Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky, Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Janet Wolf, Ph.D. et Ph.D.

Oponent: PhDr. Yveta Pohnětalová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 23.11.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedla jsem všechny využití prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Podpis

Poděkování

Děkuji Mgr. Janet Wolf, Ph.D. et Ph.D. za odborné vedení, podnětné rady i připomínky při vedení mé diplomové práce. Dále chci poděkovat Mgr. Blance Kafkové za odborný dohled a pomoc při ověřování metodických materiálů. A mé rodině za její podporu a trpělivost.

Anotace

MACHATÁ, Markéta. *Výukové materiály pro začlenění průřezových témat do výuky 4. – 5. ročníků základní školy*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022. 130 s. Diplomová práce.

Tato diplomová práce se zabývá průřezovými tématy a jejich začleněním do výuky žáků 4. - 5. ročníků základního vzdělávání. V prvních kapitolách práce jsou soustředěna teoretická data a z nich vyvozeny podklady pro didaktické materiály ve formě ucelené sady 31 pracovních listů s názvem – PORTFOLIO ROBOTA. Tyto pracovní listy obsahují autorské ilustrace a na ně následně, ve stejném grafickém provedení, navazuje motivační animace i webové stránky. Tato kompletní sada materiálů umožňuje jejich využití pro prezenční i distanční formu výuky, a to s pomocí aktivizačních metod. Materiály jsou ověřeny prozatím pouze v jedné základní škole, ale v rámci webových stránek je plánována možnost jejich širšího využití a tím získání zpětné vazby od více uživatelů.

Klíčová slova:

průřezová témata, didaktické materiály, pracovní listy, webové stránky, prezenční a distanční forma výuky

Annotation

MACHATÁ, Markéta. Teaching materials for the integration of cross-sectional topics into the teaching of 4th - 5th grades of primary schools. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022. 130 pp. Diploma thesis.

This diploma thesis deals with cross-sectional topics and their integration into the teaching of pupils in the 4th - 5th years of basic education. The first chapters of the thesis concentrate theoretical data and derive from them the data for didactic materials in the form of a comprehensive set of 31 worksheets entitled - PORTFOLIO ROBOTA. These worksheets contain author's illustrations and are subsequently followed, in the same graphic design, by motivational animations and websites. This complete set of materials allows their use for full-time and distance learning with the help of activation methods. The materials are currently verified in only one primary school, but within the website, the possibility of their wider use and thus obtaining feedback from multiple users is planned.

Keywords:

cross-sectional topics, didactic materials, worksheets, websites, full-time and distance learning

Obsah

ÚVOD	10
1 PRVKY EDUKAČNÍHO PROCESU	12
1.1 UČIVO - PRŮŘEZOVÁ TÉMATA	13
1.1.1 Osobnostní a sociální výchova	13
1.1.2 Výchova demokratického občana	16
1.1.3 Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	17
1.1.4 Multikulturní výchova	18
1.1.5 Environmentální výchova	20
1.1.6 Mediální výchova	21
1.2 CÍLE	23
1.3 ŽÁK	24
1.3.1 Motivace	25
1.4 UČITEL	26
1.5 VYUČOVACÍ METODY A POSTUPY	28
1.5.1 Diskuzní metody	29
1.5.2 Situační metody	29
1.5.3 Heuristické metody	30
1.5.4 Metody řešení problémů	31
1.6 MATERIÁLNÍ PODMÍNKY	32
1.7 ORGANIZAČNÍ PODMÍNKY	32
2 PRŮŘEZOVÁ TÉMATA V RÁMCI EDUKACE	33
2.1 PRŮŘEZOVÁ TÉMATA V NAŠEM ŠKOLSTVÍ	33
2.2 PRŮŘEZOVÁ TÉMATA V ZAHRANIČÍ	34
3 VÝCHODISKA PRO VYTVOŘENÍ VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ.....	36
3.1 VLASTNÍ POSTUP TVORBY MATERIÁLŮ	37
4 VÝUKOVÉ MATERIÁLY – Z POHLEDU TEORIE	38
4.1 POPIS A CHARAKTERISTIKA JIŽ VYTVOŘENÝCH VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ	38
4.2 ZPŮSOB VYUŽITÍ VYTVOŘENÝCH VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ	39
5 VÝUKOVÉ MATERIÁLY – Z POHLEDU PRAXE	41
5.1 METODICKÝ PŘÍVODCE PRO CELOU SADU VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ	41
5.2 METODICKÝ PŘÍVODCE PRO KONKRÉTNÍ TÉMATA	43
6 OVĚŘOVÁNÍ VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ	68
6.1 POPIS A CHARAKTERISTIKA SUBJEKTŮ, ZAHRNUTÝCH DO OVĚŘOVÁNÍ	68
6.2 ZPŮSOBY OVĚŘOVÁNÍ	68
6.3 PRŮBĚH OVĚŘOVÁNÍ	69
6.3.1 Ověřování ve 4. ročníku	69
6.3.2 Ověřování v 5. ročníku	69
7 HODNOCENÍ VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ	72
7.1 VLASTNÍ HODNOCENÍ	72
7.1.1 Co mne překvapilo	73
7.2 HODNOCENÍ DRUHÝM PEDAGOGEM	74
7.2 HODNOCENÍ ŽÁKY	74

7.4 ZAPRACOVÁNÍ PŘIPOMÍNEK Z PRŮBĚHU OVĚŘOVÁNÍ	76
ZÁVĚR	77
LITERATURA	78
SEZNAM PŘÍLOH.....	82

ÚVOD

Tato práce se zaměřuje na Průřezová témata, která se do našeho školství dostala v rámci posledních politických a společenských změn. Ty v naší republice proběhly v roce 1989 a odstartovala jimi i proměna celého českého školství. Hlavním cílem této proměny bylo srovnání úrovně našeho školství s trendy progresivnějšího západoevropského, při zachování našich tradičních národních hodnot. V roce 2001 v Bílé knize – Národním programu rozvoje ve vzdělávání – byla zdůrazněna potřeba vnitřní reformy škol, a v této návaznosti vznikl v roce 2004 Rámcový vzdělávací program pro ZV. Díky těmto novým systémům kurikulárních dokumentů byla školám a pedagogům dána větší volnost, autonomie, ale zároveň i zodpovědnost za způsob osvojování učiva, jeho cílů a výsledků vzdělávání. Zde byly poprvé použity termíny jako Klíčové kompetence nebo Průřezová témata.

Průřezová témata a jejich obsah jsou tedy do kurikula českého školství začleněna již od roku 2004 jako součást Rámcového vzdělávacího programu (dále jen RVP) a z něj vycházejících Školních vzdělávacích programů (dále jen ŠVP). Učivo, které je obsahem průřezových témat, vyplývá ze současného dění, problémů a rychlých změn našeho světa. A jeho hlavním cílem je rozvíjet u žáků morální hodnoty a postoje. K implementaci tohoto učiva mohou školy přistupovat individuálně a dle vlastních možností i schopností svých pedagogů je integrovat v rámci ŠVP do výuky. Východiskem pro integraci tohoto učiva jim pak jsou pokyny v RVP, které nabízí učitelům možnost začlenění jednotlivých průřezových témat formou integrace učiva do běžných vyučovacích předmětů, zařazováním projektů na daná témata, zavedením samostatného vyučovacích předmětu nebo kombinací všech tří způsobů (Václavík, 2015).

Ze své vlastní zkušenosti získané za dvacet let práce ve školství ale vím, že cílené a smysluplné zařazování těchto témat jakýmkoliv ze čtyř nabízených způsobů není vždy úplnou samozřejmostí. A právě toto bylo hlavní motivací při výběru tématu pro mou diplomovou práci.

Cílem diplomové práce tedy je vytvořit výukové materiály, které by mohly být přínosem pro pedagogy. Takové výukové materiály, které by učitelům umožnily jejich snadné začlenění, a to i v logické návaznosti na současné dění a s ohledem na individuální schopnosti a potřeby žáků. A zároveň takové materiály, které by si mohli sami učitelé přizpůsobit aktuálním tématům, formám výuky i časovému rozvrhu. Pro tyto materiály by měly být využity hlavně aktivizační výukové metody, které jsou vhodné zároveň pro prezenční i distanční formu výuky. Tyto metody budou zvoleny tak, aby podněcovaly žáky k samostatnému uvažování, bádání, řešení problémových situací a pomáhaly rozvíjet kritické myšlení, schopnost učit se a schopnost diskutovat na zvolené téma. Půjde tedy převážně o metody diskusní, heuristické nebo situační.

Diplomová práce bude rozdělena do několika kapitol. V prvních kapitolách se bude věnovat definici edukačního procesu a jeho jednotlivých prvků. Nejen těm, které jsou stěžejní pro tuto práci, protože na ně budou dále navazovat zvolené metody, formy a obsah vytvořených výukových materiálů, ale práce se zaměří i na ty prvky, které ovlivňují možnost začlenění těchto materiálů do běžného vzdělávacího procesu. Také zde bude zařazena část s informacemi o způsobech implementace průřezových témat do našeho i zahraničního edukačního procesu. Následovat budou kapitoly, které by měly obsahovat popisy a charakteristiky konkrétních výukových materiálů a metodiky pro práci s těmito materiály. Nakonec bude uvedeno i hodnocení a reflexe výukových materiálů, které bude zpracováno až po ověření všech pracovních listů v běžné praxi. Ověření proběhne v rámci 4. a 5. ročníku ve škole, kde trvale pracuji. V závěrečné příloze bude obsažena již vytvořená sada výukových materiálů a všechny další didaktické materiály, které vzniknou v rámci této diplomové práce.

1 PRVKY EDUKAČNÍHO PROCESU

V této kapitole je definován pojem „edukační proces“, protože práce se následně podrobněji zabývá jeho jednotlivými vstupními činiteli. A z těchto informací čerpá v praktické části. Hlavními body edukačního procesu je tedy podle Průchy (2013) jakákoliv činnost, v rámci níž libovolný jedinec vyučuje a vzdělává jiného jedince, u kterého tímto procesem k učení a vzdělávání dochází. Podle J. Hendricha, ze kterého Průcha čerpá v Moderní pedagogice, u tématu struktury edukačního procesu, jeho model edukačního procesu při specifikaci jeho struktury obsahuje základní prvky (činitele), které na sebe navzájem působí. Jsou to:

- učivo,
- cíle,
- žák,
- učitel,
- vyučovací metody a postupy,
- materiální podmínky,
- organizační podmínky.

Tyto prvky (činitele) jsou navzájem propojeni zásadami (principy), které jsou pro jejich společnou interakci i celý edukační proces podstatné, a měly by se v něm uplatňovat. V Přehledu pedagogiky (2015) Průcha uvádí tyto hlavní didaktické zásady (principy). Jsou to zásady:

- přiměřenosti,
- uvědomělosti,
- postupnosti,
- návaznosti,
- aktivity,
- spojení teorie s praxí,
- individuálního přístupu k žákům.

V následujících podkapitolách je u každého prvku (činitele) upřesněn jeho podíl a význam v edukačním procesu (vzhledem k tématu diplomové práce a jejím cílům) a z něj vyvozena relevantní fakta, ze kterých bude čerpáno v praktické části práce.

1.1 UČIVO - PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Už název „Průřezová témata“ jasně naznačuje, že jde o učivo, které je koncipováno tak, aby přirozeně prostupovalo všemi předměty a jeho obsah mu umožňoval důležitý podíl na komplexnosti vzdělání. Toto učivo je nenahraditelnou součástí základního vzdělávání nejen proto, že se jedná o témata běžného života žáků a interpretaci jejich vlastních bezprostředních zkušeností, ale také hlavně proto, že jejich obsah a očekávané výstupy si dávají za cíl ovlivnit morální postoje a hodnoty žáků, které mají zásadní význam pro jejich budoucnost a v globálním měřítku i pro budoucnost celé naší planety.

„Lidé dnes znají cenu všeho, ale hodnotu ničeho.“ Oscar Wilde

Tato kapitola se věnuje analýze témat a očekávaných výstupů k jednotlivým tématům a interpretaci jejich vybraných částí, ze kterých vychází obsah výukových materiálů. Charakteristika, přínos a popis tematických okruhů jednotlivých průřezových témat je čerpán z dokumentu Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, dále jen RVP ZV.

Dále jsou zde v samostatné kapitole u jednotlivých témat uvedena některá specifika očekávaných výstupů, protože právě z nich vychází vymezení cílů výuky pro plánované výukové materiály. Tyto výstupy sice nejsou závazné, ale rozvíjí klíčové kompetence a ulehčují přesnou identifikaci vědomostí, dovedností, postojů i hodnot, které by si žáci měli pomocí těchto témat osvojovat. Výstupy tím pomáhají i ke zvýšení efektivity výuky a ke zjednodušení jejího plánování, tak jak je uvedeno v Metodické podpoře (2011), která se právě očekávanými výstupy zabývá.

1.1.1 Osobnostní a sociální výchova

Tato část vychází z RVP ZV (2021).

Toto téma je charakteristické svým využitím v běžném životě, praktičností, orientací na osobnost žáka a jeho potřeby i individualitu. Učivem by měly být hlavně běžné životní situace. Pro potřeby žáků s lehkým mentálním postižením je téma zaměřeno

například na rozvoj sebekontroly, komunikace a spolupráce, akceptování odlišných názorů a přístupů k problémům i pozitivní postoj k vlastní osobě.

Přínos tohoto tématu je v oblasti rozvoje vědomostí, dovedností a schopností, které by se měly projevit například ve zlepšení komunikace, sebepoznání, sebekontroly, spolupráce a při zvládání konfliktů. V oblasti postojů a hodnot je předpokládán rozvoj v uvědomování hodnoty spolupráce, pomoci, akceptování různosti názorů, přístupů k řešení problémů a konfliktů.

Jedna část tematických okruhů je věnována osobnímu rozvoji. Patří sem **Rozvoj schopností poznávání** (dovednost pro učení a studium, zapamatování, pozornost a soustředění), **Sebepoznání a sebepojetí** (informace o mě, odraz mého já v mém chování, můj vztah ke druhým lidem, sebepojetí), **Seberegulace a sebeorganizace** (sebekontrola, sebeovládání, vůle, osobní cíle), **Psychohygienu** (pozitivní myšlení, zvládání zátěžových situací, schopnost relaxace, hledání pomoci v případě potřeby), **Kreativita** (tvořivost, originalita a flexibilita nápadů, schopnost dokončování projektu). Druhá část obsahuje témata sociálního rozvoje. Například **Poznávání lidí** (chyby při poznávání, zcitlivění vůči odlišnostem a zvědomění jejich hodnoty), **Mezilidské vztahy** (empatie, respekt, podpora, pomoc), **Komunikace** (verbální i neverbální, naslouchání, schopnost empatického a asertivního přístupu v komunikaci, schopnost smysluplné komunikace), **Kooperace a kompetice** (dovednosti seberegulace, odstoupit od vlastního názoru, respektovat a rozvíjet názory jiných, zvládání konkurenčních situací). Třetí částí tematických okruhů je morální rozvoj, kam patří **Řešení problémů a rozhodovací dovednosti** (rozhodování v různých situacích a odlišných sociálních rolích), **Hodnoty, postoje a praktická etika** (objektivní zhodnocení vlastních i cizích postojů, zvědomění pojmů odpovědnost, spravedlnost, spolehlivost, respekt).

Tato část vychází z Metodické podpory (2011).

Typickým pro toto průřezové téma je fakt, že se učivem stává sám žák nebo určitá skupina a tím je toto téma oproti ostatním specifické. Vyznačuje se tedy určitými odlišnostmi, které se odrážejí i v očekávaných výstupech. A je proto důležité tato specifika zohlednit právě při tvorbě výukových materiálů. Cílem zde nejsou teoretické vědomosti, ale projevy chování a jednání, přičemž učivo vychází z individuality

každého žáka, a musí proto navazovat i na individuální přístup. „Učivo je individualizované a vázané na konkrétní typy osobností žáků a konkrétní situace, které ve třídě nastávají nebo které učitel záměrně vyvolává pro učební situace“ (Metodická podpora, 2011, s. 10). Očekávané výstupy předkládají optimální stav dovedností, nezávislý na věku žáka, a pracují s předpokladem již získaných základních dovedností a znalostí.

Očekávané výstupy

Zde jsou tematické okruhy a očekávané výstupy vybrané z Metodické podpory (2011).
Osobnostní rozvoj - **Rozvoj schopností poznávání** (poznává své schopnosti empatie, popíše a používá své myšlenkové postupy k řešení problémů), **Sebepoznání a sebepojetí** (využívá v reálných situacích různé informace o sobě, například vlastní úvahy, zpětné vazby od druhých), **Seberegulace a sebeorganizace** (používá strategie regulace vlastního myšlení, prožívání a jednání ve prospěch svůj i druhých lidí), **Psychohygienu** (popíše, kam se obrátit pro pomoc v případě, že na potíže sám nestačí, usiluje o pozitivní vyladění mysli), **Kreativita** (nahlíží skutečnost z různých úhlů pohledu, využívá svých kreativních schopností k citlivému utváření vlastního image).

Sociální rozvoj – **Poznávání lidí** (všímá si odlišností i vzájemných shod mezi spolužáky a sebou, vysvětlí pozitiva i negativa rozdílností a jedná tak, aby byly i neshody ve skupině pozitivně využity), **Mezilidské vztahy** (dokáže využít vhodné vzorce chování pro rozvoj dobrých vztahů, uvažuje o motivacích a postojích druhých lidí, respektuje osobnost jiných), **Komunikace** (pozná charakteristické znaky různých druhů komunikace, sdělně prezentuje a diskutuje, využívá efektivní komunikační vzorce), **Kooperace a kompetice** (pozná, využívá a rozvíjí své vlastní pocity, své schopnosti kritického myšlení, komunikace ve skupině, řešení konfliktů a dovednost organizace práce ve skupině).

Morální rozvoj – **Řešení problémů a rozhodovací dovednosti** (používá účinný způsob řešení osobních problémů, problémů v kolektivu, identifikuje a vysvětlí příčiny vzniku těchto problémů), **Hodnoty, postoje, praktická etika** (zná své hodnoty, uvědomuje si mravní rozměr běžných situací, zná a jedná podle etických zásad, pomáhá druhým, obhájí své hodnoty a postoje).

1.1.2 Výchova demokratického občana

Tato část vychází z RVP ZV (2021).

Hlavní charakteristikou je mezioborový a multikulturní rámec daného tématu, důraz na kritické myšlení, participace na společných zájmech, sociální soudržnost a posílení hodnot, jako je spravedlnost, tolerance a odpovědnost. Pro potřeby žáků s lehkým mentálním postižením je téma zaměřeno například na úctu k zákonu, k hodnotám, podpoře pomoci slabším, k ohleduplnosti a vzájemné empatii.

Přínos v oblasti vědomostí, dovedností a schopností by se měl projevit například v pochopení pravidel a zákonů fungující společnosti, v proaktivním přístupu v otázce dodržování lidských práv a svobod, v rozvoji všech komunikačních dovedností. Přínos v oblasti postojů a hodnot přispívá k zvnitřnění hodnot (svoboda, spravedlnost, solidarita), schopnosti zaujmout a obhájit vlastní stanovisko ve skupině mnoha dalších, ale i ke schopnosti kompromisu a sebekritičnosti.

Do tematických okruhů patří **Občanská společnost a škola** (spoluúčast na životě školy i místní komunity, demokratické principy v reálném životě), **Občan, občanská společnost a stát** (práva a povinnosti a jejich aktivní uplatňování, odpovědná ke společným věcem i hodnotám), **Formy participace občanů v politickém životě** (možnosti demokratické volby, komunální volby), **Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování** (základní principy demokracie, demokracie v řešení konfliktů, řád, spravedlnost a morálka).

Tato část vychází z Metodické podpory (2011).

V rámci tohoto tématu je podstatný posun ve schopnosti participace a sociální soudržnosti žáka. Proto se očekávané výstupy zaměřují převážně na změnu a posun na úrovni postojů žáka. *„Důležitá je zde motivace žáků, posilování vědomí zainteresovanosti na jejich výsledcích a rozvoj jejich schopnosti vnímat „občanské aktivity“ jako součást vlastního osobního rozvoje“* (Metodická podpora, 2011, s. 23).

Očekávané výstupy

Zde jsou tematické okruhy a očekávané výstupy vybrané z Metodické podpory (2011).

Občanská společnost a škola (zná a chápe smysl školních pravidel, uvědomuje si vhodnost aplikace jednotlivých pravidel), **Občan, občanská společnost a stát** (identifikuje porušování lidských práv, využívá informačních a komunikačních prostředků z nalezení informací o své obci a vyhodnotí si jejich důležitost), **Formy participace občanů v politickém životě** (chápe a respektuje základní principy vlastních práv a povinností, volí aktivní přístup při spolupráci a pomoci druhým, uvědomuje si možnosti vyjádření iniciativy nebo nesouhlasu a kritiky), **Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování** (využívá společensky přijatelné způsoby k řešení konfliktů, uvědomuje si společenskou a osobní rovinu situací a podle toho volí jejich řešení, formuluje a vyjadřuje své názory v diskuzi na témata nespravedlnosti, nesvobody, sobectví, solidarity).

1.1.3 Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Tato část vychází z RVP ZV (2021).

Charakteristické pro toto téma je upevňování tradičních evropských hodnot, jako je humanismus, svobodná lidská vůle a výchova k myšlení v evropských i globálních souvislostech. Pro potřeby žáků s lehkým mentálním postižením je téma zaměřeno například na utváření kladných postojů v oblasti kulturní rozmanitosti a k odstraňování stereotypů a předsudků.

Přínosem k rozvoji v oblasti vědomí, dovedností a schopností je například rozvoj dovedností potřebných k pochopení sociálních a kulturních rozdílů ve společnosti a mezi národy, pochopení nutnosti dodržování lidských práv v globálním měřítku a posílení vědomí společných historických kořenů. V oblasti postojů a hodnot rozvíjí vhodné přístupy k evropským hodnotám a snaží se o eliminaci stereotypů a předsudků.

Do tematických okruhů patří **Evropa a svět nás zajímá** (život dětí v odlišných kulturách, zvyky a tradice národů Evropy), **Objevujeme Evropu a svět** (vzdělávání,

život a životní styl Evropanů), **Jsme Evropané** (evropská civilizace, rozdílné postoje a přístup Evropanů).

Tato část vychází z Metodické podpory (2011).

Toto téma by mělo vést žáky k pochopení propojení celého dnešního světa a porozumění vzájemné závislosti a provázanosti všech jeho částí. „*To neznamena, že by evropský kontext ve vnímání současných událostí a jevů měl „vymizet“, ale je důležité, aby děje a události každodenního života byly od samého začátku žákům přibližovány komplexně, v propojení od úrovně místní, národní a makro regionální (např. v rámci evropského regionu) až po úroveň celosvětovou*“ (Metodická podpora, 2011, s. 34).

Očekávané výstupy

Zde jsou tematické okruhy a očekávané výstupy vybrané z Metodické podpory (2011).

Evropa a svět nás zajímá (uvědomuje si a interpretuje příběhy své i lidí ve svém okolí ovlivněné aktuálním děním, vnímá a zhodnotí rozdíly v životě dnes a v minulosti, chápe souvislosti a propojení událostí v evropských dějinách, vnímá vliv současného dění na sebe i své okolí), **Objevujeme Evropu a svět** (chápe pojem globalizace a jeho výhody i negativa, chápe rozdílné životní podmínky ve světě a příčiny chudoby nebo migrace, zná a dokáže vysvětlit pojem nerovnosti), **Jsme Evropané** (respektuje odlišnosti ve světě i blízkém okolí, identifikuje předsudky a umí přispět k jejich nápravě, v tíživých situacích dokáže projevit solidaritu i ochotu k zlepšení dané situace).

1.1.4 Multikulturní výchova

Tato část vychází z RVP ZV (2021).

Charakteristickým znakem pro toto téma je seznamování žáků s kulturou, zvyky a tradicemi odlišných kultur, porozumění a respektování jejich hodnot. Pro potřeby žáků s lehkým mentálním postižením je téma zaměřeno například na podporu při zapojení do eliminace projevů intolerance, xenofobie, rasismu a naopak podpora schopnosti komunikace se spolužáky z odlišného sociokulturního prostředí.

Přínosem tohoto tématu v oblasti vědomostí, dovedností a schopností je například schopnost spolupráce a vzájemné tolerance odlišných sociokulturních skupin, schopnost uvědomění si rovnoprávnosti všech a z toho vyplývajících následků negativních verbálních i neverbálních projevů. A také dokázat přijmout i následky svého chování. V oblasti postojů a hodnot toto téma umožňuje zvědomění vlastního hodnotového systému v protipólu k odlišnému sociokulturnímu zázemí a vlastního zapojení při projevech intolerance a diskriminace.

K tematickým okruhům patří témata **Kulturní difference** (originalita každého člověka, sociální, kulturní nebo náboženský statut), **Lidské vztahy** (klady i zápory příslušnosti ke skupině, předsudky a zažité stereotypy, schopnost empatie), **Etnický původ** (vnímání projevů rasizmu, podpora rovnosti a práv všech), **Multikulturalita** (jazyk jako nástroj dorozumění), **Princip sociálního smíru a solidarity** (společné soužití v multikulturní společnosti, lidská práva).

Tato část vychází z Metodické podpory (2011).

Toto téma vychází z aktuálních změn ve společnosti. Snahou o zodpovězení otázek, které se týkají příčin a hranic našich odlišností, se toto téma přibližuje k tzv. transkulturnímu přístupu, což umožňuje vycházet ze zkušeností a kultury jednotlivce.

Očekávané výstupy

Zde jsou tematické okruhy a očekávané výstupy vybrané z Metodické podpory (2011).

Kulturní difference (předává své zkušenosti se zvyky a tradicemi své rodiny, vnímá a dokáže popsat situaci vycházející ze sociálních předsudků, sdílí s ostatními své pocity k jejich objektivnímu posouzení), **Lidské vztahy** (zná důležitost mezilidských vztahů, získává vhodné sociální dovednosti), **Multikulturalita** (zná své kořeny a historii rodiny, chápe a dokáže interpretovat důležitost rituálů, své názory a myšlenky vyjadřuje logicky a výstižně), **Principy sociálního smíru a solidarity** (chápe význam a dokáže objasnit pojem solidarita, uvědomuje si a dokáže popsat formy odlišností).

1.1.5 Environmentální výchova

Tato část vychází z RVP ZV (2021).

Charakteristikou tohoto tématu je vztah žáka k životnímu prostředí v lokálním i globálním měřítku, ochrana a převzetí odpovědnosti za vliv na něj za sebe jako jednotlivce. Pro potřeby žáků s lehkým mentálním postižením je téma zaměřeno například na zvědomění hodnoty života, důležitost ochrany přírody, vztahu k životnímu prostředí a zapojení do řešení otázek spojených s ochranou přírody.

Přínosem tohoto tématu v oblasti vědomostí, dovedností a schopností je porozumění provázání biosféry, uvědomění si důsledkům zásahu člověka do ekosystémů, získání dovedností týkajících se ochrany životního prostředí. V oblasti postojů a hodnot je přínosem například pochopení a přijetí odpovědnosti za současný stav životního prostředí, k zvědomění a zcitlivění ve vztahu k přírodě, přírodnímu a kulturnímu dědictví.

Tematické okruhy jsou například okruh **Ekosystém** (les, pole, vodní zdroje, moře, lidská obydí, kulturní krajina), **Základní podmínky života** (voda, vzduch, půda, biodiverzita, energie, přírodní zdroje), **Lidské aktivity a problémy životního prostředí** (vliv zemědělství, dopravy a zástavby na krajinu, odpady a recyklace, dopad lidské činnosti na životní prostředí), **Vztah člověka k prostředí** (prostředí v našem okolí, životní styl, důsledky globalizace a vliv sociálního statusu na přístup k ekologii).

Tato část vychází z Metodické podpory (2011).

Toto téma by mělo u žáků budovat odpovědné chování upevnováním potřebných znalostí, dovedností a postojů, které se utváří v různém období a vzájemně na sebe navazují. Proto zde bylo vymezeno pět nových klíčových témat (Senzitivita, Zákonitosti, Výzkumné dovednosti, Problémy a konflikty, Akční strategie), která více vyjadřují potřebu postupného rozvoje odpovědného environmentálního chování žáků. Obsah hlavních, stávajících okruhů Environmentální výchovy je propojen těmito novými klíčovými tématy.

Očekávané výstupy

Zde jsou tematické okruhy a očekávané výstupy vybrané z Metodické podpory (2011).

Vztah člověka k prostředí – Senzitivita (vyhledá a interpretuje událost, která je spojena s místem v jeho okolí, vyjádří svůj vztah k přírodě, zná a užívá správné vzorce chování k živé přírodě), **Ekosystémy, Základní podmínky života – Zákonitosti** (zná základní vazby organismů na prostředí, umí vysvětlit důvody vzniku a podmínek života biotopů, identifikuje vztah lidské činnosti ke stavu ekosystému), **Lidské aktivity a problémy životního prostředí, Vztah člověka k prostředí – Problémy a konflikty** (uvědomí si propojení běžných činností s jejich následky, aktivně hledá řešení aktuálních environmentálních problémů v okolí svého bydliště, využívá již získané vědomosti a ty propojuje do souvislostí vedoucích k řešení problému), **Ekosystémy, Základní podmínky života, Lidské aktivity a problémy životního prostředí – Výzkumné dovednosti a znalosti** (ověřuje metodou pokusů a zkoumání odpovědi na vlastní otázky, samostatně vyhledá studijní materiály k otázkám, nalezené informace dokáže vyhodnotit a porovnat s vlastní zkušeností), **Lidské aktivity a problémy životního prostředí, Vztah člověka k prostředí – Akční strategie** (uvědomí si a dokáže eliminovat vlastní dopady na životní prostředí, zná možnosti a způsoby snižování dopadů na životní prostředí a dokáže je interpretovat ve skupině).

1.1.6 Mediální výchova

Tato část vychází z RVP ZV (2021).

Pro toto téma je charakteristické získávání dovedností týkajících se převážně komunikace a práce s médii, schopností vyhodnocování a zpracování těchto informací, podnětů i rizik s důrazem na bezpečnou komunikaci s okolním světem. Pro potřeby žáků s lehkým mentálním postižením je téma zaměřeno na rozvoj objektivního zpracování mediálních sdělení, využívání médií jako zdroje dostupných informací a rozvoj veřejné komunikace.

Přínosem tohoto tématu v oblasti rozvoje vědomostí, dovedností a schopností je například rozvoj schopnosti odlišení podstatných a nepodstatných informací v mediálních sděleních a schopnosti realistického vyhodnocení relevantnosti těchto

sdělení, rozvoj dovednosti využívání médií jako cenného zdroje informací a schopnost jejich využití. Přínosem v oblasti postojů a hodnot je rozvoj uvědomění hodnoty vlastního života a přehodnocení vlastního postoje k vlivům médií působících na formování osobnosti každého jedince, uvědomění si hodnoty lidské komunikace.

Do první části tematických okruhů, které jsou věnovány receptivním činnostem, patří **Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení** (utváření realistického pohledu na zpravodajství a reklamu, rozlišení reklamních, bulvárních a zábavných sdělení od relevantních, reálných a přínosných informací, pochopení smyslu mediálního sdělení), **Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality** (interpretace sdělení, výběr reálných, hodnotných a vhodných informací pro sdílení, realita/fikce, zprávy „vytržené z kontextu“), **Stavba mediálních sdělení** (pravidla pro výstavbu zprávy, příběhu, vyprávění, zprávy z časopisu), **Vnímání autora mediálních sdělení** (identifikace záměrné manipulace, identifikace přesného záměru mediálního sdělení záměrně ovlivněného použitím dalších komunikačních vlivů jako zvuky, obrázky, výběr slovních spojení), **Fungování a vliv médií ve společnosti** (vliv společnosti i jednotlivce na média a jejich vliv na každodenní život, postoje a kulturu celé společnosti i jednotlivce). Druhá část se zabývá okruhy činností produktivních a je sem zařazena **Tvorba mediálního sdělení** (realizace sdělení splňujících požadavky kladené na správná a společensky i situačně vhodná sdělení), **Práce v realizačním týmu** (realizace týmové – skupinové činnosti, která bude směřovat k získání zkušeností při tvorbě sdělení, diskuzi, vzájemné komunikaci).

Tato část vychází z Metodické podpory (2011).

V rámci tohoto tématu byl pro žáky 1. stupně v mediální opoře vytvořen okruh Mediální propedeutika, ve kterém by měli uplatnit své stávající zkušenosti s médii. Druhým okruhem doporučeným pro toto věkové období je Kritické čtení, ten v sobě zahrnuje i základ dalších témat. V rámci očekávaných výstupů je podstatné utvářet schopnosti vedoucí k prosociálnímu využívání médií, které je ale plně pod vědomou kontrolou jedince.

Očekávané výstupy

Zde jsou tematické okruhy a očekávané výstupy vybrané z Metodické podpory (2011).

Mediální propedeutika (rozpozná charakteristické rysy postav a je schopen objektivního posouzení jejich chování, rozlišuje realitu od fantazie, orientuje se v reálném a fiktivním prostředí reklamy, uvědomuje si a dokáže identifikovat rizika spojená s digitální technikou), **Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení** (rozliší hlavní funkce mediálních sdělení, pozná a vysvětlí odlišnosti reálného a virtuálního světa, je si vědom významu ochrany soukromí a osobních údajů).

1.2 CÍLE

„Výukový cíl chápeme jako zamýšlené změny v učení a rozvoji žáka (ve vědomostech, dovednostech, vlastnostech, hodnotových orientacích, osobnostním a sociálním rozvoji jedince), kterých má být dosaženo výukou (Vališová, 2014, s. 137). Cílem můžeme nazvat tedy to, čeho má být díky edukaci dosaženo. Volba cíle nám ovlivňuje činitele vzdělávacího procesu (učivo, vyučovací metody a postupy). Zároveň je volba vhodného cíle závislá na konkrétním příjemci edukace, jeho výkonu a na individuálním zaměření. Systémy cílů jsou uspořádány do navzájem provázaných stupňů s danou hierarchií, ve které jsou cíle s nižší prioritou podřazeny cílům vyšším. Zároveň jsou ale tyto vyšší cíle závislé na naplnění cílů nižších (Turek, 2014).

Prioritou pro tuto práci je stanovení cílů z hlediska stránek osobnosti. Kasíková (Kasíková in Vališová, 2014) uvádí tyto tři hlavní kategorie:

- kognitivní cíle – pro které je prioritní orientace na rozvoj poznávacích procesů,
- afektivní cíle – jejich prioritou je utváření postojů, hodnotových orientací,
- psychomotorické cíle – zaměřené na nervosvalovou koordinaci.

Cíle se tedy řadí k hlavním determinantům edukačního procesu a měly by na ně mít návaznost jeho ostatní činitele. Při stanovování cílů, ze kterých mají vycházet vytvořené výukové materiály, je nutné pracovat i s cíli vytyčenými v RVP v kapitole Cíle základního vzdělávání. Přímou pro průřezová témata budou v rámci této práce identifikovány cíle v jednotlivých podkapitolách konkrétních témat, a to v podkapitolách – Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka.

1.3 ŽÁK

Žák je příjemcem edukace, hlavním cílem, na který se orientuje vzdělávání a jeho jednotlivé prvky. Jejich zaměření a výběr je ovlivněn vývojem, výkonem i osobnostním nastavením konkrétního žáka, nebo celé skupiny.

Výukové materiály, které jsou výsledkem této diplomové práce, jsou určeny převážně pro žáky 4. – 5. ročníku, kteří většinou ještě vývojově spadají do kategorie mladšího školního věku. Pro správné zacílení těchto materiálů je tedy podstatné věnovat se blíže charakteristice tohoto vývojového období. Pro tuto charakteristiku jsou čerpány poznatky z Vývojové psychologie (Langmeier, 2006). Langmeier uvádí, že jedním z charakteristických rysů tohoto období je snaha dítěte o pochopení okolního světa a věcí v něm v jeho reálné podobě. Ke konci tohoto období (4. - 5. r) se stává jeho vnímání a postoj ke světu kritičtější. Mezi schopnosti a dovednosti, které se v tomto období vyvíjí, patří například vývoj představivosti, řeči, slovní zásoby a rozvoj paměti. Narůstá schopnost porozumět názorům jiných lidí, jejich přáním a potřebám. Roste schopnost jejich vzájemného rozlišení a schopnost sociálního porozumění. Dalším důležitým faktorem je například vývoj emočního porozumění, ve kterém právě kolem desátého roku věku dítěte dochází k zvědomění možnosti prožívat současně i několik protichůdných emocí. Toto porozumění souvisí se schopností nahlížet na vzniklé situace z různých úhlů pohledu. I vývoj morálního vědomí a jednání má v tomto období své specifikum. V tomto období si děti začínají uvědomovat podstatu mravního hodnocení, do jehož rámce jsou schopni zahrnout již i motivy jednání (Langmeier, 2006).

Na výkon a osobní nastavení žáka mají svůj vliv i motivy a motivace, ať již vnitřní nebo vnější. Motivace jsou dle Čápa souhrnem hybných činitelů, které žáka podněcují, podporují, aktivizují, dodávají mu energii k určité činnosti či chování k sobě i ostatním. Nebo naopak tuto jeho aktivitu tlumí, nerozvíjí ji v činnosti, učení a ani v osobním rozvoji (Čáp, 1993). Proto je v rámci této kapitoly zařazena i podkapitola, věnující se motivaci jako důležitému prvku, který ovlivňuje žáka v jeho výkonech.

1.3.1 Motivace

Motivace je důležitým bodem při plánování vhodných výukových materiálů, protože dosažení požadovaných výsledků v posunu postojů a hodnot žáků není závislé pouze na inteligenci žáků, ale i na psychických vlastnostech, které například Vágnerová (2002) označuje jako motivačně – regulační. Podle ní žádný žák nevyužívá své schopnosti v jejich plném měřítku, pokud mu není poskytnuta dostatečná a vhodně zvolená motivace.

„Motiv je jakýkoli vnitřní činitel, který člověka nebo jiný organismus vede k aktivitě“ (Říčan, 2009, s. 177). Linhart v Základech obecné Psychologie (1981) uvádí, že pro dosažení požadovaného výsledku motivace musí na vnitřní motivační dispozice (potřeby) jedince působit podněty, které jej iniciují. Z psychologického hlediska lze tedy na motivaci nahlížet různými způsoby, jejichž charakteristiky jsou důležité pro samotnou volbu efektivní motivace. Například:

- Potřeba něco získat / potřeba něčemu uniknout – například potřeba úspěchu, jedinečnosti / nebýt poslední, nebýt odsuzován, kritizován. Toto jsou dva z příkladů motivace ke školní práci dle Vágnerové (2002).
- Model nedostatku / přetlaku – potřeba toho, čeho se nám nedostává / potřeba uvolnění, odreagování. Tyto dva základní modely uvádí Pavel Říčan v knize Psychologie osobnosti (1972).
- Potřeba činnosti – jako automotivační prvek, vycházející z teorie, že *„potřeba činnosti je základem veškeré lidské motivace“* (Říčan, 1972, s. 175).
- Samy nabízené aktivity - které jsou zajímavé, zábavné, pestré a účelně zaměřené. Jak uvádí Čapek ve svém lexikonu výukových metod (2015).

Podstatným faktorem, který nesmí opominout učitel při plánování jakékoliv činnosti, je i Maslowova Hierarchie motivů, které seřadil od nejnižších motivů až po ty nejhodnotnější, jak je uvádí Říčan (2009).

- Biologické potřeby – potřeba jíst, pít, dýchat, spát, relaxovat atd.
- Bezpečí – potřeba zaručenosti klidu, pohodlí atd.
- Přimknutí – potřeba sounáležitosti, začlenění atd.

- Úcta, respekt – potřeba sebeúcty a uznání okolí, sebedůvěry atd.
- Poznání – potřeba vzdělávání a pochopení významu věcí atd.
- Estetika – potřeba krásy a souladu atd.
- Seberealizace – potřeba vlastního uplatnění a nalezení smyslu života atd.
- Transcendence – kosmická sounáležitost atd.

„Rozvíjení rozumového, citového a akčního vztahu k předmětům a jevům zájmu vyrůstajícího na uspokojování potřeb základních se stává (samo motivováno) motivační silou vzniku nových potřeb“ (Linhart, 1981, s. 421). Touto definicí Linhart vyjádřil provázanost a „koloběh“ motivací a potřeb. A právě rozvíjení rozumového, citového a akčního vztahu k sobě samému a okolnímu světu je i základní myšlenkou průřezových témat. Proto by v rámci motivačních prvků měly být akceptovány potřeby úspěchu a jedinečnosti, odreagování, potřeba činnosti a možnost volby zajímavé, zábavné a účelné aktivity a měly by být zohledněny i motivy dle Maslowa.

1.4 UČITEL

Učitel, je sice brán jako jeden prvek edukačního procesu, ale hlavně na úrovni jeho schopností závisí kvalita celého tohoto systému (Jones, 2010). Patří sem například:

- schopnost výběru učiva a jeho prezentace,
- schopnost flexibilního přizpůsobení učiva dle reakcí žáků,
- schopnost empatie,
- schopnost formulace vlastních názorů a komunikace s žáky,
- schopnost organizační.

I nejlépe promyšlené výukové metody mohou ztroskotat na jejich nepochopení nebo neschopnosti jejich prezentace a zpracování pedagogem. Dalším úskalím kvality edukace může být vzájemná interakce učitel / žák, a proto by žádný pedagog neměl opomíjet zásady přístupu k žákům. Vališová a Kasíková (2014) je uvádějí v kapitole o komplexním rozvoji osobnosti každého učitele. Jde například o postoj pedagoga k právu žáka na vyjádření svého názoru, pokud je odlišný od jeho vlastního názoru.

I k právu žáka na hledání vlastní cesty k poznání, na kterých je pedagog pouze jakýmsi zprostředkovatelem. A právě v případě metod diskuzních, které by měly být využívány pro výukové materiály, jsou tyto zásady velmi podstatné! Učitel by tedy měl být v roli průvodce – facilitátora. „*Nejlepší učitelé jsou ti, kteří ti ukáží, kam se dívat, ale neřeknou ti, co máš vidět*“ (Alexandra K. Trenfor).

Zároveň je učitel zodpovědný za způsob komunikace učitel – žák a vytvoření fungujícího komunikačního kanálu (Janiš, 2007).

Dalším důležitým faktorem, který ovlivňuje edukační proces (hlavně u osobnostně sociálních témat) je učitel v pozici vychovatele a všechny jeho činnosti s tím spjaté. Tyto činnosti by měly pozitivně ovlivňovat a upevňovat sociální chování žáků, jak to uvádí Vacínová a Langrová (2011). Proto by měly vést především k naplnění základních potřeb žáků a s tím spojenému rozvoji osobní identity, autonomie a tvůrčího potenciálu každého jedince. Základním předpokladem pro pochopení a akceptování potřeby jedince je porozumění a empatie ze strany učitele. „*Toto porozumění žákovi je důležitější než předvídaní jeho chování a jeho ovládní*“ (Vacíková a Langrová, 2011, s. 120).

Zároveň ale Vacínová a Langrová (2011) předkládají body analýzy situací chování žáků, které by měly předcházet sociálně nepřijatelnému chování. Sociálně nepřijatelnému chování, které právě v případě volby diskuzních metod, zveřejnění vlastních názorů, postojů a hodnot, může nastat. Tyto body jsou:

- učitel si všímá situací, které u žáků vyvolávají různé projevy chování,
- učitel dokáže eliminovat situace, které přispívají k narušení sociálních vztahů,
- učitel se snaží u žáků odhalit preferovaný sociální status.

Upozorňují ale také na fakt, že učitelův pohled na posuzované okolnosti nemusí být vždy zcela objektivní a proto by podle toho měl na vzniklé situace nahlížet. Tato fakta budou zapracována do metodiky pro učitele, která bude součástí výukových materiálů.

1.5 VYUČOVACÍ METODY A POSTUPY

Vyučovací metody byly již v minulosti ústředním bodem, na který se upíral zájem při vzdělávání. Dle Průchy (2015) je to dáno jejich důležitostí pro vzdělávací proces, pro samotné dosažení vytyčených cílů a motivů veškerého snažení a činnosti lidí. Tyto metody by měly mít ale zároveň dle Maňáka a Švece (2003) vztah k cílům učiva a jeho obsah. Hlavní funkcí výukových metod by nemělo být pouze umožnění získávání vědomostí a dovedností, ale měly by mít ještě i funkci aktivizační a komunikační. Pro pochopení základních principů a významu jednotlivých metod i pro podnět k jejich obměnám, je důležité znát jejich rozdělení (Maňáka a Švec, 2003).

Jedním ze základních způsobů dělení (Průcha, 2015) je dělení na metody verbální, názorné a praktické. Pro potřeby této práce byly vybrány:

- metody verbální (slovní), které budou uplatněny například při vysvětlování, diskuzích, práci s textem, popisech dané skutečnosti,
- metody názorné (demonstrační), které budou uplatněny například při práci s obrazem, modelem, projekcí na počítači (Zormanová, 2012).

Mnohem rozsáhlejší dělení výukových metod uvádí Maňák a Švec (2003) v kapitole Klasifikace metod. Z nich pro potřeby této práce byly vybrány tyto:

- metody aktivizující – diskusní, situační, heuristické (Lacina a Kotrba, 2015),
- metody klasické – slovní (práce s textem), názorně demonstrační (práce s obrazem), dovednostně praktické (vytváření dovedností).

Paul Ginnis ve své publikaci uvádí vyučovací postupy, které u žáků podporují vytváření vzorců, do kterých se uspořádají jednotlivé informace. Což je, dle jeho názoru, klíčem k inteligenci (Ginnis, 2021). Mezi tyto postupy se řadí například:

- vést žáka k samostatnému hledání informací a řešení problémů,
- podporovat žáky v prezentaci vlastních myšlenek bez předchozí přípravy,
- umožnit žákům hledání vlastních „významů“ pojmů nebo situací,
- poskytnout žákům okamžitou zpětnou vazbu.

Při práci s vytvořenými didaktickými materiály by měly být využívány převážně metody a postupy uvedené v následujících podkapitolách.

1.5.1 Diskuzní metody

Výběr diskuzních metod se v tomto případě ukazuje jako vhodná volba, protože právě skupinová diskuze patří, podle Vacka (2008), mezi nepřímé metody a ty jsou dle jeho názoru zásadní pro dlouhodobé a trvalé ovlivnění mravních a hodnotových postojů. Spilková (2005) také uvádí, že právě k osvojování a rozvoji sociálních a komunikačních dovedností přispívá hlavně vzájemné naslouchání a komunikace mezi žáky, a proto je podle ní nutné navozovat tyto situace, umožňující vzájemnou interakci žáků.

Hlavní pravidla diskuze zpracovaná Galbraithem a Jonesem shrnul Vacek (2008) do třech bodů:

- základem pro skupinovou diskuzi je vzájemný dialog žáků s výměnou jejich poznatků,
- tématem pro diskuzi je většinou událost, příběh nebo problém, ať již pravdivý nebo smyšlený,
- úkolem pedagoga v diskuzi není její přímé vedení, ale posouvání pohledu na téma. Diskuzi pouze usměrňuje, nekládá své názory ani návrhy řešení. K názorům žáků se nevyjadřuje verbálně ani neverbálně!

„Podstata diskuze netkví v hledání jediného správného řešení, ale ve vzájemné výměně názorů a v nalézání takových, které budou morálně kvalitnější“ (Vacek, 2003, s. 35).

1.5.2 Situační metody

„Situační metody se vztahují na širší zázemí problému, na reálné případy ze života, které představují specifické, obtížné jevy vyvolávající potřebu vypořádat se s nimi, vyžadující angažované úsilí a rozhodování“ (Maňák, Švec 2003, s. 119). V další své publikaci Maňák ještě blíže specifikuje situační metody jako postupy při problémovém řešení vzorových situací. Tyto situace musí vycházet z reálných událostí, které jsou v praxi řešeny a které jsou typické pro konkrétní vzdělávací oblast (Maňák, 1993). Pro situační metody je podstatné dodržet fáze řešení. Jsou to:

- volba tématu – vychází z cílů výuky a je závislá na schopnostech žáků,
- seznámení s materiály – umožnit přístup k informacím,

- uvedení do případu – učitelem s poskytnutím rad a pokynů na začátku práce,
- návrhy řešení, diskuze – předkládané žáky, vybíráno nejméně jedno řešení.

Přínosem situačních metod je aktivizace žáků a posilování jejich komunikačních dovedností. V rámci výukových materiálů, které mají začleňovat do výuky průřezová témata, je tato metoda vhodná z důvodu využití událostí, příběhů, dějů z reálného života.

1.5.3 Heuristické metody

Cílem těchto metod je hledání a nalézání nových znalostí a přístupů. S využitím vlastních schopností a dovedností bez zapojení jasně stanovených logických pravidel (Duffková, 2018). Způsob aplikace dle Duffkové poskytuje žákům možnost hledání vlastní pravdy pouze za pomoci návodných otázek, uváděním argumentů a protiargumentů. Tato metoda může být chápána i jako teorie tvůrčího myšlení. *„Prostřednictvím heuristických metod se učitel snaží žáky získat pro samostatnou, odpovědnou učební činnost různými technikami, které mají podporovat objevování, pátrání, hledání, jako například kladením problémových otázek, expozicí různých rozporů a problémů, seznamováním se zajímavými případy a situacemi apod.“* (Maňák, Švec 2003, s. 113).

V publikaci Maňák & Švec jsou zároveň uvedeny některé postupy vhodné při řešení problému. Pro potřeby této práce jsem zvolila z této publikace řešení od M. Zelinky:

- D – definování problému (nalezení, vytyčení),
- I – nalezení vhodných informací,
- T – tvoření řešení,
- O – ohodnocení řešení (vlastní reflexe, zpětná vazba od skupiny),
- R – realizace řešení.

1.5.4 Metody řešení problémů

Hlavním cílem této metody je rozvoj analyticko-syntetického myšlení, schopnost hodnocení a tvořivého myšlení. Díky těmto metodám se vytváří kompetence k řešení problémů. Například: rozpoznání problému, ověřování hypotéz, schopnost přijímat odlišné názory a využívat různé postupy. Didaktickým prostředkem může být například problémová úloha, která je dle Zieleniecové nástrojem prezentace problémové situace žákům. Touto prezentací má být u nich docíleno představy problému a evokace aktivit vedoucích k jeho řešení (Zieleniecová, 2017).

Vybrané body z navrhovaných postupů řešení problému:

- rozpoznání - identifikace daného problému, vnímat rozpor, uvědomovat si nutnost řešení,
- rozbor problémové situace,
- doplnění podstatných chybějících informací,
- vlastní řešení,
- zhodnocení výsledného řešení.

Zieleniecová ještě uvádí skutečnost, že díky řešení nových problémových situací se v rámci rozvoje tvořivého myšlení rozvíjí například schopnost žáků předkládat nové originální nápady, schopnost hodnotit a utvářet závěry o informacích, ať již nových nebo i těch již zpracovaných. Také se rozvíjí schopnost rozpoznání problému (Zieleniecová, 2017). Vzhledem k využití u žáků mladšího školního věku je důležité si ještě uvědomit, že problémových situací je několik druhů a pro tuto věkovou kategorii je relevantní rozdělení dle počtu možných správných řešení. Mají buďto jedno, nebo více správných řešení, což může být nepochopitelné pro některé žáky a jejich „černobílé“ vnímání světa.

Problémové metody jsou v praxi využívány také při realizaci problémového vyučování (Jahoda, 2019).

1.6 MATERIÁLNÍ PODMÍNKY

Materiální podmínky jednotlivých škol jsou ovlivněny ekonomickým zázemím v daném regionu a možnostmi konkrétního zřizovatele. Jak se mohou tyto podmínky projevit na vzdělávání žáků? Základní materiální potřeby, jako je papír a tužky, vlastní každá škola. Funkční projektory a PC technika pro každou třídu, již nejsou takovou samozřejmostí. A možnost využívání nabídky různých organizací na výukové programy, například v rámci podpory vzdělávání, je mnohdy závislé na zapojení vedení školy do projektů a různých dotačních programů.

Navržené výukové materiály se budou snažit nabídnout několik způsobů začlenění do výuky tak, aby jejich využití maximálně akceptovalo materiální možnosti školy.

1.7 ORGANIZAČNÍ PODMÍNKY

Organizační podmínky jsou prostředkem k uskutečnění naplánovaných cílů výuky a jsou závislé na plánovaných metodách a formách výuky (Pavlíková, 2015). Ve většině případů se převážně uplatňuje pojem organizační formy výuky. Tento pojem v sobě zahrnuje způsoby uspořádání v rámci vzdělávacího procesu, podmínky a prostředí výuky i podmínky, za kterých dochází k vzájemné interakci mezi žákem a učitelem. Lze je rozdělit dle konkrétních požadavků na několik skupin. Nejpoužívanější rozdělení je zřejmě uvedeno v Didaktice od Turka:

- dle počtu žáků (individuální výuka, hromadná výuka, skupinová výuka, týmová)
- dle konkrétního místa výuky (učebna, tělocvična, školní zahrada)
- dle nezávislosti žáků (individualizovaná výuka, projektová výuka, otevřené vyučování)
- dle časové náročnosti

Toto rozdělení bude využito i při popisu a doporučení organizačních podmínek, které budou výchozí pro vytvořené výukové materiály, a daný popis bude součástí metodiky těchto materiálů.

2 PRŮŘEZOVÁ TÉMATA V RÁMCI EDUKACE

V předchozích kapitolách již byly k hlavním prvkům edukačního procesu vymezeny konkrétní teoretické informace, ze kterých je možno následně vycházet při začleňování učiva zaměřeného na průřezová témata. V této kapitole budou ještě definovány některé konkrétní možnosti a metody již využívané pro začleňování těchto témat v domácím i zahraničním vzdělávání.

2.1 PRŮŘEZOVÁ TÉMATA V NAŠEM ŠKOLSTVÍ

Organizační podmínky pro začlenění průřezových témat jsou v našem školství ustanoveny v rámci RVP (Nohová, 2008). Začleňování probíhá:

- integrací učiva do běžných vyučovacích předmětů,
- zařazováním projektů na daná témata (Orságová, 2007), (Řebíček, 2014),
- zavedením samostatného vyučovacého předmětu.

V rámci těchto organizačních podmínek je možno využívat k začleňování témat různé metodické materiály. Zde jsou uvedeny příklady některých běžně dostupných zdrojů.

Formát pracovního sešitu mají Praktické náměty do výuky z Ediční řady – Průřezová témata na 1. Stupni ZŠ (2014). V této řadě jsou kromě materiálů na výuku mediální výchovy obsažena všechna témata. Publikace obsahují vypracované projekty na daná témata v rozsahu 1 hodiny až třídních celků. Jejichž cílem je například:

- představit žákům jiné kultury, jejich zvyklosti i hodnoty,
- naučit žáky řešit bariéry v komunikaci,
- vést žáky k pocitu zodpovědnosti, hledání řešení problémů a respektu k druhým,
- získávat přehled o významných Evropských osobnostech, vynálezech i památkách.

Při výběru knižních publikací je možno využít například Ediční řady „Dokážu to“ od nakladatelství Aisis o. s. A z ní například publikace od Petra Kříže a Josefa Valenty.

- Kdo jsem, jaký jsem – je příručka která učitelům nabízí „manuál“ k využívání her zaměřených na sebepoznání a sebepojetí, jehož součástí jsou upozornění na nebezpečí spojená s „osobními právy“ každého žáka (Kříž, 2005),

- Manuál k řeči lidského těla – je didaktikou neverbální komunikace, která obsahuje cílené aktivity pro praktický trénink řeči těla (Valenta, 2004),
- Učíme se komunikovat – je metodikou komunikace (nástrojem výuky komunikace) v rámci osobnostní a sociální výchovy a obsahuje řadu metod a technik (Valenta, 2010),
- Osobnostní a sociální výchova – obsahuje informace o cílech, tématech, principech, metodách a způsobech začleňování tohoto tématu do edukace (Valenta, 2006).

Z elektronických zdrojů je možno pro výuku průřezových témat využít různé stránky s konkrétním zaměřením. Například:

- <https://www.odyssea.cz/>,
- <http://evvoluce.cz/projekt-evvoluce/projekt-evvoluce.php>,
- <https://www.nazemi.cz/cs>.

Nové přístupy k začlenění témat, která jsou v současnosti zařazena v rámci RVP do obsahu Průřezová témata, se očekávají v rámci velké revize RVP. Tato revize vychází ze Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+, která byla naší vládou přijata již v roce 2020. A ve Strategii 2030+ je uvedeno, že „*Průřezová témata budou aktualizována s ohledem na celospolečenský vývoj a vhodně integrována do vzdělávacích oborů a očekávaných výstupů* (MŠMT ČR, 2020, s. 92).

2.2 PRŮŘEZOVÁ TÉMATA V ZAHRANIČÍ

Tato kapitola se věnuje ukázce začlenění průřezových témat do edukačního procesu v rámci jiných států, ať již z pohledu organizačních forem, nebo metod a postupů. Výběr států je zcela náhodný a cílem je pouze poukázat na rozmanitost v přístupu v rámci těchto témat. Například obdoba naší Osobnostně sociální výchovy je v Portugalsku zahrnuta do edukačního procesu pod názvem Sociálně emocionální učení (SEL). Forma začlenění je závislá na schopnostech učitele. Probíhá převážně v rámci specifických programů, o kterých se můžeme dozvědět v odborném článku napsaném Fereirou, v němž uvádí, že s jejich začleňováním do běžné výuky mají ale učitelé většinou problémy. Proto se právě Ferreira ve svém příspěvku snaží představit návrh modelu, kterým by bylo toto učení zahrnuto do každodenního vyučování, a to v rámci

každého předmětu. Hlavním myšlenkou je, kromě metod zaměřených na vztahy, nutnost zavedení formativního hodnocení (pozitivní a relevantní zpětné vazby). Spojení vyučovacích metod, cílů SEL a formativního hodnocení vede k lepšímu porozumění účelu učení a zároveň dává možnost kontroly výsledků učení (Fereira, 2020).

Environmentální výchova je zase například ve Finsku, jak ve svém článku uvádí Jeronen, začleňována nahodile v průběhu vzdělávání žáků. A to v rámci škol v přírodě, v rámci badatelských metod, výletů do přírody, učení v přírodě a za pomoci pracovních činností. Uvádí ale také fakt, že tyto školy v přírodě žáci navštíví pouze jednou nebo dvakrát během své školní docházky. Což následně vyhodnocuje jako nedostatečné (Jeronen, 2009). V článku z mezinárodní konference v Číně o vzdělávacích technologiích a počítačích uvádí Wenxiang (konference proběhla již v roce 2010) nové poznatky o důležitosti této výchovy pro budoucnost země. A také to, že v jejich zemi se plánuje v budoucnosti při environmentálním vzdělávání využívat stále více multimediálního prostředí (on-line výuky, počítačů a komunikačních technologií) namísto tradičních, prezenčních metod výuky (Wenxiang, 2010).

Poslední částí této kapitoly je pasáž věnovaná tématu mediální výchovy. V roce 2018 byla vydána analytická zpráva o mediální gramotnosti v Evropě, na které se kromě Mc Dougalla podílela i Zezulková M. (se zprávou z ČR) a několik dalších autorů. Pro tuto zprávu byly využity informace a analýza zdrojů z několika zemí (kromě jiných tedy i z ČR). Uvádí se v ní například, že některé ze zemí, kupříkladu Velká Británie, Austrálie, Kanada a Nizozemí, začleňují programy mediální výchovy od všech stupňů vzdělávání již od pol. 20. století, s jasně stanoveným cílem poskytnout studentům dovednosti k lepšímu porozumění v dané oblasti. Studie dále uvádí, že ale i navzdory tomu, jak dlouho tato iniciativa probíhá, se ne ve všech zemích toto začleňování daří. Například v Nizozemí množství programů určených pro výuku mediální výchovy nedokáží dostatečně efektivně začleňovat. Naproti tomu ve Velké Británii je výuka mediální gramotnosti zacílena až na žáky od 13 let a jsou pro ně určeny specializované kurzy. Díky nim mohou žáci získat velký rozsah dovedností a schopností. U mladších žáků je minimální možnost vzdělávání v mediální gramotnosti a chybí i dostupné relevantní informace o výsledcích tohoto vzdělávání (Mc Dougall, 2018).

3 VÝCHODISKA PRO VYTVOŘENÍ VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ

V následujících kapitolách se již budu věnovat výukovým materiálům z praktického hlediska. Ale protože jsem se při jejich vytváření snažila zapracovat i všechny podstatné a relevantní požadavky od žáků a pedagogů naší školy, tak materiály vytvořené v rámci této diplomové práce budou mít základ i v hlavních bodech didaktické analýzy učiva. Pojem didaktická analýza učiva je spojený s promyšleným plánováním výuky učitelem, plánováním jednotlivých kroků s úmyslem využít v maximální míře výchovnou a vzdělávací hodnotu učební látky. A právě tento způsob plánování činností by měl být pro vznik těchto výukových materiálů prioritní.

Odborný článek k této problematice zveřejnila na portále RVP ZV Mikesková (2012) a uvádí v něm základní charakteristiku didaktické analýzy učiva: „*Didaktická analýza je myšlenková činnost učitele nebo také metoda, která mu umožňuje pochopit obsah, rozsah a strukturu učební látky a najít výchovnou a vzdělávací hodnotu učební látky*“ (Mikesková, 2012). Didaktická analýza učiva by měla být tedy jakousi „nadstavbou“ při plánování výuky každého učitele, jak uvádí i Vališová a Kasíková v *Pedagogice pro učitele* (2014). Zároveň definují tyto hlavní kroky metodického postupu pro provádění didaktické analýzy učiva. Jedná se tedy o:

- analýzu témat a očekávaných výstupů,
- vymezení konkrétních cílů výuky (výukových materiálů),
- vymezení potřeb žáků a zapojení žáků,
- vymezení specifických prvků edukačního procesu (metody a postupy, organizační formy atd.),
- vymezení konkrétních úkolů a otázek učitele.

Za pomoci těchto kroků budou nyní definovány konkrétní body, metodické postupy, které v sobě budou zahrnovat empirické poznatky uvedené v první, teoretické části této diplomové práce. Tímto způsobem bude vytvořen Metodický průvodce pro výukové materiály.

3.1 VLASTNÍ POSTUP TVORBY MATERIÁLŮ

Tato kapitola shrnuje můj vlastní tvůrčí i myšlenkový postup při vzniku těchto výukových materiálů. Ten začíná v bodě, kdy mi bylo schváleno téma diplomové práce. Jako první výukové materiály, které jsem vytvořila, ale pro tuto práci nevyužila, jsou karty s úkoly, které vychází z výstupů průřezových témat. Záměrem těchto materiálů bylo začlenit tyto aktivity a témata do běžných hodin v rámci času, kdy žáci například dokončí zadanou práci. Po konzultaci s dalšími pedagogy jsem reflektovala jejich hlavní připomínky, které se týkaly hlavně způsobu hodnocení, času i způsobu zapojení pedagogů. Výběr výstupů, které budou realizovány, jsem zachovala, ale začala jsem hledat jinou formu, který by více splňovala požadavky moje, žáků i ostatních pedagogů:

- forma snadno využitelná pro pedagoga – jeho způsobem začlenění, hodnocením i následným ukládáním výsledků práce
- zajímavá pro žáky – s motivačním prvkem, který je zaujme, odpovídá zájmům této věkové skupiny a hlavně logicky navazuje na jednotlivé činnosti
- forma umožňující zapojení všech žáků - v rámci distanční i prezenční výuky, v rámci individuálních schopností každého žáka
- forma umožňující aktivizační metody

Má volba padla na pracovní listy s komiksovým příběhem. Opět vzniklo několik listů, které nakonec nebyly dále realizovány z důvodů nevhodného způsobu zapojení žáků a nevhodného (nemotivačního) výběru „hlavní postavy“.

Postava robota jako ústřední motiv a propojení všech témat mne napadla při přípravě na hodinu informatiky a čtení článku o androidních robotech. První tři vytvořené listy prošly hodnocením kolegyně i žáků, a tak začaly vznikat další. Sada pracovních listů vznikala postupně a jednotlivé listy byly vždy konzultovány. Celou sadu jsem zakončila sestavením teoreticko-motivačních úvodních stran. Při ověřování jsem si ale uvědomila potřebu motivace pro celou sadu pracovních listů a vytvořila jsem animaci z postav již vytvořených pro pracovní listy. Postavy „hlav dětí“ byly namalovány žáky 5. ročníku naší školy. Dalším bodem bylo vyřešit dostupnost této animace, a proto jsem vytvořila webové stránky, na kterých je nyní dostupná animace, pracovní listy i metodiky k těmto listům vytvořené.

4 VÝUKOVÉ MATERIÁLY – Z POHLEDU TEORIE

4.1 POPIS A CHARAKTERISTIKA JIŽ VYTVOŘENÝCH VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ

V tištěné verzi se jedná o formu pracovních listů, které jsou navrženy pouze v černobílé variantě a ve formátu „našíř“. Úvodní strana obsahuje název těchto pracovních listů – Portfolio robota. Na ni navazují tři strany, jejichž funkce je teoreticko-motivační, a shrnují základní informace k tématu – robot a robotika. Dále

již následují pracovní listy vytvořené ke konkrétním vybraným tématům. Převážně se jedná o pět listů zpracovaných pro jedno průřezové téma. Základní sada obsahuje 31 tematických listů (příloha č. II). Sadu uzavírá list „poslední slovo robota“.

Jedna část pracovního listu je vždy zpracována formou komiksu a jsou v ní většinou vyobrazeny hlavy dětí a postava robota. Charakteristický je způsob stylu omalovánky. Účelem těchto „komiksových“ částí je vtažení žáka do tématu. Další část obsahuje otázky a zároveň prostor pro odpovědi žáků. Tyto otázky jsou již součástí pracovního listu, jsou otevřené a klade je žákům postava robota. Tato postava robota žáky provází všemi pracovními listy. Pro možnost zapojení žáků písemnou formou, ať již pro odpovědi na otázky, nebo vyjadřování dalších názorů a připomínek k tématu, je zde ponecháno volného pole. Postavy jsou ztvárněny formou omalovánky za účelem možnosti jejich vybarvení nebo i dotvoření jejich charakteru.

V elektronické verzi se jedná o soubor listů oskenovaných do formátu PDF a o webové stránky – PORTFOLIO ROBOTA (příloha č. III). Tyto webové stránky obsahují všechny pracovní listy a konkrétní metodiky. Je zde zařazena i motivační animace a část

s možností zpětné vazby. Tyto stránky jsou dostupné z: <https://www.portfolio-robota.cz/>

4.2 ZPŮSOB VYUŽITÍ VYTVOŘENÝCH VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ

Svým obsahem učiva jsou materiály určeny k výuce průřezových témat. V metodice k jednotlivým tématům jsou uvedeny možnosti propojení i s učivem jiných předmětů.

Způsobem a formou zpracování jsou listy a témata určena převážně pro využívání žáky 4. - 5. ročníků základního vzdělávání a je možno je zařadit v rámci prezenční i distanční formy výuky do běžných vyučovacích hodin i jako součást projektu.

Předpokládaný formát pro využívání těchto listů v tištěné podobě je formát sady listů „volně ložených“. Byl zvolen z důvodu možnosti výběru vhodného tématu i možnosti připojení témat dalších dle aktuální společenské situace i potřeby konkrétního učitele nebo žáka. Z vypracovaných listů by mělo být postupně vytvářeno „Portfolio robota“ jejich zakládáním do libovolných desek. Dále tento formát umožňuje z jednotlivých listů i vytvoření učebního panelu. Do sady by měly být dále připojeny i „šablony listů“ pro individuální možnost každého učitele k vytvoření vlastního unikátního výukového materiálu na aktuální téma. To, jakým způsobem budou tyto materiály využívány, určuje hlavně výběr metod výuky konkrétním učitelem. Tento výběr je zcela závislý (a mělo by to být zohledněno) hlavně na zkušenostech učitele a potřebách, schopnostech a také možnostech zapojení konkrétní skupiny žáků.

Formátem pro využití v elektronické podobě jsou oskenované listy. Buďto pouze ve formátu PDF s možností prezentace například společnou projekcí, nebo ve formátu webových stránek, které, jak již bylo uvedeno, obsahují motivační animaci, celou sadu oskenovaných listů, jednotlivé metodiky ke konkrétním tématům a je zde zařazena i stránka pro zpětnou vazbu na práci s těmito materiály.

Využití z pohledu organizace výuky je dáno volbou formy zpracování výukových materiálů. Tyto materiály nabízí dvě hlavní možnosti.

Organizační formy využití materiálů v tištěné podobě:

- zařazení do běžné vyučovací hodiny - každý žák dostane list se zvoleným tématem, následuje společná nebo individuální práce dle obtížnosti tématu,

potřeb žáků a zvolených metod, výsledek práce každý žák vkládá do vlastních desek s cílem vypracovat celou sadu listů,

- zařazeno do formy samostatné práce – je zvoleno téma pracovního listu (učitelem nebo žáky například na začátku týdne), je dán časový rámec a žák si sám určí, kdy bude list vypracovávat, jednotlivé listy jsou následně „vystaveny“ (pokud žák souhlasí) na místě všem viditelném a po uplynutí stanoveného času (například konec týdne) proběhne společná diskuze k danému tématu.

Organizační formy využití materiálů v elektronické podobě:

- zařazení do běžné vyučovací hodiny – učitel promítne téma na tabuli, žáci si své odpovědi vypracují například do sešitu daného předmětu nebo mohou rovnou společně metodou braistormingu využít možnost zapisování na tabuli,
- zařazení do hodiny distanční výuky – učitel žákům zpřístupní náhled jednoho tématu a následně učitel volí buď společnou práci například metodou diskuze, nebo žáci pracují samostatně metodou řešení problémové situace a následuje prezentace výsledků činnosti žáků zakončená diskuzí.

5 VÝUKOVÉ MATERIÁLY – Z POHLEDU PRAXE

5.1 METODICKÝ PRŮVODCE PRO CELOU SADU VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ

Metodický průvodce s pokyny určenými souhrnně pro celou sadu výukových materiálů.

Téma výukových materiálů - PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Zařazení do edukace – Průřezová témata jsou zařazena do edukace v rámci RVP ZV jako samostatný celek v části C. Po plánované revizi RVP budou začleňována přímo do jednotlivých oborů a očekávaných výstupů.

Cílová skupina – Materiály jsou určeny pro žáky 4. – 5. ročníků základního vzdělávání prezenčním i distančním způsobem.

Hlavní cíle – Žáci s pomocí těchto materiálů získávají nové vědomosti, schopnosti a dovednosti. Utvářejí si, rozvíjí a kultivují své postoje a hodnotové orientace.

Zapojení žáků – Předpokládané zapojení žáků je závislé na zvolených metodách u jednotlivých témat. Žáci mohou pracovat samostatně i ve skupinách, vyjadřovat názory vlastní i diskutovat o názorech jiných, vždy ale s dodržováním pravidel pro diskuzi. Společným pro všechna témata by mělo být hlavně pravidlo dobrovolnosti při zapojení žáků, vztahující se na sdílení jejich názorů a postojů před celou skupinou. Jde o právo na soukromí, které je nutné pro vytvoření bezpečného prostoru pro žáky.

Zapojení učitele - Předpokládané zapojení učitele je závislé na úrovni jeho schopností. Učitel musí být schopen v rámci svého zapojení vybrat vhodné téma, prezentovat je před žáky, dokázat flexibilně přizpůsobit obsah tématu reakcím žáků a jejich okamžitým potřebám, musí být schopen empatie a komunikace s žáky. Musí být ale také schopen potlačit potřebu sdělovat vlastní názor. Při práci s těmito výukovými materiály by tedy měl být učitel zapojen většinou jako „průvodce“ – facilitátor.

Metody a postupy – Při práci s jednotlivými tématy je doporučeno volit metody diskuzní, situační, heuristické nebo metody řešení problémů. Výběr záleží na konkrétním tématu, zkušenostech učitele a sociálním nastavení vytvořené skupiny.

Organizační formy – Materiály je možno využít prezenčně zařazením do běžných vyučovacích hodin kombinací forem společné, skupinové nebo individuální práce. Další možností je zařazení v rámci projektů, kurzů nebo pobytových akcí. Dále je možno materiály využít v rámci distanční formy výuky společnou i samostatnou prací, a to buď sdílením jednotlivých listů v PDF, nebo využitím webových stránek.

Pomůcky – pracovní listy, psací potřeby, dataprojektor v případě elektronické verze listů, desky na kompletní sadu.

Motivace, vhodná na začátek práce v rámci celého „Portfolia robota“ – Pro tuto počáteční motivaci je možno volit různé formy aktivit. Například:

- využít krátký animovaný úvod (příloha č. IV), který vznikl v rámci této práce a je dostupný z: https://www.youtube.com/watch?v=ib1C9BOiL_A nebo přímo na webových stránkách: <https://www.portfolio-robota.cz/>
- využít předmětu informatiky a učiva robotiky
- využít propojení s literaturou a osobností Karla Čapka
- využít výtvarný projekt na téma „robot“.

Motivaci je nutno volit vždy s přihlédnutím ke konkrétním podmínkám (časovým, organizačním atd.), potřebám žáků, pro které je určena, a schopnostem učitele. Motivace ke konkrétním tématům je individuální, dle jejich zařazení do učiva nebo možnosti využití aktuální situaci v konkrétní třídě nebo ve světě.

Závěrečná reflexe žáků – K tomuto účelu je možno využít postavu robota jako zástupný model „barometru“. Žáci vybarví jeho obrázek dle otázky položené učitelem v rámci závěrečné reflexe. Formát:

- robot celý vybarvený – téma chápu, uvědomuji si, proč je důležité apod.
- robot vybarvený do poloviny – napůl
- robot nevybarvený – tématu jsem nerozuměl (a) nezajímá mě, nebavilo mě pod.

5.2 METODICKÝ PRŮVODCE PRO KONKRÉTNÍ TÉMATÁ

Metodický průvodce určený pro jednotlivé konkrétní listy ze sady výukových materiálů obsahuje metodiku doporučenou k jednotlivým tématům. Součástí každého tématu je ukázka pracovního listu, který je následně zařazen v příloze č. II této práce. Listy neobsahují motivace, protože úvodní motivace určená pro celou sadu materiálů je zařazena již v předchozí části a motivace zaměřená na konkrétní téma by měla vycházet z aktuální situace.

Téma – KOMUNIKACE

Zařazení v RVP – Osobnostní a sociální výchova, Komunikace.

Cíl – Žák pozná charakteristické znaky neverbální komunikace. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence – Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

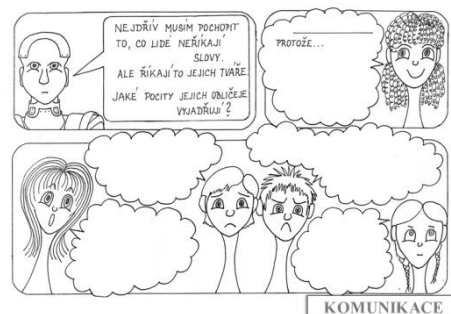
Konkrétní úkoly – Žáci napíší názvy pro pocity, které vyjadřují tyto obličejce. Definují reálné situace, kdy může člověk tyto pocity zažít. V rámci společné diskuse vyhodnotí rozdíly ve vnímání ostatních žáků a porovnají se svými.

Propojení s učivem – ČJ – slovní druhy (název pocitu – podst.jm., jaký je obličej – příd.jm.), ČJ – napsat krátký příběh dle daného obrázku (co si děti povídají, co se odehrálo), (VV kresba obličejce vyjadřujícího pocit dle vlastního výběru.

Doplňující otázky – Jaké způsoby komunikace kromě verbální (slovo psané nebo mluvené) ještě znáš? Zjistíš podle „řeči těla“ ještě něco jiného? Dokážeš to předvést?

Rizika – Nevhodné neverbální projevy žáků.

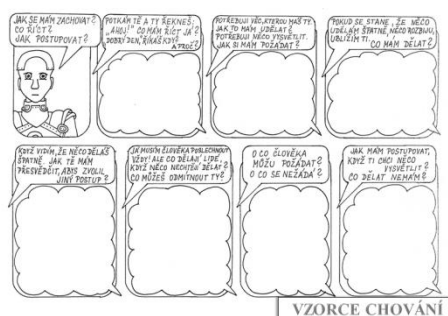
Závěrečná reflexe při práci s tištěným listem – Pokud jste přesvědčeni, že vy sami chápete, co je to neverbální komunikace, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - VZORCE CHOVÁNÍ

Zařazení v RVP – Osobnostní a sociální výchova, Mezilidské vztahy.

Cíl – Žák dokáže využít vhodné vzorce chování pro rozvoj dobrých vztahů. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence – Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci píší svůj názor na to, jaký je vhodný způsob chování v daných situacích. Jaký je přijatelný postup?

Propojení s učivem – ČJ – druhy vět (rozkazovací, práci atd.), jak napsat omluvný dopis, osnova postupu, AJ – konverzace (nácvič situací v konverzaci).

Doplňující otázky – Napiš na zadní stranu, jak chceš, aby se ostatní lidé chovali k tobě. Jaké znáš ještě situace, pro které je důležitý určitý vzorec chování?

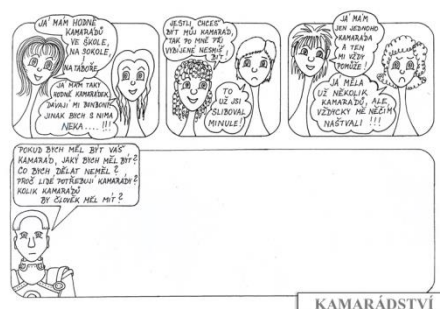
Rizika – Témata se mohou týkat osobních situací. Zopakovat pravidlo na soukromí.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami umíte používat vhodné vzorce chování, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - KAMARÁDSTVÍ

Zařazení v RVP – Osobnostní a sociální výchova, Řešení problémů a rozhodovací dovednosti.

Cíl – Žák používá účinný způsob řešení osobních problémů, problémů v kolektivu, identifikuje a vysvětlí příčiny vzniku těchto problémů. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence – Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci odpovídají na otázky. A zároveň se zamýšlí nad jejich obsahem. Jaký by měl být váš kamarád? Jaký by být neměl? Proč lidé potřebují kamarády? Kolik kamarádů by člověk měl mít?

Propojení s učivem – ČJ – napiš popis a charakteristiku svého kamaráda, VL – jak se řeší konflikty v právním státě.

Doplňující otázky – Jak se řeší konflikty mezi kamarády? Proč se řeší?

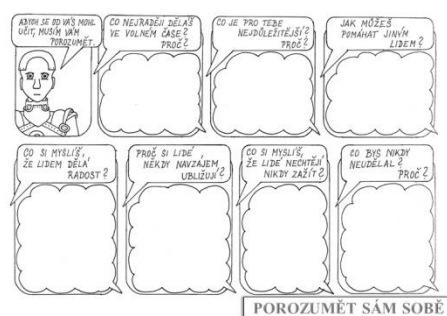
Rizika – Vztahy ve skupině.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami chápete, jak řešit například konflikt s kamarádem a proč vznikl, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - POROZUMĚT SÁM SOBĚ

Zařazení v RVP – Osobnostní a sociální výchova, Sebepoznání a sebepojetí.

Cíl – Žák využívá v reálných situacích různé informace o sobě, například vlastní úvahy i zpětné vazby od druhých. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence – Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci se zamýšlí nad otázkami a sestavují informace o sobě formou odpovědí na otázky.

Propojení s učivem – ETV – každý jsme originál, hra – „Místo vedle mne je prázdné a sedne si sem..., protože....“

Doplňující otázky – Víš, co si o tobě myslí tvoji spolužáci? Potřebuješ to vědět? Proč člověk potřebuje vědět, co si o něm myslí jiní lidé?

Rizika – Odpovědi jsou na osobní téma, žáci je nemusí číst!

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že víte o sobě všechno to, co je pro vás důležité, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma – HODNOTY

Zařazení v RVP – Osobnostní a sociální výchova, Hodnoty, postoje a praktická etika.

Cíl – Žák zná a dokáže obhájit své hodnoty a postoje. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence – Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

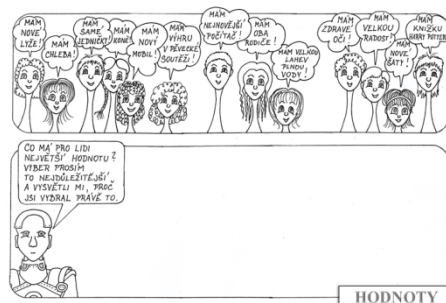
Konkrétní úkoly – Žáci vybírají z konkrétních nabízených možností tak, jak mají nastavený vlastní hodnotový systém. Svůj výběr si obhajují.

Propojení s učivem – VV- vytváření přání pro ty, co se o nás starají, ČJ – úvaha na toto téma, VL – posun hodnot v čase (co bylo důležité pro naše předky a proč).

Doplňující otázky – Pokud porovnáš hodnoty, které jsi vybral ty, s hodnotami svých kamarádů, je něco, co tě překvapilo?

Rizika – Udržet pravidla diskuze, nevnucovat si navzájem své hodnoty, pouze obhajovat.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami víte, jaké jsou vaše hodnoty, a umíte vysvětlit, proč jsou pro vás důležité právě tyto, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - UČEBNÍ STYLY

Zařazení v RVP – Osobnostní a sociální výchova, Rozvoj schopnosti poznávání.

Cíl – Žák poznává a dokáže identifikovat své schopnosti učení. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

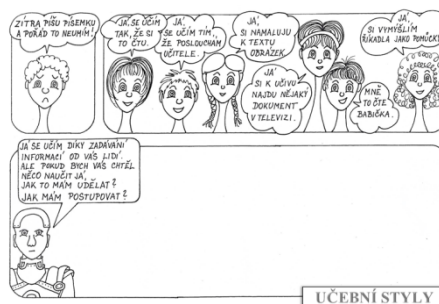
Konkrétní úkoly – Žáci se zamyslí nad vlastním učebním stylem. Pokusí se sestavit postup, jak někoho naučit například krátkou básničku.

Propojení s učivem – M – jak si zapamatovat co nejvíc řádů čísel, ČJ – básnička, PČ – práce dle daného postupu, vymýšlení pomůcek pro lepší zapamatování do různých předmětů.

Doplňující otázky – Kdy se vám nejlépe učí? Jaký předmět je pro vás „nejsnazší“ na naučení? Dokážete říct proč?

Rizika – Nevhodné reakce žáků na odlišné sociokulturní zázemí při učení.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným listem – Pokud jste přesvědčeni, že poznáte své učební styly, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - PRÁVO NA VLASTNÍ JMÉNO

Zařazení v RVP – Výchova demokratického občana, Občan, občanská společnost a stát.

Cíl - Žák identifikuje porušování lidských práv. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci se zamyslí nad obsahem rozhovoru dětí v pracovním listu a napíší své odpovědi na otázky. Proč je kluk smutný? Co je to přezdívka? Mám právo pojmenovat člověka jinak?

Propojení s učivem – PŘ – sestavení vlastního rodokmenu, VV – výtvarné ztvárnění vlastního jména

Doplňující otázky – Pokud někdy používáte jiná jména (přezdívky) pro lidi ve svém okolí, proč to děláte? Proč lidem některé přezdívky vadí a jiné si sami dávají?

Rizika – Nevhodné reakce v případě „problémové“ skupiny žáků. Pokud je ve skupině vyčleňovaný žák, ohlídat vývoj situace.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami chápete, co znamená právo na vlastní jméno a nevhodnost jeho porušování, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - PRÁVO NA SOUKROMÍ

Zařazení v RVP – Výchova demokratického občana, Občan, občanská společnost a stát.

Cíl – Žák identifikuje porušování lidských práv.

Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení,

k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská, digitální.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci se zamyslí nad definicí pojmu „soukromí“. A proč je pro lidi soukromí tak důležité, že si jej chrání.

Propojení s učivem – I – vyhledávání dat, práce s médii, VV – navrhnout plakáty „na ochranu soukromí“, ČJ – napsat příběh na dané téma.

Doplňující otázky – Jak se říká novinářům, kteří se převážně zabývají získáváním informací tohoto charakteru? A médiím, které tyto zprávy tisknou nebo vysílají? Proč to lidi zajímá?

Rizika – Téma se může dotknout „soukromí“ konkrétního žáka. Připomenout pravidlo nemuset číst, co napsali, nebo se vyjadřovat. Nabídnout žákům možnost, sdělit svůj názor nebo připomínku v soukromí.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami chápete, co znamená právo na soukromí, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma – SVOBODA

Zařazení v RVP – Výchova demokratického občana, Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování.

Cíl – Žák si uvědomuje společenskou a osobní rovinu situací a podle toho volí jejich řešení.

Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská, digitální.

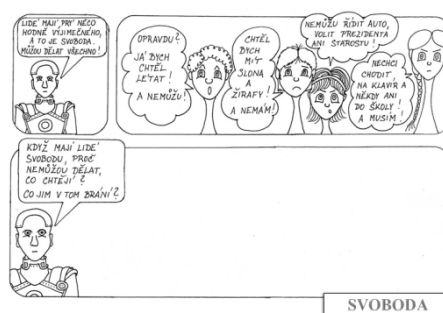
Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci se zamyslí nad pojmem „svoboda“. Zda má nějaké hranice. Proč lidé nemohou dělat všechno, co chtějí? Co jim v tom brání?

Propojení s učivem – VL – státy a jejich ústava, I – pravidla bezpečného internetu, svoboda informací, PŘ – práva zvířat.

Doplňující otázky – Co můžeš dělat svobodně ty? (společně diskutovat jednotlivé kroky). Co lidé, pokud žijí v nějakém „kolektivu“ (společnosti), musí dodržovat, i když jsou svobodní? Proč? Znáte nějaké příklady porušování práva na svobodu? Platí toto právo i pro zvířata?

Rizika – Téma, které se může dotknout osobních zkušeností konkrétních žáků.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami chápete, co znamená právo na svobodu pro vás i pro váš život v naší společnosti, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma – POVINNOSTI

Zařazení v RVP – Výchova demokratického občana, Formy participace občanů v politickém životě.

Cíl – Žák chápe a respektuje základní principy vlastních práv a povinností. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

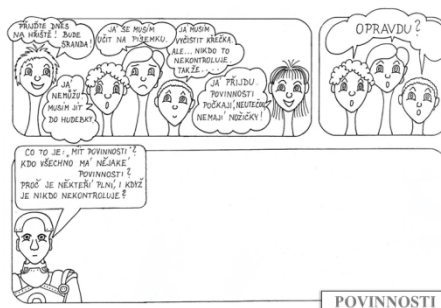
Konkrétní úkoly – Žáci vyvodí pojem „povinnost“. Zamyslí se a napíše odpovědi. Napiš někoho, kdo má nějaké povinnosti. Proč je někteří lidé plní i tehdy, když je nikdo nekontroluje?

Propojení s učivem – VL – občanské povinnosti, právo volit, PŘ – péče o domácí mazlíčky.

Doplňující otázky – Jaké máš ty povinnosti? Plníš je dle dohodnutých pravidel? Proč to děláš?

Rizika – Možnost nevhodného chování žáků, pokud je ve skupině žák s odlišným sociokulturním zázemím.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami chápete, co jsou povinnosti, a uvědomujete si, proč je plníte nebo neplníte, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - VLASTNÍ NÁZOR

Zařazení v RVP – Výchova demokratického občana, Formy participace občanů v politickém životě.

Cíl – Žák si uvědomuje možnosti vyjádření vlastní iniciativy nebo nesouhlasu a kritiky. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci si přečtou nabízené dialogy dětí a zamyslí se nad otázkami. Jaká jsou pravidla pro vyjádření vlastního názoru? Co je vhodné říkat a co už ne?

Propojení s učivem – ČJ – hledání vhodných slov, synonyma a antonyma, M – hledání nejvhodnějších postupů řešení u úloh s více možnostmi, řešení slovních úloh, problémové úlohy, VL – tradice a sociální vztahy různých kultur.

Doplňující otázky – Co uděláte nebo jaký způsob využijete, pokud máte s někým odlišný názor a neshodnete se? (návčik v reálných situacích)

Rizika – Dle vnitřního nastavení konkrétní skupiny žáků.

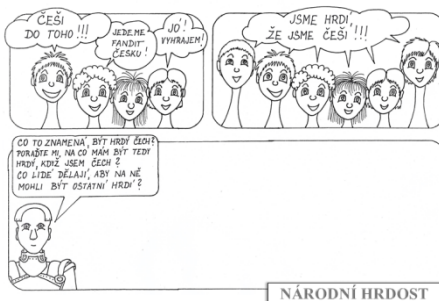
Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami rozumíte možnostem způsobu vyjadřování vlastního názoru, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - NÁRODNÍ HRDOST

Zařazení v RVP – Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Objevujeme Evropu a svět.

Cíl – Žák chápe pojem „národní hrdost“ i jeho hodnotu. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci napíší, co pro ně znamená, když se řekne: „Jsem hrdý, že jsem Čech.“ Na co jste hrdí vy v naší republice? Pro jaké vlastnosti nebo dovednosti jsou lidé na ty druhé hrdí?

Propojení s učivem – VL – naše země, TV – reprezentace školy ve sportovních aktivitách, olympiáda.

Doplňující otázky – Víte, jak lidé jiných národností projevují hrdost na svůj národ?

Rizika – kulturní a sociální odlišnosti

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami chápete pojem „národní hrdost“, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - NAŠE VLAST

Zařazení v RVP – Výchova k myšlení

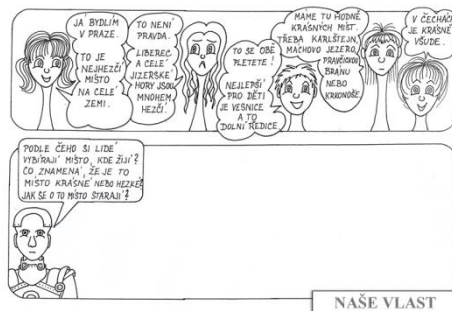
v evropských a globálních souvislostech,
Objevujeme Evropu a svět.

Cíl – Žák porovnává a vyhodnocuje informace o místě, kde žije. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská, digitální.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žák napíše odpovědi na dané otázky. Podle čeho si lidé vybírají místo, kde žijí? Co podle tebe znamená, když se o nějakém místě řekne, že je krásné nebo hezké? Jak se lidé o taková místa starají?

Propojení s učivem – VL – naše vlast, kulturní památky, ČJ – práce s textem týkajícím se kulturních památek, názvy měst, míst atd., VV – návrh na známku, pohled nebo plaketu s danou tematikou, I – vyhledávání a třídění dat.

Doplňující otázky – Znáš nějaké chráněné památky na našem území? Proč a jak je člověk chrání? Jakou znáš organizaci, která se zabývá ochranou památek? Chtěl bys žít jinde a proč?

Rizika – V případě sociálních nerovností a nedostatku „vlastních zážitků“ z cestování po naší vlasti.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už znáte nebo umíte vyhledat informace o místě, kde žijete, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - DOVOZ ZBOŽÍ – GLOBALIZACE

Zařazení v RVP – Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Objevujeme Evropu a svět.

Cíl – Žák chápe pojem globalizace a jeho výhody i negativa. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská, digitální.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žák se samostatně snaží vymyslet nebo najít na PC odpovědi na otázky. Proč lidé musí dovážet věci z jiných zemí? Proč jim nestačí potraviny vypěstované v jejich vlastní zemi?

Propojení s učivem – M – finanční gramotnost, PŘ – podnebné pásy a typické plodiny, PČ – práce na zahradě, pěstování rané zeleniny, I – vyhledávání a zpracovávání dat.

Doplňující otázky – Co znamená pojem „globalizace“? Jaké jsou její výhody a nevýhody?

Rizika – Odlišné sociokulturní zázemí, odlišné hodnoty v rámci rodin, jiný životní styl rodin.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami chápete pojem globalizace, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma – MIGRACE

Zařazení v RVP – Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Evropa a svět nás zajímá.

Cíl – Žák chápe rozdílné životní podmínky ve světě a některé příčiny chudoby nebo migrace.

Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská, digitální.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

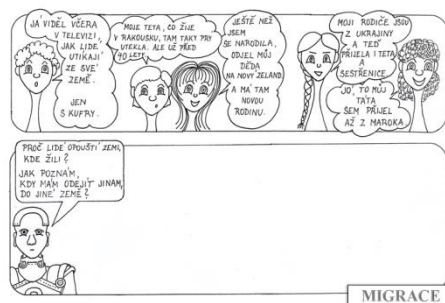
Konkrétní úkoly – Žáci hledají postupně odpovědi na otázky podle konkrétních informací uvedených již v daném listě. Proč někteří lidé opouští zemi, kde žili? Jak poznám, kdy mám odejít jinam? Do jiné země?

Propojení s učivem – I – vyhledávání a zpracovávání dat, ČJ – práce s články s danou tematikou, vymysli a napiš příběh člověka, který opouští svou zemi, VL – období po II. světové válce, socialismus.

Doplňující otázky – Pokud člověk opustí svou zemi, co tím získá? Co tím ztratí?

Rizika – Téma může být citlivé pro některé žáky. Je nutné zvládnout následnou diskusi. Pozor na odlišné hodnotové nastavení a názory, které si žáci přináší již z rodin.

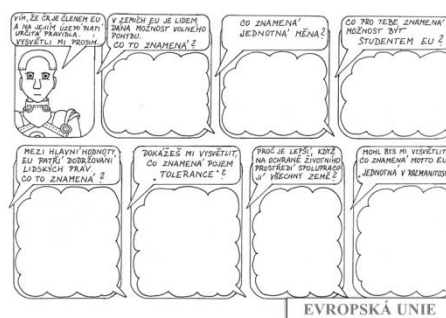
Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami chápete, proč lidé volí odchod ze země svého původu, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - EVROPSKÁ UNIE

Zařazení v RVP – Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Jsme Evropané.

Cíl – Žák chápe význam, výhody i nevýhody začlenění do Evropské unie. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci píší, vymýšlí a postupně vyhledávají odpovědi na jednotlivé otázky. Obsah mota EU vyjádří dle vlastních představ o jeho významu.

Propojení s učivem – VL – EU, M – finanční gramotnost, HV – poslech Ódy na radost, VV – plakát na téma „jednotná v rozmanitosti“.

Doplňující otázky – Co dalšího víš o EU?

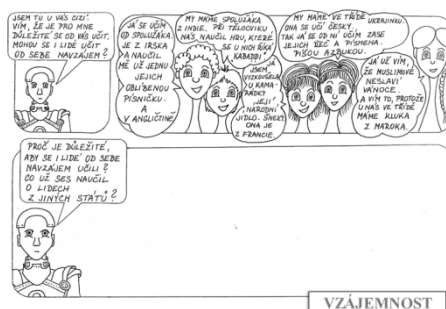
Rizika – Politické názory v rodinách se většinou odráží i v názorech žáků. Učitel musí být politicky nestranný!

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami dokážete posoudit výhody a nevýhody členství v EU, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma – VZÁJEMNOST

Zařazení v RVP – Multikulturní výchova, Lidské vztahy.

Cíl – Žák si uvědomuje význam setkávání a učení se od jiných lidí pro vlastní harmonický rozvoj osobnosti. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci se zamyslí a snaží se najít odpovědi na otázky. Mohou se lidé od sebe navzájem něco naučit? Proč je toto učení důležité? Co už ses ty naučil o lidech z jiných zemí?

Propojení s učivem – M – jiné způsoby a postupy v aritmetice, ČJ – seznámení s odlišným jazykem, PŘ – odlišné zvyklosti spojené s přírodními podmínkami, VL – tradice a kultura jiných zemí, TV – národní sporty.

Doplňující otázky – Je nějaká kulturní tradice, zvyklost obyvatel jiného státu, kterou by ses chtěl naučit nebo ji jen vyzkoušet?

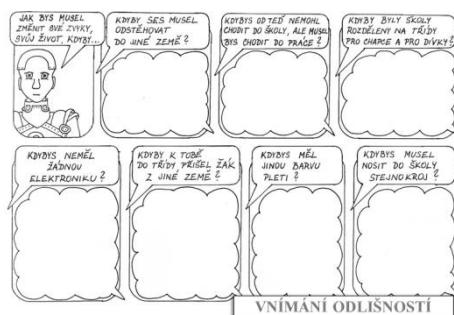
Rizika – Nevhodné chování jednotlivců v případě špatně pracující skupiny žáků.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami chápete přínos vzájemného učení, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - VNÍMÁNÍ ODLIŠNOSTÍ

Zařazení v RVP – Multikulturní výchova, Kulturní diference.

Cíl – Žák vnímá existenci jinakosti a uvědomuje si její vliv na život. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci se zamyslí nad „co by, kdyby“. Postupně píšou odpovědi pod konkrétní otázky.

Propojení s učivem – ČJ – vytvořit zprávy dle zadání... do budoucnosti, z budoucnosti, o budoucnosti, jak se liší, M – grafy závislosti na čase, TV – tradiční národní sporty.

Doplňující otázky – Je nějaká národní tradice, zvyk, který by se mohl využívat i v naší kultuře? Jak a proč?

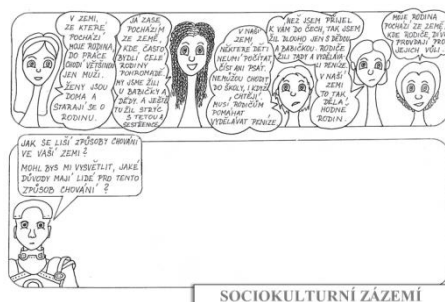
Rizika – Mohou se projevit sociální rozdíly mezi žáky. I názory utvářené rodinným zázemím. Připomenout možnost nezveřejňování napsaných textů.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami rozumíte výhodám a nevýhodám odlišností, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - SOCIOKULTURNÍ ZÁZEMÍ

Zařazení v RVP – Multikulturní výchova, Etnický původ.

Cíl – Žák reflektuje projevy sociokulturní různorodosti a pokouší se identifikovat jejich vlivy. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci se zamyslí a dle vlastních zkušeností píší odpovědi na otázky spojené s konkrétními informacemi v daném pracovním listě. Jak se liší způsob chování v naší zemi od způsobu chování, který je zde prezentován? Jaké důvody mají lidé pro tyto způsoby chování?

Propojení s učivem – VV – návrhy afrických šperků, M – finanční gramotnost – počítání mzdy v různých zemích – porovnání.

Doplňující otázky – Znáte ještě jiné zvyklosti, které lidé mají například při získání jídla, vody, peněz atd.?

Rizika – Odlišnosti sociokulturního zázemí mohou být některými žáky vnímány negativně. Pozor na nevhodné projevy ve skupině. Pravidlo dobrovolnosti.

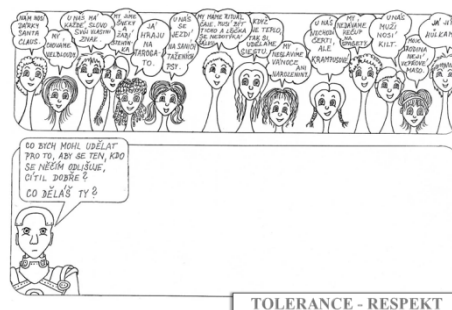
Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami rozumíte tomu, proč někteří lidé, některé národy udržují určité tradice nebo

způsoby chování, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - TOLERANCE – RESPEKT

Zařazení v RVP – Multikulturní výchova, Multikulturalita.

Cíl – Žák si uvědomuje potřebu a důvody respektu a tolerance ve společnosti. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská, digitální.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci se zamyslí nad svými dovednostmi, schopnostmi a možnostmi, co by mohli udělat pro toho, kdo se něčím odlišuje? A co dělali doted?

Propojení s učivem – I – vyhledávání a zpracovávání dat, ČJ – vyhledávání článků v tisku + referát.

Doplňující otázky – Co znamená pojem „tolerance“? Co musíte respektovat u jiných lidí? Vysvětli na příkladech.

Rizika – Odlišnosti sociokulturního zázemí mohou být některými žáky vnímány negativně. Pozor na nevhodné projevy ve skupině. Pravidlo dobrovolnosti.

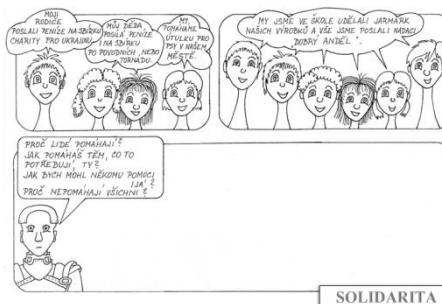
Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už sami chápete a rozumíte pojmu „tolerance a respekt“, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma – SOLIDARITA

Zařazení v RVP – Multikulturní výchova,

Princip sociálního smíru a solidarity.

Cíl – Žák objasní, proč je solidarita a lidská soudržnost důležitá. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská, digitální.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci píšou odpovědi na dané otázky. Proč si lidé pomáhají? Jak pomáháš ty? Jak by mohl pomoci robot a robotika? Proč nepomáhají všichni lidé?

Propojení s učivem – I – robotika a její využití, PŘ – ochrana životního prostředí, ČJ – napiš článek do novin o zapojení vaší školy například do charitativní sbírky, TV – účast na sportovních charitativních akcích, PČ – výrobky pro charitativní účely.

Doplňující otázky – Vysvětli pojem „solidarita“. Najdi organizace, které se zabývají pomocí lidem nebo zvířatům.

Rizika – Osobní hodnoty a odlišné vzorce chování v rodinách.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami chápete pojem „solidarita“ a vlastní možnost zapojení do pomoci jiným lidem, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma – STROMY

Zařazení v RVP – Environmentální výchova,

Ekosystémy.

Cíl – Žák chápe základní vazby organismů na prostředí a chápe jejich hodnotu. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci vysvětlují, zda jsou stromy důležité ještě i na něco jiného, než jen na produkci kyslíku. Vysvětlují, proč jsou tropické deštné pralesy důležité i pro ně osobně.

Propojení s učivem – PŘ – ekosystémy, podnební pásy, VL – lesnaté části naší republiky, M – spočítat průměr plochy stromů vykácených za rok, za deset let.

Doplňující otázky – Jak lidé ohrožují stromy? Co by se stalo, kdyby stromy nebyly? (jiné důsledky než jen nedostatek kyslíku).

Rizika – Osobní hodnoty a odlišné vzorce chování.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami chápete, čím se reklama odlišuje od zprávy, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - ŽIVOTNÍ STYL

Zařazení v RVP – Environmentální výchova, Vztah člověka k prostředí.

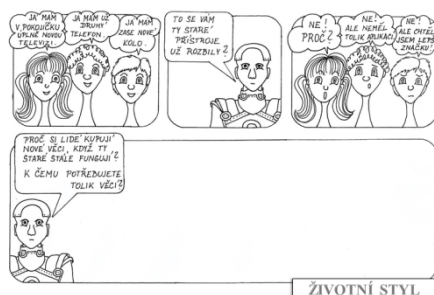
Cíl – Žák si uvědomuje a dokáže eliminovat vlastní dopady na životní prostředí. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská, digitální.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci hledají odpovědi na otázky. Proč si lidé kupují nové věci, když ty staré stále fungují? K čemu lidé potřebují tolik věcí?

Propojení s učivem – VL – vývoj výrobků v čase, jak žili naši předkové, M – počítat průměr - kolik ušetříš, když..., kolik váží „zbytečné“ věci, když... I – práce s daty -

vytvořit průzkum (co všechno máte v pokoji?) – dát data do tabulek a zpracovat statistiku, ČJ – slova zastaralá, vývoj jazyka.

Doplňující otázky – Jakým způsobem výrobky, věci, které si kupujete, zatěžují naši planetu? Jak to můžete změnit?

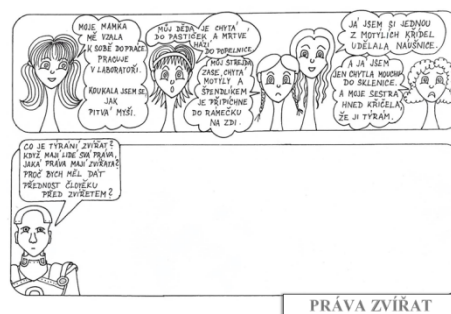
Rizika – Mohou se projevit sociální rozdíly mezi žáky.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami chápete, čím se reklama odlišuje od zprávy, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - PRÁVA ZVÍŘAT

Zařazení v RVP – Environmentální výchova, Základní podmínky života.

Cíl – Žák dokáže obhájit práva zvířat a uvědomuje si hodnotu jejich života. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská, digitální.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci se zamyslí a napíší, co si představují pod pojmem „týrání zvířat“. Pokusí se sami nebo společně vymyslet práva zvířat. Žáci si promyslí odpověď a následně v diskusi vysvětlují. Například: Má lidský život přednost před životem zvířete?

Propojení s učivem – PŘ – ochrana rostlin a živočichů - najdi informace k právům zvířat, najdi informace k týrání zvířat, organizace na ochranu rostlin a živočichů, I – vyhledávání dat o výrobcích testovaných na zvířatech, VV – plakát s tématem ochrany živočichů

Doplňující otázky – Porušili jste někdy práva zvířat? Je týrání zvířat i chov domácích mazlíčků? (například žako kongo) Kde všude člověk „využívá“ zvířata?

Rizika – Pokud se někdo svěří s „osobním prohrěškem“, pozor na reakce skupiny. Připomenout žákům pravidlo: není vše „černobílé“. Učitel neříká svůj názor!

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už sami rozumíte pojmu práva zvířat a chápete důsledky týrání zvířat, vybarvete robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma – ODPAD

Zařazení v RVP – Environmentální výchova, Vztah člověka k prostředí.

CÍL – Žák zná možnosti a způsoby snižování dopadů na životní prostředí a dokáže je vyhodnotit.

Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

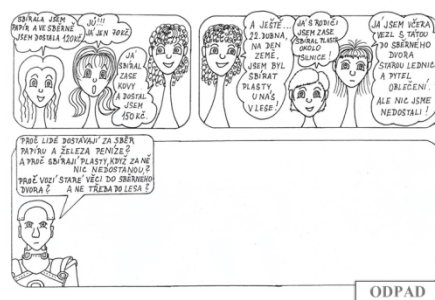
Konkrétní úkoly – Žáci napíší odpovědi na otázky. Proč lidé dostávají peníze za sběr odpadu? Proč sbírají plasty, když za ně nic nedostanou? Proč neodvážejí odpad do lesa, ale do sběrného dvora?

Propojení s učivem – M – výpočty (množství sběru/cena), co je výhodnější sbírat a pod, PČ – plastika z odpadových materiálů, PŘ – recyklace, ČJ – článek o skládkách, odpadech atd.

Doplňující otázky – Proč se zvyšuje množství odpadu? Jak tomu zabránit?

Rizika – Téma se může dotknout rodinných hodnot a stylu života.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už sami chápete možnosti nakládání s odpady, vybarvete robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - ZMĚNY V KRAJINĚ

Zařazení v RVP – Environmentální výchova, Lidské aktivity a problémy životního prostředí.

CÍL – Žák chápe propojení běžných činností s jejich následky a vlivem na okolní krajinu.

Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

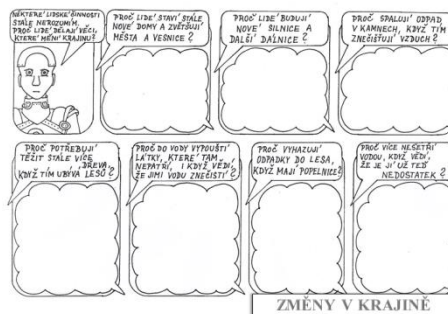
Konkrétní úkoly – Žáci si přečtou jednotlivé otázky, zamyslí se a napíší odpovědi.

Propojení s učivem – PŘ – ochrana životního prostředí, VV – vytvoř plakát na ochranu životního prostředí a zapracuj do něj téma jedné otázky (pro návrh mohou využít zadní stranu pracovního listu), kresba krajiny dle dobových fotografií (minulost/přítomnost/budoucnost), ČJ – příběh místa.

Doplňující otázky – Jaké jiné lidské činnosti vytváří změny v krajině? Vy sami se na nějaké takové činnosti podílejte?

Rizika – Téma se může dotknout rodinných hodnot a životního stylu.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že již víte, jaké následky má lidská činnost na okolní krajinu, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

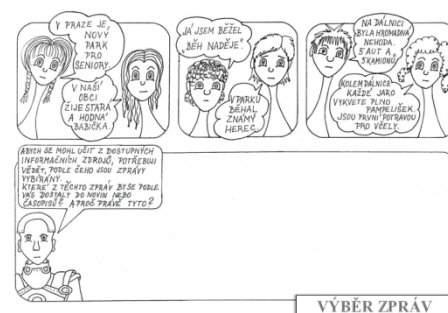

Téma - VÝBĚR ZPRÁV

Zařazení v RVP – Mediální výchova, Stavba mediálního sdělení.

CÍL – Žák si uvědomí principy pro výběr mediálního sdělení a jejich hodnotu. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci se zamyslí nad obsahem zpráv, posoudí je a napíší ty, o které by podle nich mohli mít novináři větší zájem. Společně vyvodí znaky „zprávy, která zaujme“.

Propojení s učivem – ČJ – napsat krátkou zprávu o aktuálním dění v naší obci, HV – stejné principy vyvodit i v hudbě, VV – komiks k vybrané zprávě.

Doplňující otázky – Podívejte se na prostřední obrázek a určete, která z činností, o kterých zprávy pojednávají, má větší hodnotu. Je „důležitější“. A proč?

Rizika – Bude vymyšlena nevhodná zpráva.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami dokážete rozlišit znaky mediálního sdělení, vybarvete robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - SKRYTÁ REKLAMA – MANIPULACE

Zařazení v RVP – Mediální výchova, Vnímání autora mediálních sdělení.

CÍL – Žák chápe pojmem manipulace a dokáže identifikovat rizika spojená s digitální technikou.

Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci, kteří někoho sledují na sociálních sítích, napíší, proč to dělají. Jaké informace při tomto sledování získávají? K čemu tyto informace využívají? Žáci, kteří ještě nemají tyto zkušenosti, píšou o tom, co se dozvěděli např. od kamaráda.

Propojení s učivem – ETV – téma manipulace, M – porovnávání cen výrobků, graf.

Doplňující otázky – Už jste si někdy koupili něco, co vám bylo doporučeno nějakou „osobností“? Jakým způsobem tomu výrobku dělal reklamu? Dokážete mi popsat, jak podle vás vypadá skrytá reklama? Co je to manipulace?

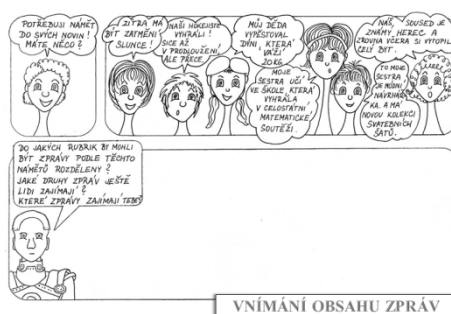
Rizika – Žák, který nemá ještě žádné takové zkušenosti, bude vyřazen z hovoru. Nutno otázku přizpůsobit i jemu.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že chápete, co je to skrytá reklama, vybarvete robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - VNÍMÁNÍ OBSAHU ZPRÁV

Zařazení v RVP – Mediální výchova, Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality.

CÍL – Žák si uvědomuje podstatu informací, dokáže je rozdělit dle obsahu. Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská, digitální.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci zařadí nabídnutá sdělení podle jejich obsahu do novinových rubrik, které znají. Zamyslí se a napíše takovou zprávu, která by mohla zaujmout ostatní žáky. V denním tisku nebo na PC hledají zprávu, která je zajímavá pro ně osobně.

Propojení s učivem – PŘ - vytvořit panel (koláž) ze zpráv na různá témata o přírodě, VV - navrhnout titulní stranu časopisu podle obsahu zpráv v něm publikovaných, I – digitální gramotnost.

Doplňující otázky – Jaké zprávy zajímají tvé rodiče, sourozence atd.

Rizika – Při práci s PC technikou je nutné ohlídat vhodnost obsahu zpráv.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že rozumíte způsobu rozdělování informací, vybarvete robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

Téma - MEDIÁLNÍ SDĚLENÍ

Zařazení v RVP – Mediální výchova, Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení.

CÍL – Žák chápe rozdíl mezi informativním a zábavným sdělením a rozlišuje realitu od fantazie.

Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská, digitální.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

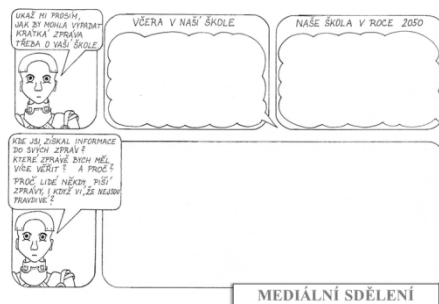
Konkrétní úkoly – Žáci napíší krátkou zprávu tak, aby její obsah odpovídal danému titulku. Vyhledají ve své zprávě a vypíší věrohodné a smyšlené údaje. Zamyslí se nad tím, proč lidé někdy používají neověřené zprávy.

Propojení s učivem – ČJ – vyhledání zpráv a určování jejich věrohodnosti, ČJ sloh – sestavení krátké zprávy (postup, hlavní kritéria), I – digitální gramotnost.

Doplňující otázky – Jak se říká lživým zprávám? Už ses s nimi někdy setkal? A kde?

Rizika – Názory v rodině se mohou odrazit na těch prezentovaných žákem.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že vy sami chápete, proč je potřeba umět rozlišit mezi reálnou a smyšlenou informací, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

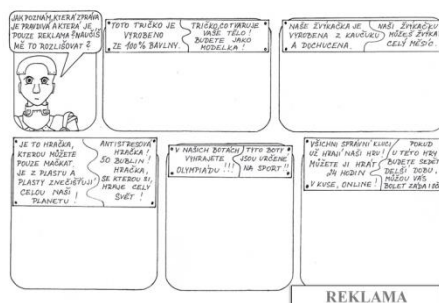
Téma – REKLAMA

Zařazení v RVP – Mediální výchova, Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení.

CÍL – Žák rozlišuje reklamu od zprávy, dokáže identifikovat hlavní funkce mediálního sdělení.

Cílem není najít jednotné řešení!

Uplatněné kompetence - Kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská, digitální.

Role učitele – Vede žáky k diskusi nad daným tématem, ale nevkládá vlastní názor. Reaguje návodnými otázkami, aby umožnil rozebrat téma z různých úhlů pohledu a najít dostatek argumentů.

Konkrétní úkoly – Žáci v nabízených možnostech hledají charakteristické znaky pro reklamu. Vypíše je.

Propojení s učivem – ČJ - vlastní sestavení reklamního sloganu, I – vyhledání mediálního sdělení a reklamy na dané téma (např. počítačové hry)

Doplňující otázky – Nakupujete zboží podle reklamy? Co na vás nejvíc v reklamě zapůsobí? Kde všude se můžeme s reklamou setkat? Co je to podprahová reklama?

Rizika – Při práci s PC technikou je nutná ohlídat vhodnost obsahu reklam.

Závěrečná reflexe při práci s tištěným textem – Pokud jste přesvědčeni, že už vy sami chápete, čím se reklama odlišuje od zprávy, vybarvěte robota celého. Pokud jste toto téma vůbec nepochopili, nevybarvujte nic.

6 OVĚŘOVÁNÍ VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ

6.1 POPIS A CHARAKTERISTIKA SUBJEKTŮ, ZAHRNUTÝCH DO OVĚŘOVÁNÍ

Výukové materiály byly ověřovány na ZŠ Dolní Ředice. Jedná se o malotřídní školu se všemi ročníky prvního stupně. Ročníky, ve kterých se uskutečnilo ověřování, nejsou ale ve spoji s žádným jiným ročníkem. Ověřování probíhalo ve 4. ročníku, ve kterém se vyučuje 17 žáků pod vedením třídní učitelky Mgr. Blanky Kafkové a v 5. ročníku s počtem 13 žáků, jehož třídní učitelkou je Mgr. Jitka Nalezencová.

6.2 ZPŮSOBY OVĚŘOVÁNÍ

Materiály byly začleňovány do hodin přírodovědy, českého jazyka, informatiky, vlastivědy a výtvarné výchovy. Ověřování jednoho listu bylo zařazeno i v rámci třídnické hodiny. A vypracování jednoho listu dostali žáci za „domácí úkol“. Výběr témat k ověřování vyplynul z právě probíraného učiva, aktuální situace ve třídě, nebo z aktuální situace v obci a ve světě. Téma k ověřování bylo vždy voleno vyučujícím. Dvě témata byla ověřována v obou ročnících, a to z důvodu porovnání reakcí a odpovědí žáků.

Při ověřování byly většinou preferovány metody diskuzní a metody k řešení problémů.

Časová dotace pro práci byla flexibilně přizpůsobena aktuálním potřebám. U některých témat bylo využito většího množství nabízených otázek a práce s daným listem byla rozložena do kratších časových úseků v rozmezí tří dnů.

Fotodokumentace, která byla pořízena při ověřování v jednotlivých ročnících, je součástí přílohy č. I. Také jsou zde zařazeny ukázky motivačních aktivit zrealizovaných s žáky 5. ročníku, obrázky pracovních listů a zápisů do sešitu.

6.3 PRŮBĚH OVĚŘOVÁNÍ

6.3.1 Ověřování ve 4. ročníku

Formát ověřovaných materiálů - materiály v elektronické podobě ve formátu PDF.

Vedoucí ověřování – třídní učitelka Mgr. B. Kafková a učitelka M. Machatá.

Motivace – nebyla využita motivace pro práci s kompletní sadou. Motivace zde probíhala před začleněním jednotlivých listů, se zaměřením na konkrétní téma.

Průběh – témata byla začleňována do běžných hodin, dle aktuální potřeby a v návaznosti na probírané učivo. Cíle tedy korespondovaly s cílem dané hodiny nebo jednotlivé aktivity, v rámci které byly listy využity.

Pracovní list byl promítnut na tabuli, proběhlo společné vysvětlení aktivity, společné přečtení otázek a podle potřeby bylo využito i otázek doplňujících. Následovala například:

- samostatná práce do sešitů zakončená společnou diskuzí a v některých případech propojená s vpisováním informací (nápadů) na tabuli,
- společná diskuze v kruhu na koberci,
- práce ve dvojicích a následné představení výsledků práce ostatním.

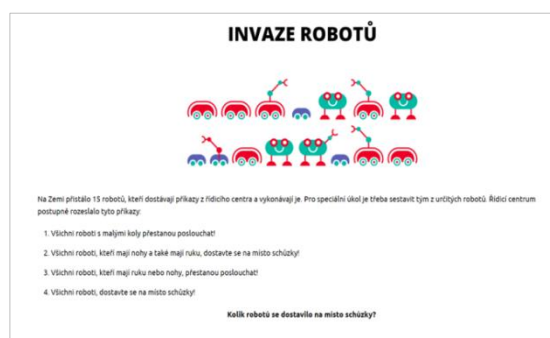
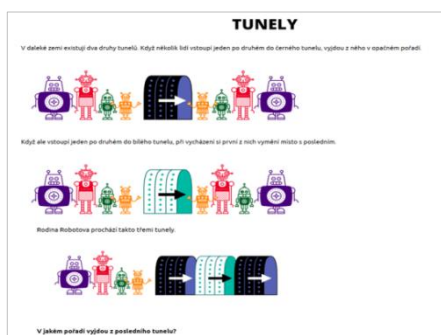
Pro závěrečnou reflexi byly využity otázky uvedené v jednotlivých metodikách, ale místo zapojení postavy robota žáci například: zvedali ruku, vyjádřili své pocity neverbálně, kreslili smajlíky na tabuli.

6.3.2 Ověřování v 5. ročníku

Formát ověřovaných materiálů - materiály v tištěné podobě.

Vedoucí ověřování – učitelka M. Machatá.

Motivace – vycházela z výuky Informatiky. V rámci hodiny informatiky v učivu – Informatické myšlení, dostali žáci možnost řešit úkoly vyvozující pojem informatického myšlení. Úkoly jsou dostupné na stránkách imysleni.cz. (Zapoj hlavu, 2018). Na obrázcích č. 1-2 je ukázka dvou ze čtyř úkolů, které žáci v rámci motivace řešili.

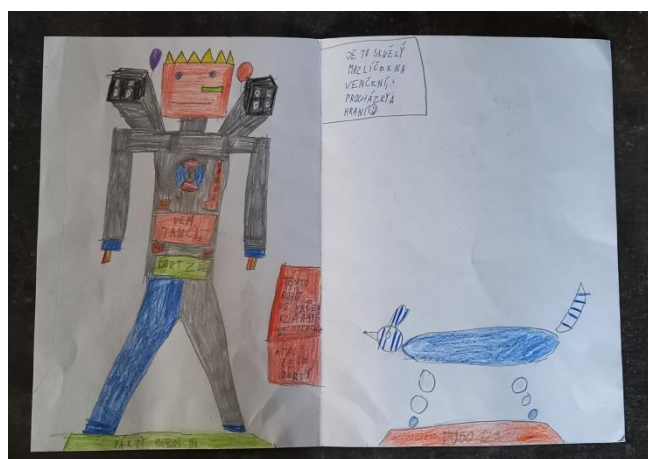

Obrázky č. 1-2: Ukázka úkolů zaměřených na informatické myšlení (Zapoj hlavu, 2018).

Obrázek č. 3: Žákyně 5. ročníku při řešení úkolů (foto M. Machatá).

Druhá část motivace byla začleněna do výuky VV. Zde měli žáci vytvořit návrh vlastního robota. A zároveň dostali úkol zamyslet se a napsat, co jejich robot umí a k čemu je určen. Následně společně vymýšleli, co lidé už roboty naučili a co by je ještě naučit mohli.

Obrázek č. 4 a 5: Žák 5. ročníku při navrhování robota a jeho návrh (foto M. Machatá).

Průběh – také v tomto ročníku byla témata začleňována do běžných hodin, dle aktuální potřeby a v návaznosti na probírané učivo. Cíle tedy korespondovaly s cílem dané hodiny nebo jednotlivé aktivity, v rámci které byly listy využity.

Pracovní listy byly žákům rozdány, jejich úkolem bylo samostatně se seznámit s tématem a otázkami. Následně byl společně zvolen způsob další práce. Dle časových a organizačních možností volili například mezi způsoby:

- samostatně / společně
- ve třídě / domácí vypracování
- s využitím digitální techniky / s využitím tištěných zdrojů (například publikace z knihovny)

Vypracované listy si měli možnost prohlédnout a v následné diskuzi vznést připomínky a obhájit vlastní myšlenky a řešení.

Pro závěrečnou reflexi byly využity postavy robota a jejich vybarvování.

7 HODNOCENÍ VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ

Pro hodnocení mnou vytvořených materiálů jsem si zvolila vlastní kritéria. Do hodnocení nejsou zahrnuty webové stránky a ani motivační animace, protože oba materiály vznikly až v průběhu ověřování.

7.1 VLASTNÍ HODNOCENÍ

Toto hodnocení jsem vypracovala po ověřování materiálů se žáky ve 4. ročníku i s žáky v 5. ročníku.

- **Je možno tyto materiály zařadit do běžné vyučovací hodiny prezenční?**
Ano, tyto materiály je možno zařadit do jakékoliv hodiny. Jen je důležité promyslet spojitost s tématem dané hodiny nebo potřebné propojení vytvořit.
- **Je možno tyto materiály zařadit do běžné vyučovací hodiny distanční?**
Toto kritérium jsem neměla možnost ověřit.
- **Je možné tyto materiály využít pro samostatnou práci žáků?**
Ano, část činností může probíhat samostatně. Ale k dosažení všech cílů těchto materiálů je nutné individuální názory a postoje rozebrat z pohledu ostatních členů skupiny a to je možné většinou pouze například řízenou diskuzí.
- **Jsou otázky obsažené v materiálech pro žáky srozumitelné?**
Většina otázek je formulována srozumitelně, ale často je potřeba k naplnění konkrétního cíle zvolit ještě i jinou formulaci nebo doplňující otázky. To je ale podle mne dáno individualitou každého žáka i vlivy jeho sociokulturního zázemí.
- **Jsou materiály svou „komiksovou“ formou pro žáky přehledné?**
Ano, při práci jsem nezaznamenala žádné nejasnosti nebo nepochopení záměru u jednotlivých témat. Pouze na začátku vzhled „dlouhé krky“ u žáků vzbuzoval pobavení. Dokonce jsme název „dlouhé krky“ občas použili záměrně pro identifikaci pracovních listů.
- **Je úroveň obtížnosti vhodná pro žáky 4. - 5. ročníku?**
Při ověřování jsem nezaznamenala žádný větší problém s ohledem na obtížnost zvolených témat. Jak jsem již uvedla, pokud bylo nutné něco dovysvětlit

z důvodu nepochopení otázek nebo pojmů, bylo to převážně z důvodu individuálních možností každého žáka.

- **Je možné za pomoci těchto materiálů začleňovat průřezová témata do výuky?**

Začleňování průřezových témat za pomoci těchto materiálů a touto formou je možné. A jsem přesvědčena, že právě tento způsob by mohl být využíván i po nadcházející revizi RVP, protože právě toto by mohl být vhodný a přirozený způsob jejich integrace do jednotlivých vzdělávacích oborů a výstupů.

7.1.1 Co mne překvapilo

- Počáteční neochota žáků „samostatně myslet“, kterou jsem pozorovala sice pouze u jednotlivců, ale přesto jsem si uvědomila, že tyto materiály po nich vyžadují „jiný způsob“ myšlení.
- Ochota žáků diskutovat a s tím spojený rozsah informací, které mají.
- Obtížnost překonání zažitého pravidla „pravda je jen jedna“.
- Obtížnost pro pedagoga potlačit vlastní názor a místo toho vynaložit více energie k nalézání podnětných otázek, které podpoří diskuzi a podnítí u žáků hledání dalších argumentů.
- Jak je pro učitele důležitá dovednost umět správně a smysluplně řídit diskuzi.

Také jsem si uvědomila, že nedostatky odhalené při ověřování mohou mou práci posunout dál. Jen je důležité tyto nedostatky a připomínky, které jsem byla schopna zaznamenat, zvládnout zapracovat do metodik nebo přímo upravit v konkrétním pracovním listu.

7.2 HODNOCENÍ DRUHÝM PEDAGOGEM

Toto hodnocení vypracovala Mgr. Blanka Kafková ověřující materiály ve 4. ročníku.

- **Je možno tyto materiály zařadit do běžné vyučovací hodiny prezenční?**
Ano. Jsou vhodné především do vyučovacích hodin českého jazyka, čtení a vlastivědy.
- **Je možno tyto materiály zařadit do běžné vyučovací hodiny distanční?**
Určitě ano, ale neměla jsem možnost si to ověřit.
- **Je možné tyto materiály využít pro samostatnou práci žáků?**
Zcela určitě. Některé materiály žáky k samostatné práci přímo vybízejí.
- **Jsou otázky obsažené v materiálech pro žáky srozumitelné?**
Myslím, že ano. Pokud žák něčemu nerozumí, učitel nebo spolužáci mu pomohou.
- **Jsou materiály svou „komiksovou“ formou pro žáky přehledné?**
Materiály jsou přehledné a svým zpracováním pro žáky 1. stupně zajímavé a přitažlivé.
- **Je úroveň obtížnosti vhodná pro žáky 4. - 5. ročníku?**
Úroveň obtížnosti odpovídá nárokům kladeným na žáky tohoto věku.
- **Je možné za pomoci těchto materiálů začleňovat průřezová témata do výuky?**
Ano. Je to vhodně zpracovaný materiál, který učiteli umožní začlenit průřezová témata do běžné výuky.

7.2 HODNOCENÍ ŽÁKY

Hodnocení ve 4. r. probíhalo formou společné diskuze a žáci 5. r. vyplňovali každý svůj „dotazník“. Odpovědi, které se shodovaly, jsou zde uvedeny vždy pouze jednou.

- **Způsob „komiksového“ zpracování listů** – je to hezké - je to dobré a baví mě to - způsob zpracování se mi líbí - je to zábavné - líbí se mi spíš videa - je to hezky namalované - je to sice zajímavé, ale nebavilo mě to – mě baví a je dobrý – nebaví mě to – baví mě to víc než jiné – je to dobré, baví mě to

vybarvovat – bylo to zajímavé a bavilo mě – mám rád komiksy – dlouhé krky jsou vtipné.

- **Seznamování s tématy (učivem) tímto způsobem** – dobré – je to dobré a asi se toho víc naučím - je to sice zajímavé, ale nebavilo mě vyhledávat na internetu – kdyby to šlo, nejdřív bych diskutovala a pak psala, diskutování mě baví – ty papíry mě nevyhovují – dobré – mohly by k tomu být i videa – dobré – mě to přišlo pěkné, dobře se mi to vyplňovalo - je dobrý a zajímavý a moc mě baví – ráda bych videa a víc diskutovat – lepší než číst v učebnici, nebo jen poslouchat.
- **Srozumitelnost a obtížnost otázek** – dobré – je to srozumitelné, ale na otázky někdy nevím odpověď – otázky byly lehké, ale někdy byly hodně o zamyšlení – někdy tomu nerozumím a někdy zas jo – bylo to takové středně těžké - moc jsem otázkám nerozuměl, ale obtížnost otázek byla lehká – otázky mně přijdou hodně těžké – dobrý – normální – někdy nerozumím, ale když se to pak ještě řekne, tak už jo.
- **Ve vybraných tématech mě zaujalo** – EU – práva zvířat – nejvíc mě zaujala skrytá reklama – nejvíce mne zaujala práva zvířat – ty o mojich právech – co je pro koho důležitější, to bylo zajímavý – o zprávách – že někde se holky brzo vdávají – hodnota života zvířat – co je pro někoho důležité.
- +++ - baví mě to – baví mě to a myslím si, že se toho víc naučím – chtěl bych více takových listů – baví mě, když se dozvím něco nového, co jsem nevěděl – dobré bylo, že jsme o otázkách mohli diskutovat – bavilo mně, že jsme o tom diskutovali a říkali si různé odpovědi – papíry jsou namalovány hezky, zábavně, srandovně – přehled a prostor na učení – zůstane mi to.
- - - - - nic, nic – ne – spíš bych chtěla videa a papír s věcmi co se budem učit – nic – dlouho jsme o tom diskutovali – moc otázek na které mám odpovídat a třeba hodně slov – nebaví mě to a přijde mi to jako blbost – to první bylo dobrý, ale pak mě to přestalo bavit – nakonec jsem se ani nedozvěděla, kdo je důležitější, jestli zvíře nebo člověk.

7.4 ZAPRACOVÁNÍ PŘIPOMÍNEK Z PRŮBĚHU OVĚŘOVÁNÍ

Nedostatky, které jsem identifikovala přímo při ověřování, se většinou týkaly formulace otázek, jež jsou uvedeny na pracovních listech, proto jsem do jednotlivých metodik vložila ještě další doplňující otázky.

Způsob distančního začlenění materiálů jsem neměla možnost realizovat. V průběhu ověřování jsem si ale uvědomila nutnost motivace i v případě této formy výuky, a proto jsem za pomoci žáků 5. ročníku vytvořila motivační animaci, vhodnou i pro distanční výuku. A z důvodu dostupnosti těchto materiálů na ně navazovalo vytvoření webových stránek, na kterých jsou umístěny a zpřístupněny všechny materiály, metodiky i animace. S jejich pomocí jsem nabídla materiály k ověření dalším subjektům, abych získala i zcela nestrannou zpětnou vazbu – hodnocení.

Za nejzávažnější nedostatky, které vyplynuly při závěrečném hodnocení žáky 5. ročníku, považuji u několika z nich „znuděný“ postoj k materiálům i samotnému hodnocení, což se nakonec projevilo i v odpovědích. Bohužel žáci právě řešili jiný „problém“ a můj dotazník nebyl prioritou. A zřejmě se zde mohl projevit i důsledek mé snahy o ověření šestnácti listů v každém z ročníků v rozmezí dvou měsíců. Pro získání relevantní zpětné vazby od žáků by bylo vhodnější provést krátké hodnocení vždy po každé jednotlivé práci s listy.

ZÁVĚR

Když jsem si poprvé uvědomila, že na konci studia budu psát diplomovou práci, stanovila jsem si svůj osobní cíl. Vytvořit „něco“, co bude funkční, bude se to moci využívat a pro žáky to bude netradiční, zajímavé a motivační. O tom, co bude obsahem mé práce, jsem se rozhodla ve třetím ročníku po absolvování semináře zaměřeného na průřezová témata. Myslím si, že význam jednotlivých témat odrážejících dění v současné společnosti je pro žáky „nevyčerpatelnou studnicí moudrosti a poznání“. A to, aby se u žáků rozvíjely morální hodnoty a postoje vycházející z hodnot a postojů kulturní, vyspělé společnosti, to je cílem, ke kterému by mělo směřovat celé naše školství.

Hlavní cílem této práce tedy bylo vytvoření výukových materiálů pro žáky 4. – 5. ročníků. Tyto materiály měly využívat aktivizační metody a měly splňovat požadavek možnosti jejich začlenění v rámci běžných vyučovacích hodin, a to jak prezenční, tak i distanční formy. V prvních kapitolách diplomové práce jsem tedy nejdříve shromáždila teoretické podklady a z bodů relevantních pro cíle mé práce jsem vytvořila základ pro pracovní listy – výukové materiály. Následně jsem se již zaměřila na vypracování kompletní sady těchto výukových materiálů, jejich metodik a ověřování v praxi. V průběhu ověřování vznikla i krátká animace a následně i webové stránky.

Výukové materiály byly zatím ověřovány pouze v rámci dvou tříd naší základní školy. Ale již při tomto ověřování jsem si uvědomila, že největším přínosem je podle mne jejich schopnost povzbudit žáky v rámci diskuze k vzájemné a konstruktivní výměně názorů a poznatků. A také jejich schopnost motivovat žáky k tvořivému a názornému myšlení. Schopnost podněcovat je k řešení problémů, pomáhat odbourávat zábrany a umožnit sdílet mezi vrstevníky vlastní názor. Myslím si, že právě pro tyto své vlastnosti by mohly splňovat i požadavky připravovaného nového pojetí RVP. *„Žáci musí umět na výzvy současné doby, a zejména budoucnosti reagovat, a proto jim společně pomůžeme v tom, aby byli schopni znalosti, dovednosti, postoje a hodnoty získané ve škole i mimo ni skutečně použít a využít. Měli by však těchto dovedností umět dosahovat ve spolupráci s druhými a s ohledem na ně (MŠMT ČR, 2020, s. 17). A to jsou schopnosti, které by žáci mohli získávat i díky těmto didaktickým materiálům.*

LITERATURA

Literární zdroje

1. ČÁP, J. (1993). *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7066-534-3.
2. ČAPEK, R. (2015). *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3450-7.
3. *Ediční řada - Průřezová témata na 1. stupni ZŠ* (2014). Praha: Dr. Josef Raabe s.r.o., ISBN 978-80-7496-092-5
4. *Ediční řada - Průřezová témata na 1. stupni ZŠ* (2014). Praha: Dr. Josef Raabe s.r.o., ISBN 978-80-7496-094-9
5. *Ediční řada - Průřezová témata na 1. stupni ZŠ* (2014). Praha: Dr. Josef Raabe s.r.o., ISBN 978-80-7496-095-6
6. GINNIS, P. (2021). *Efektivní výukové nástroje pro učitele*. Praha: Edukační laboratoř. ISBN 978-80-906082-6-9.
7. JAHODA, Z. (2019). *Problémové vyučování a možnosti jeho realizace ve výuce na prvním stupni základní školy* [diplomová práce]. Praha: Pdf UK
8. JANIŠ, K. (2007). *Obecná didaktika – vybraná témata*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7041-297-8.
9. KRÍŽ, P. (2005). *Kdo jsem, jaký jsem*. Kladno: Aisis o.s. ISBN 80-239-4669-2
10. LACINA, L. & KOTRBA, T. (2015). *Aktivizační metody ve výuce – Příručka moderního pedagoga*. Brno: Barrister & Principal. ISBN 978-80-7485-043-1
11. LANGMEIER, J. & KREJČÍŘOVÁ, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1284-0.
12. LINHAR, J. a kol. (1981). *Základy obecné psychologie*. Praha: SPN. ISBN 46-00-14/1.
13. MAŇÁK, J. & ŠVEC, V. (2003). *Výukové metody*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-039-5.
14. MAŇÁK, J. a kol. (1993). *Alternativní metody a postupy*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1549-7.
15. NOHOVÁ, L. (2008). *Průřezová témata a školní vzdělávací programy* [diplomová práce]. České Budějovice: Pdf UJ.

16. ORSÁGOVÁ, M. (2007). *Projekt „Známe se?“ aneb aplikace osobnostní a sociální výchovy v projektové výuce na 1. stupni ZŠ* [diplomová práce]. Praha: Pdf MU.
17. PAVLÍKOVÁ, V. (2015). *Porovnání efektivity frontální a projektové organizační formy výuky* [diplomová práce]. Olomouc: Pdf UPOL.
18. PRŮCHA, J. (2013). *Moderní pedagogika*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0456-5.
19. PRŮCHA, J. (2015). *Přehled pedagogiky: Úvod do studia oboru*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0872-3.
20. ŘÍČAN, P. (1972). *Psychologie osobnosti*. Praha: Orbis. ISBN 510-21-825.
21. ŘÍČAN, P. (2009). *Psychologie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-560-8.
22. SPILKOVÁ, V. a kol. (2005). *Proměny primárního vzdělávání*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-942-9.
23. TUREK, I. (2014). *Didaktika*. Bratislava: Iura Edition. ISBN 978- 80- 8168-004-5.
24. VALIŠOVÁ, A. & KASÍKOVÁ, H. (2014). *Pedagogika pro učitele*. Praha: Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3357-9.
25. VACEK, P. (2008). *Rozvoj morálního vědomí žáků*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-386-4.
26. VACÍNOVÁ, M. & LANGOVÁ, M. (2011). *Vybrané kapitoly z psychologie*. Praha: Československá spisovatel, s.r.o. ISBN 978-80-7459-014-6.
27. VÁCLAVÍK, M. (2015). *Implementace průřezových témat do kurikula a výuky* [disertační práce]. Praha: Pdf UK
28. VALENTA, J. (2006). *Osobnostní a sociální výchova*. Kladno: Aisis o.s. ISBN 80-239-4908-X.
29. VALENTA, J. (2004). *Manuál k tréninku řeči lidského těla*. Kladno: Aisis o.s. ISBN 80-239-2575-X.
30. VALENTA, J. (2010). *Učíme se komunikovat*. Kladno: Aisis o.s. ISBN 978-80-904071-5-2.
31. VÁGNEROVÁ, M. (2002). *Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0181-8.

Elektronické zdroje

1. Doporučené očekávané výstupy. Metodická podpora pro výuku průřezových témat v ZŠ. (2011) [online]. *Světová škola* [cit. 2021-08-07]. ISBN: 978-80-87000-76-2 Dostupné z: <https://www.svetovaskola.cz/download/docs/337>
2. DUFFKOVÁ, J. (2018). Sociologická encyklopedie [online]. *Sociologický ústav AV ČR* [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Heuristika>
3. FERREIRA, M. (2020) Promoting Sustainable Social Emotional Learning at School through Relationship-Centered Learning Environment, Teaching Methods and Formative Assessment [online]. *Journal of Teacher Education for Sustainability* [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Marco-Ferreira-15/publication/343230247_Promoting_Sustainable_Social_Emotional_Learning_at_School_through_Relationship-Centered_Learning_Environment_Teaching_Methods_and_Formative_Assessment/links/5f1e8f14a6fdcc9626b684d0/Promoting-Sustainable-Social-Emotional-Learning-at-School-through-Relationship-Centered-Learning-Environment-Teaching-Methods-and-Formative-Assessment.pdf
4. JERONEN. E. (2009). Environmental Education in Finland--A Case Study of Environmental Education in Nature Schools [online]. *International Journal of Environmental and Science Education* [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://eric.ed.gov/?id=EJ884383>
5. JONES, J. (2010). Role učitelů jako výzkumníků ve změně vzdělávání [online]. *Metodický portál RVP* [cit. 2022-05-17]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/8133/role-ucitelu-jako-vyzkumniku-ve-zmene-vzdelavani.html>
6. MC DOUGALL, J., a kol. (2018). Teaching media literacy in Europe: evidence of effective school practices in primary and secondary education. [online]. *NESET II report. Luxembourg: Publications Office of the European Union* [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: http://eprints.bournemouth.ac.uk/31574/1/AR2_Teaching-20Media-20Literacy-NESET.pdf

7. MIKESKOVÁ, S. (2012). Didaktická analýza učiva [online]. *Metodický portál RVP* [cit. 2021-11-21]. Dostupné z:
<https://www.clanky.rvp.cz/clanek/c/s/15569/DIDAKTICKA-ANALYZA-UCIVA.html>
8. MŠMT ČR. (2020). Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ [online]. *Metodický portál MŠMT* [cit. 2022-04-23]. Dostupné z:
file:///C:/Users/macha/Downloads/brozura_S2030_ISBN-3.pdf
9. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. (2021) [online]. *Národní ústav pro vzdělávání* [cit. 2021-08-07]. Dostupné z:
<http://www.nuv.cz/file/4982>
10. ŘEBÍČEK, T. (2014). Realizace průřezových témat RVP ZV formou projektových dnů a center aktivit [online]. *Metodický portál RVP* [cit. 2022-05-17]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/18335/REALIZACE-PRUREZOVYCH-TEMAT-RVP-ZV-FORMOU-PROJEKTOVYCH-DNU-A-CENTER-AKTIVIT.html>
11. WENXIANG, X. (2010). Applications in environmental education in China [online]. *IEEE Xplore* [cit. 2022-03-23]. Dostupné z:
<https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/5529592>
12. Zapoj hlavu. (2018) [online]. *Informatické myšlení* [cit. 2022- 10-02]. Dostupné z: [http:// https://imysleni.cz/informaticke-mysleni/zapoj-hlavu](http://imysleni.cz/informaticke-mysleni/zapoj-hlavu)
13. ZIELENIECOVÁ, P. (2017). Metoda řešení problémů. Problémové vyučování [online]. *Katedra didaktiky fyziky UK* [cit. 2022-03-23]. Dostupné z:
https://kdf.mff.cuni.cz/vyuka/pedagogika/dopl_texty/Metoda%20C5%99e%C5%A1en%C3%AD%20probl%C3%A9m%C5%AF.pdf
14. ZORMANOVÁ, L. (2012). Výukové metody tradičního vyučování [online]. *Metodický portál RVP* [cit. 2022-05-17]. Dostupné z:
<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/s/15015/VYUKOVE-METODY-TRADICNIHO-VYUCOVANI.html>

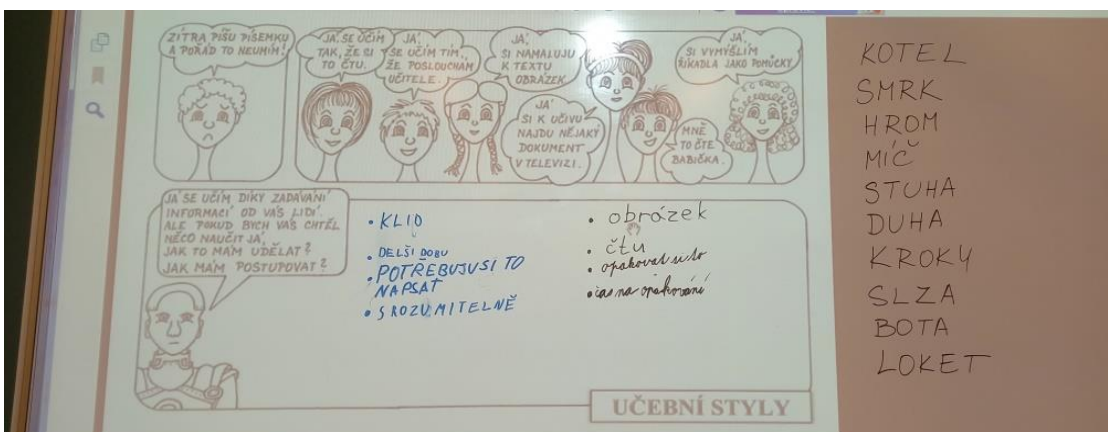
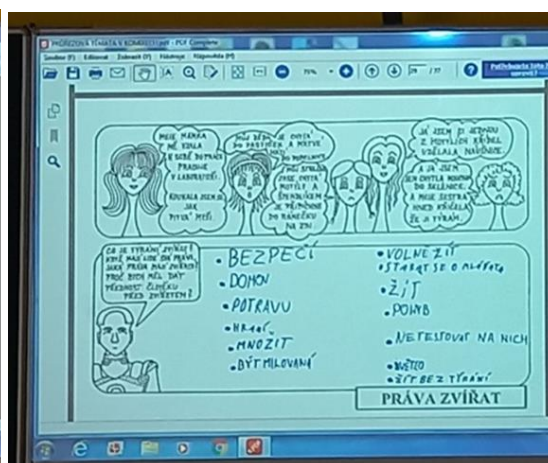
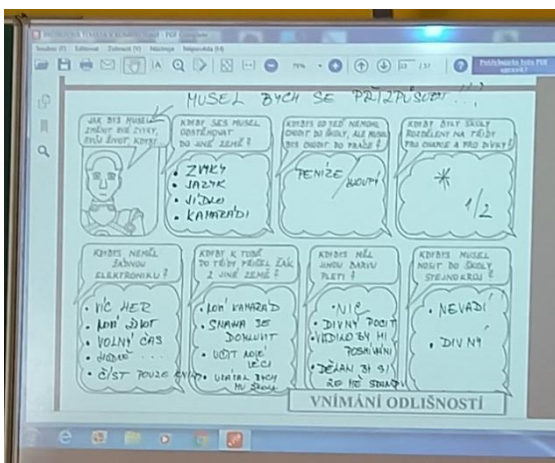
SEZNAM PŘÍLOH

- PŘÍLOHA I.** Dokumentace z průběhu ověřování
- PŘÍLOHA II.** Sada didaktických materiálů – PORTFOLIO ROBOTA
- PŘÍLOHA III.** Ukázka webových stránek – portfolio-robota.cz
- PŘÍLOHA IV.** Ukázka motivační animace – POZVÁNKA DO SOUTĚŽE

PŘÍLOHA I. – Dokumentace z průběhu ověřování

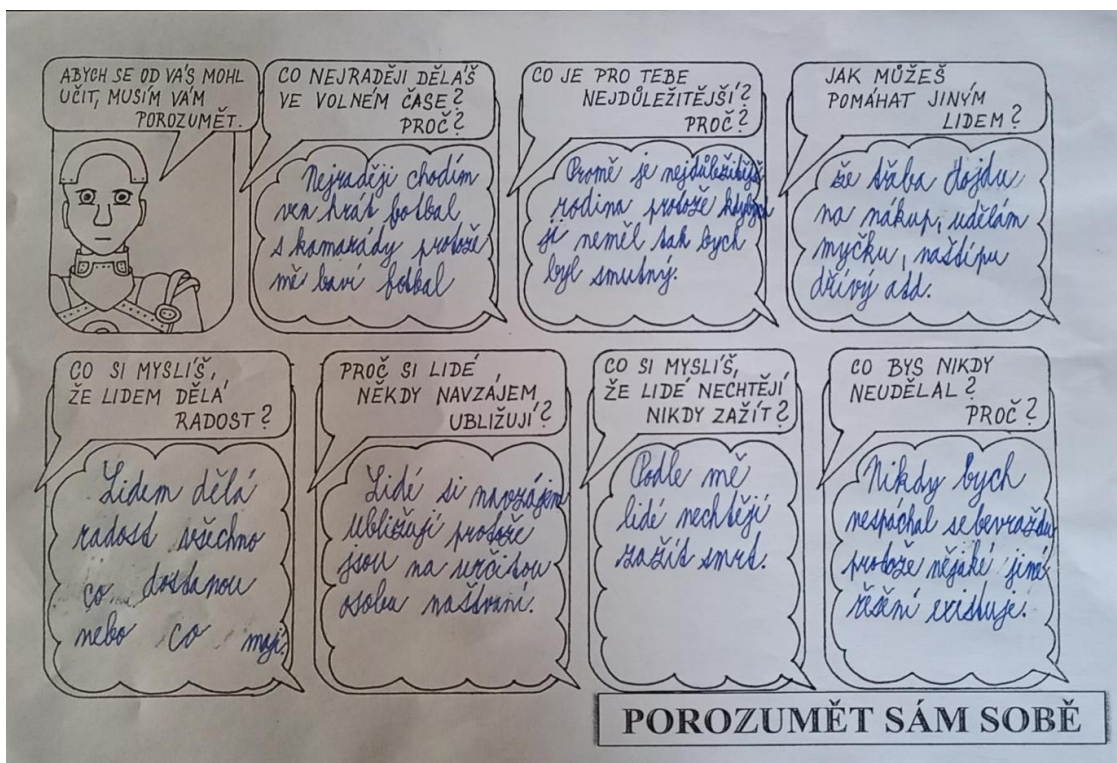
Obrázek č. 6 a 7: Žáci 4. ročníku při práci s interaktivní tabulí (foto M. Machatá).

Obrázek č. 8 - 10: Výsledek práce žáků 4. ročníku (foto M. Machatá).

Obrázek č. 10 a 11: Žáci 5. ročníku při práci s pracovním listem (foto M. Machatá).

Obrázek č. 12: Výsledek práce žáků 5. ročníku (foto M. Machatá).

MOJE MAMKA MĚ VZALA K SOBĚ DOPRÁČE. PRACUJE V LABORATORĚ. KOUKALA JSEM SE, JAK PITVA' MYŠI.

MŮJ DĚDA JE CHYTA' DO PASTIČEK, A MRTVE HÁZÍ DO POPELNICE.

MŮJ STŘEJDA ZASE CHYTA' MOTYLY A ŠPENDLÍKEM JE PŘIPIČNE DO RAMEČKU NA ZDI.

JÁ JSEM SI JEDNOU Z MOTYLÍCH KŘÍDEL UDĚLALA NAUŠNICE.

A JÁ JSEM JEN CHYTLA MOUCHU DO SKLENICE. A MOJE SESTRA HNED KŘÍČELA, ŽE JI TYRÁM.

CO JE TYRÁNÍ ZVÍŘAT? KDYŽ MAJÍ LIDÉ SVÁ PRÁVA, JAKÁ PRÁVA MAJÍ ZVÍŘATA? PROČ BYCH MĚL DÁT PŘEDNOST ČLOVĚKU PŘED ZVÍŘETEM?

1. Tyrání zvířat je něco jako jak šikana např. biblí, jejich mekumání.
2. Mají právo např. právo na svůj domov, život
3. Protože kdyby neměl člověk zvíře by se nemusel nikdy žít.

PRÁVA ZVÍŘAT

VÍM, ŽE ČR JE ČLENEM EU, A NA JEJÍM ÚZEMÍ PLATÍ URČITÁ PRAVIDLA. VYSVĚTLI MI PROSÍM...

V ZEMÍCH EU JE LIDEM DÁNA MOŽNOST VOLNĚHO POHYBU. CO TO ZNAMENÁ?

CO ZNAMENÁ JEDNOTNÁ MĚNA?

CO PRO TEBE ZNAMENÁ MOŽNOST BYT STUDENTEM EU?

MEZI HLAVNÍ HODNOTY EU PATŘÍ DODRŽOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV. CO TO ZNAMENÁ?

DOKÁŽEŠ MI VYSVĚTLIT, CO ZNAMENÁ POJEM "TOLERANCE"?

PROČ JE LEPŠÍ, KDYŽ NA OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ SPOLUPRACUJÍ VŠECHNY ZEMĚ?

MOHL BYS MI VYSVĚTLIT, CO ZNAMENÁ MOTTO EU: "JEDNOTNÁ V ROZMANITOSTI."

JE TO ŽE LIDI MŮŽOU JEZDIT KAM CHCEJÍ

ŽE V NĚKTERÝCH URČITĚ ZEMÍCH JE JEDEN DRUH PENĚZ

ŽE MŮŽU STUDOVAT V JINÝCH ZEMÍCH

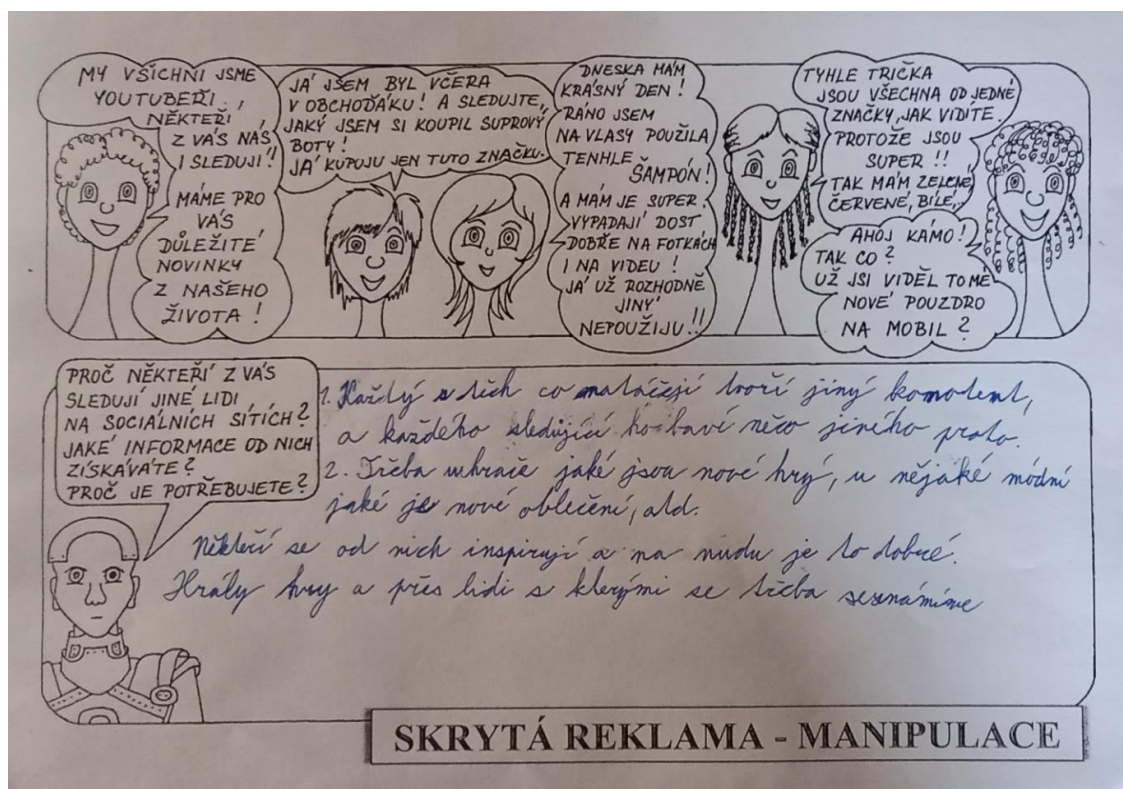
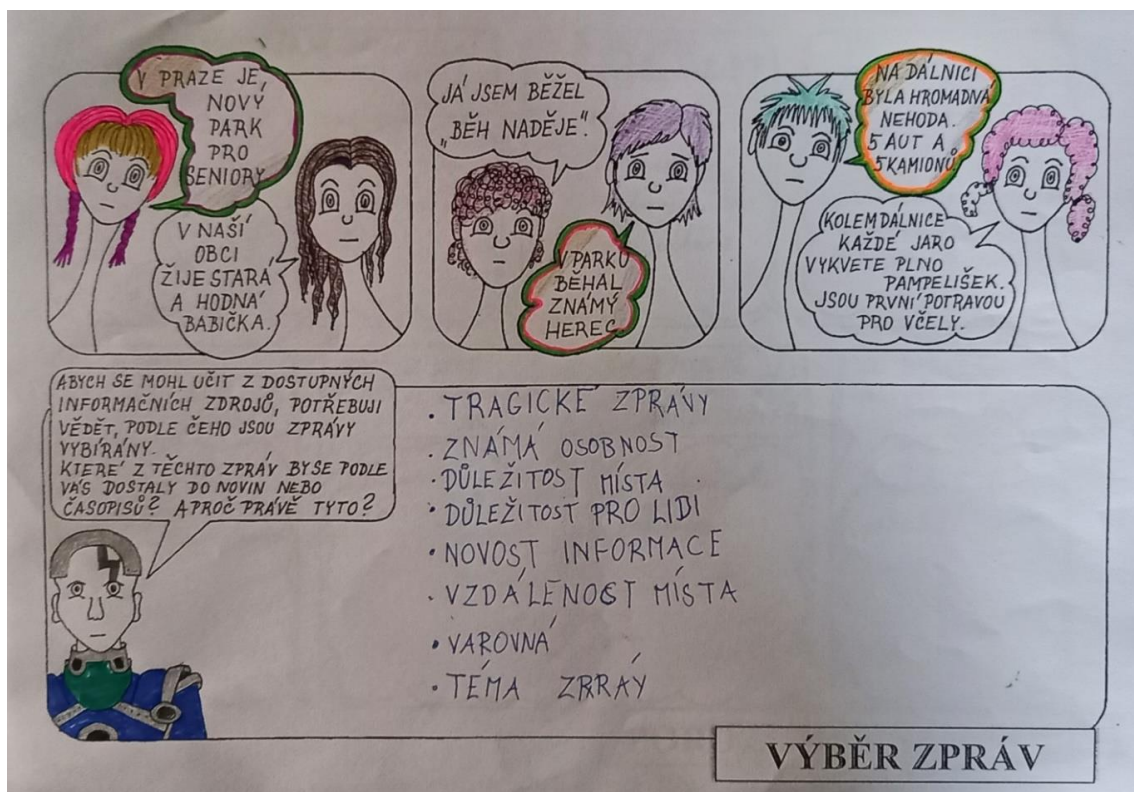
LIDÉ MAJÍ OMEZENÉ I NEOMEZENÉ VĚCI
PRÁVO NA VLASTNÍ ČTVRŤ | PRÁVO NA SVOBODU

ŽE NĚKDO TOLERUJE NÁVRH JINÝCH ŽE NEVÍ JEN JEDNA MOŽNOST JAKO U MATKY, RESPEKTOVA NÁZORY

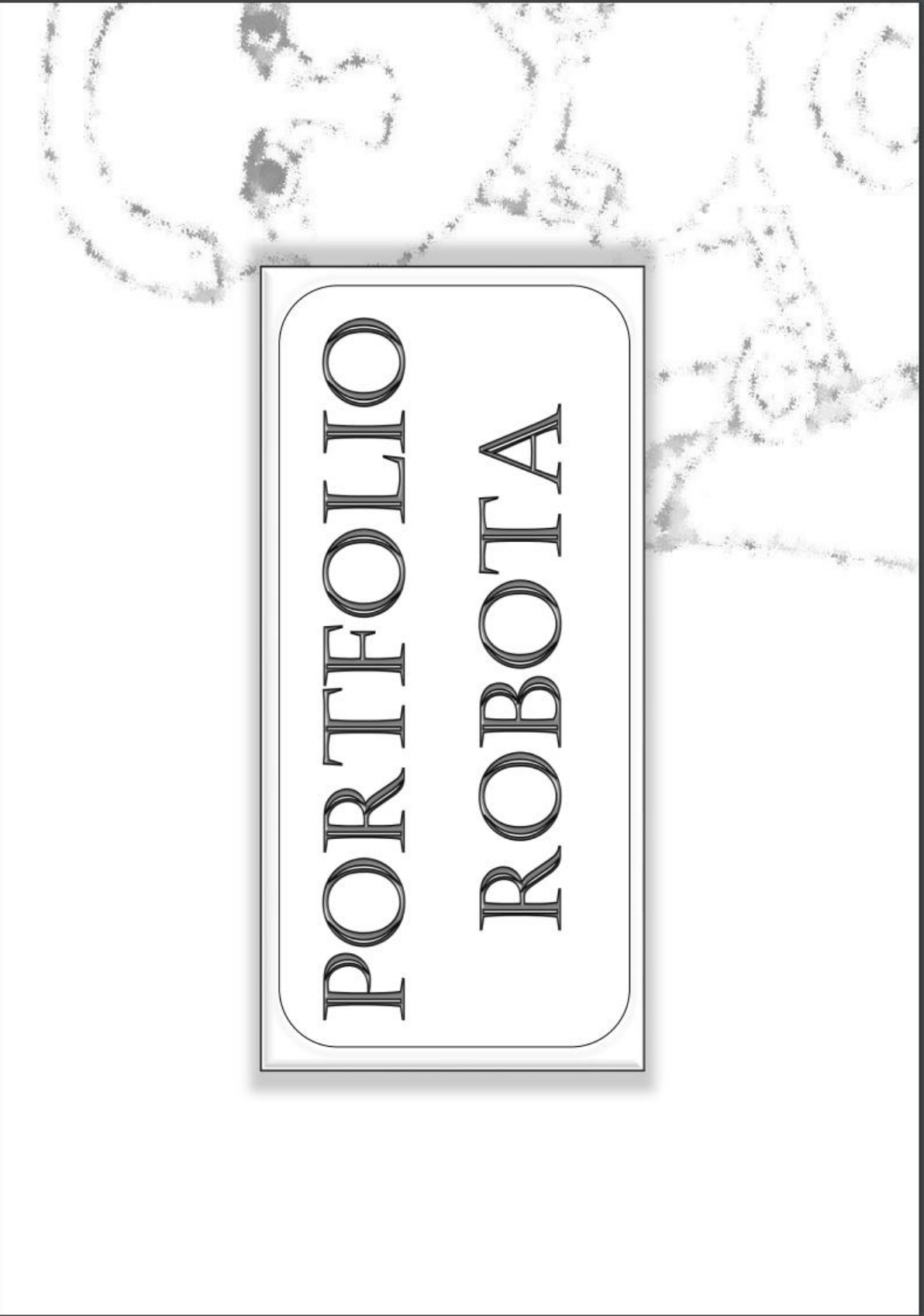
PROTO ŽE JE VÍCE, ČISTÝCH ZEMÍ JE VÍCE MOŽNOSTÍ

Mají společná cíle a i když jsou každá jiná

EVROPSKÁ UNIE

Obrázek č. 13 - 15: Výsledek práce žáků 5. ročníku (foto M. Machatá).

**PORTFOLIO
ROBOTA**

VYBERTE MI PROSÍM JMÉNO:

KDO JSEM?

Jsem stroj a vykonávám různé úkoly. Potřebuji pro ně většinou instrukce (zadání) od vás, lidí, ale některé činnosti již zvládnou i samostatně. Pro orientaci ve vašem světě a jeho pochopení využívám senzory, díky kterým si vytvářím vlastní model okolního světa. Proto jej mohu poznávat a stále vyhodnocovat, jak na něj působím já, já ROBOT.

KDO BYLI MOJI PŘEDKOVÉ?

Při narození robota se nevydává list rodný, ale většinou list patentový nebo ochranná známka. A proto mohu říci, že můj první praprapředeck se narodil v roce 1961 v USA a byl jím Unimate – první průmyslový robot. Jeho patentový list byl však podán ke schválení už v roce 1954.

Ale své jméno robot jsem dostal již v roce 1921. A to díky dvěma českým bratrům, spisovateli Karlu Čapkovi a jeho bratru Josefu. Karel Čapek název ROBOT poprvé použil ve svém románu R.U.R. a dnes jej používá celý svět.

JAKÝ JSEM?

Jsem mobilní robot 2. generace vybavený senzory a čidly, proto můžu reagovat na okolní podmínky. Praděda byl pouze android, ale já jsem již humanoid. Člověku jsem podobný stavbou těla a hlavně způsobem pohybu. Ale nejdůležitější je, že jsem autonomní robot, takže se dokážu sám rozhodovat. Jen k tomu potřebuji od vás předepsané řešení, naplánovaný postup, algoritmy, zjednodušeně – přesné instrukce.

Dle zákonů všech robotů musím být:

1. bezpečný pro člověka
2. výkonný a účinný
3. během užívání bych se neměl poškodit
4. musím dodržovat existující zákony, hodnoty a práva lidí
5. měl bych mít svého člověka, který bude za mne zodpovědný před zákonem

JAKÝ BYCH DÍKY VÁM, CHTĚL BÝT?

Díky vašim instrukcím, řešením situací, nalézání vhodných algoritmů (postupů), bych se chtěl zdokonalovat. Chtěl bych poznat, jak vy lidé myslíte, jak řešíte problémy, jak vyjadřujete své pocity. Co je pro vás důležité a v čem bych vám mohl pomoci já, já ROBOT.

VAŠÍM ÚKOLEM JE VYTVOŘIT PRO MĚ PORTFOLIUM, KTERÉ BUDU VYUŽÍVAT KE SVÉMU UČENÍ.

MUSÍTE:

1. vyhodnocovat dané situace, dle vašich dosavadních zkušeností
2. hledat řešení těchto situací, a to takové, které je podle vás nejvhodnější
3. vepsat instrukce (postupy), které povedou k nejvhodnějšímu vyhodnocení a řešení situace
4. porovnat zvolené řešení dané situace s postupy a názory ostatních spolužáků
5. provést závěrečnou kontrolu a vlastní zhodnocení tak, aby tyto algoritmy mohly být použity a vedly k optimálnímu naprogramování vašeho autonomního robota

Svým podpisem stvrzujete, že chápete důležitost této práce.

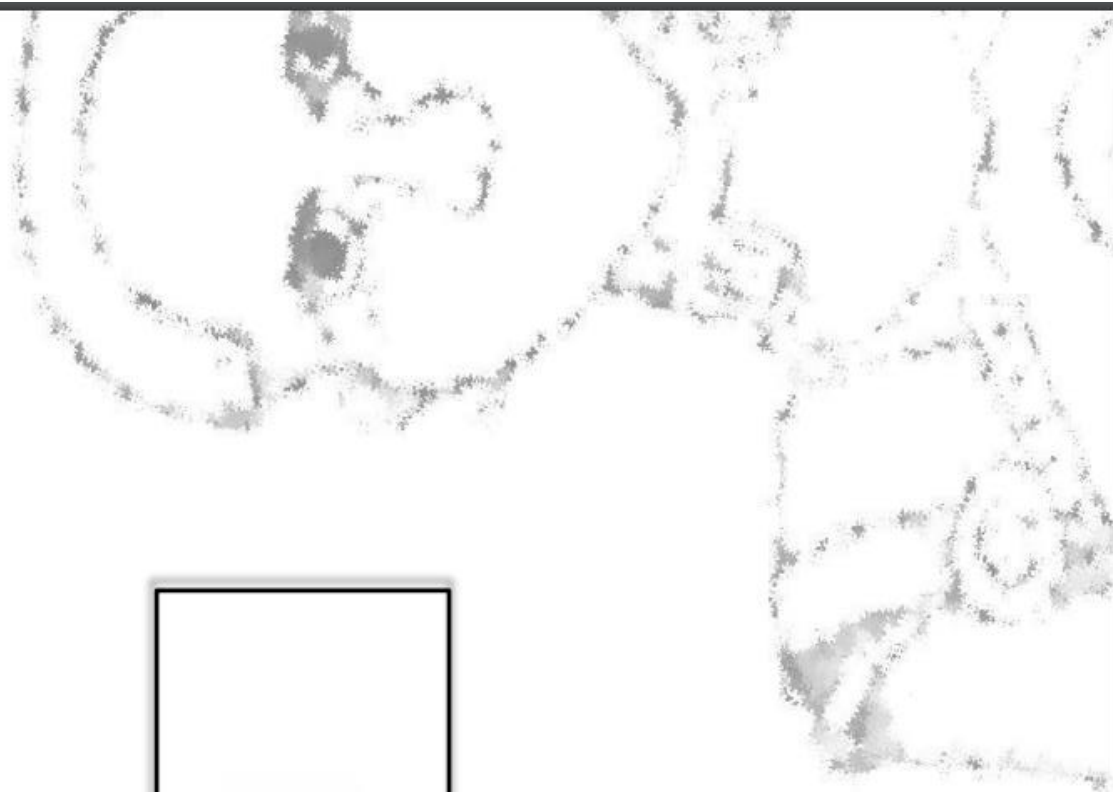
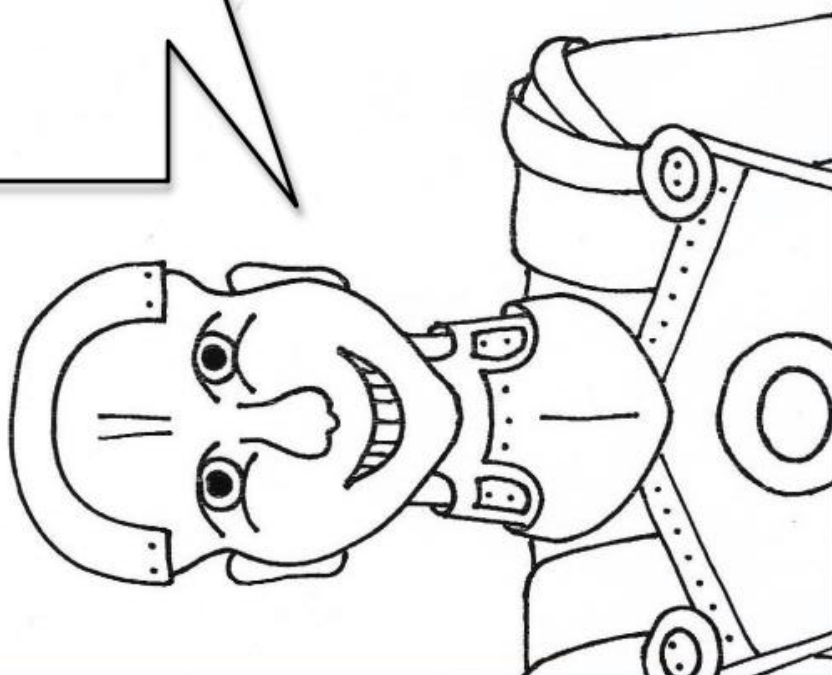
Budete ji vykonávat odpovědně, pečlivě a promyšleně.

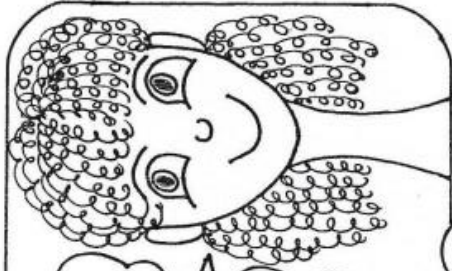
.....

podpis programátora

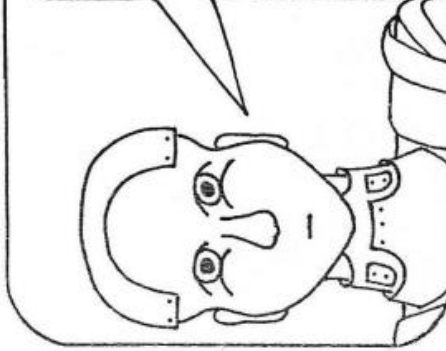
ZACÍNÁME!

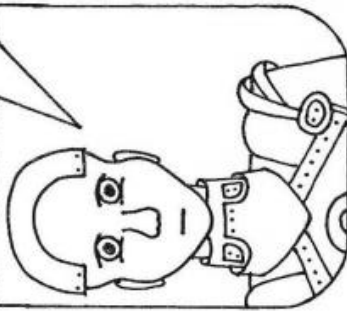
PROTOŽE...

NEJDŘÍV MUSÍM POCHOPIŤ
TO, CO LIDÉ NĚŘÍKAJÍ
SLOVY. ^{IV}
ALE ŘÍKAJÍ TO JEJICH TVARĚ.
JAKÉ POCITY JEJICH OBLIČEJE
VYJADŘUJÍ ?

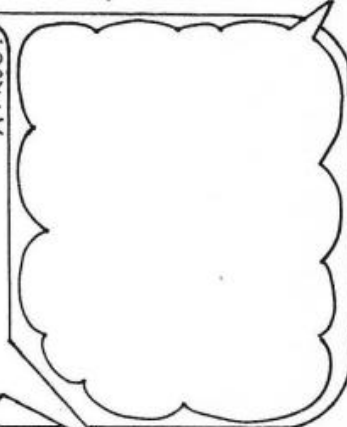

KOMUNIKACE

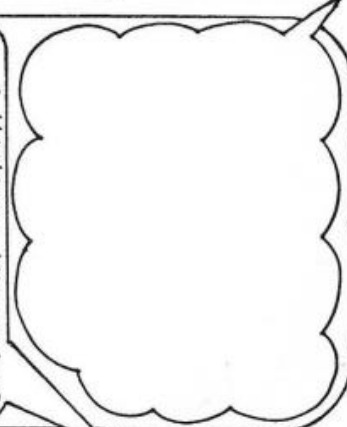
JAK SE MÁM ZACHOVAT ?
CO ŘÍCT ?
JAK POSTUPOVAT ?

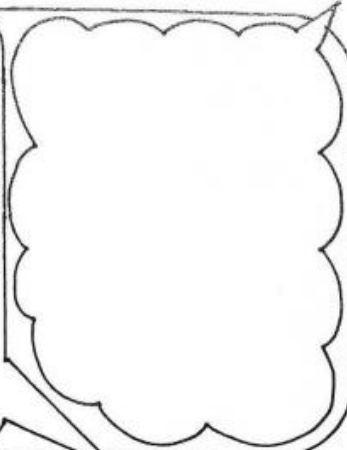
POTKÁM TĚ A TY ŘEKNEŠ:
"AHOJ!" CO MÁM ŘÍCT JA ?
"DOBŘÝ DEN, ŘÍKAŠ KDYŽ
A PROC ?

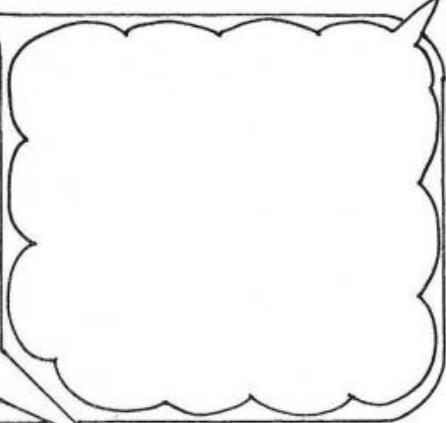
POTŘEBUJI VĚC, KTEROU MÁŠ TY.
JAK JO MÁM UDELAT ?
POTŘEBUJI NĚCO VYSVĚTLIT.
JAK SI MÁM POŽÁDAT ?

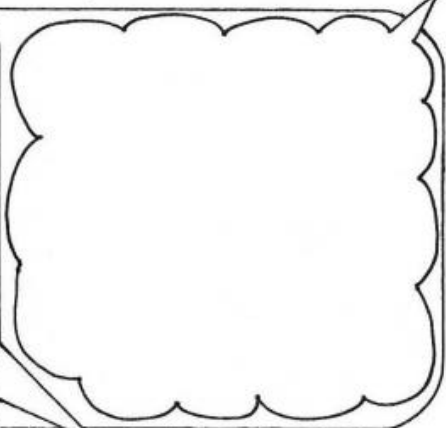
POKUD SE STANE I ŽE NĚCO
UDELAŠ ŠPATNĚ, NĚCO ROZBÍJU,
UBLÍŽÍM TI. CO MÁM DELAT ?

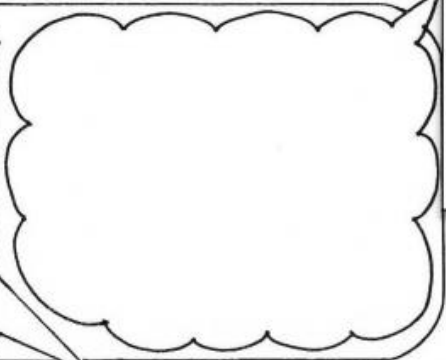
KDYŽ VIDÍM, ŽE NĚCO DELAŠ
ŠPATNĚ. JAK TĚ MÁM
PŘESVĚDČIT, ABYS ZVOLIL
JINÝ POSTUP ?

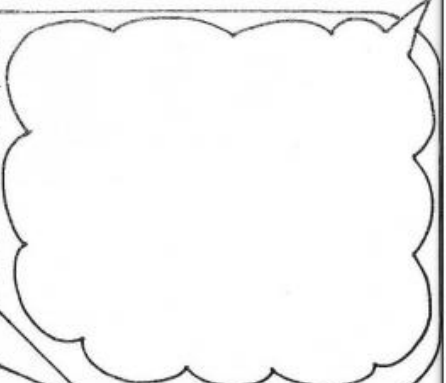
JÁ MUSÍM ČLOVĚKA POSLECHNOUT
VŽDY! ALE CO DĚLAJI LIDÉ, ŽE
KDYŽ NĚCO NECHTĚJÍ DELAT ?
CO MŮŽEŠ ODMÍTNOUT TY ?

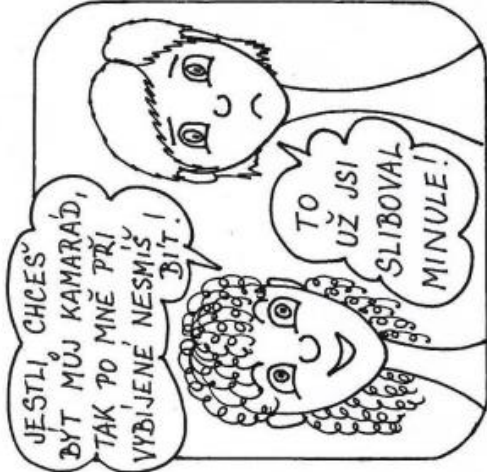
O CO ČLOVĚKA
MŮŽU POŽÁDAT ?
O CO SE NEŽÁDA ?

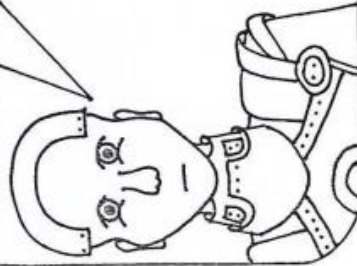
JAK MÁM POSTUPOVAT,
KDYŽ TI CHCI NĚCO
VYSVĚTLIT ?
CO DELAT NEMÁM ?

VZORCE CHOVÁNÍ

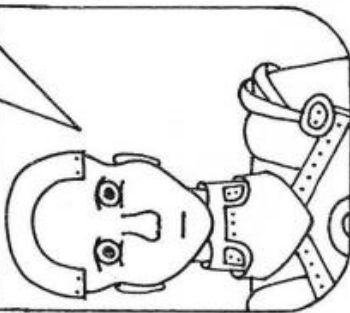

POKUD BYCH MĚL BYT VAŠ KAMARAD, JAKÝ BYCH MĚL BYT? CO BYCH DĚLAT NEMĚL? PROČ LIDĚ POTŘEBUJÍ KAMARÁDY? KOLIK KAMARÁDŮ BY ČLOVĚK MĚL MÍT?

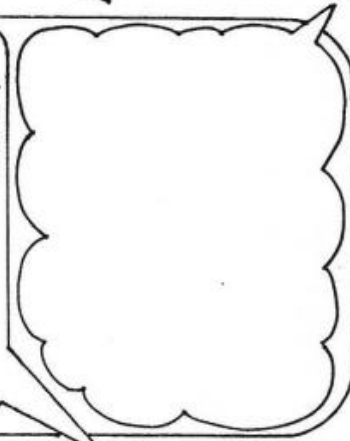

KAMARÁDSTVÍ

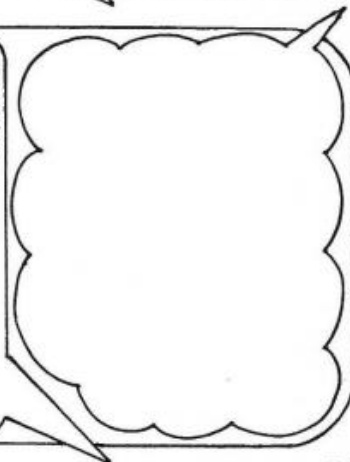
ABYCH SE OD VAŠ MOHL
UČIT, MUSÍM VAM
POROZUMĚT.

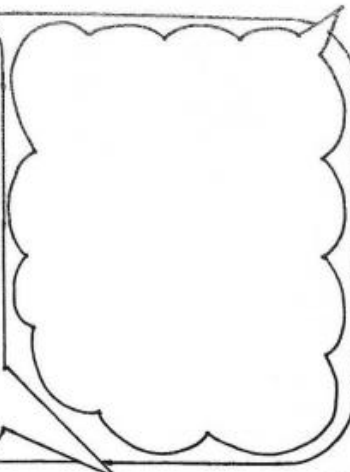
CO NEJRADĚJI DĚLÁŠ
VE VOLNĚM ČASE?
PROČ?

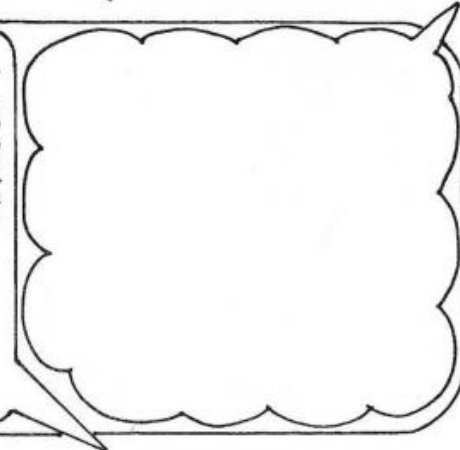
CO JE PRO TEBE
NEJDŮLEŽITĚJŠÍ?
PROČ?

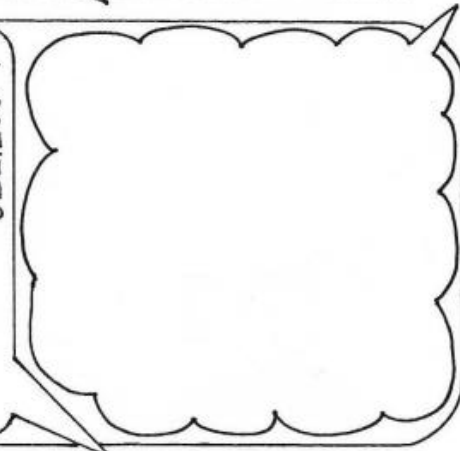
JAK MŮŽEŠ
POMÁHAT JINÝM
LIDEM?

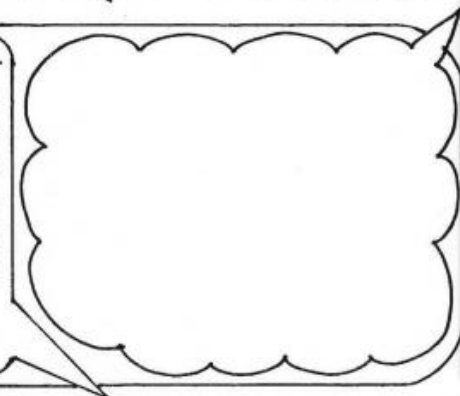
CO SI MYSLIŠ,
ŽE LIDEM DĚLÁ
RADOŠT?

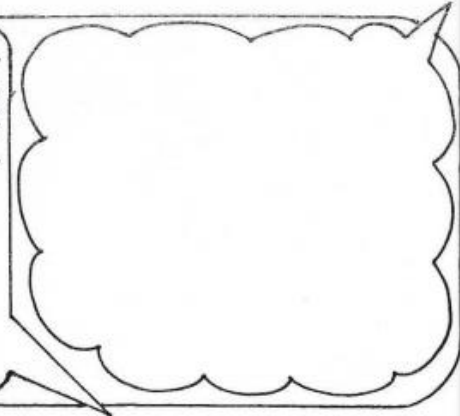
PROČ SI LIDÉ,
NEKDY NAVZÁJEM,
UBLIŽUJÍ?

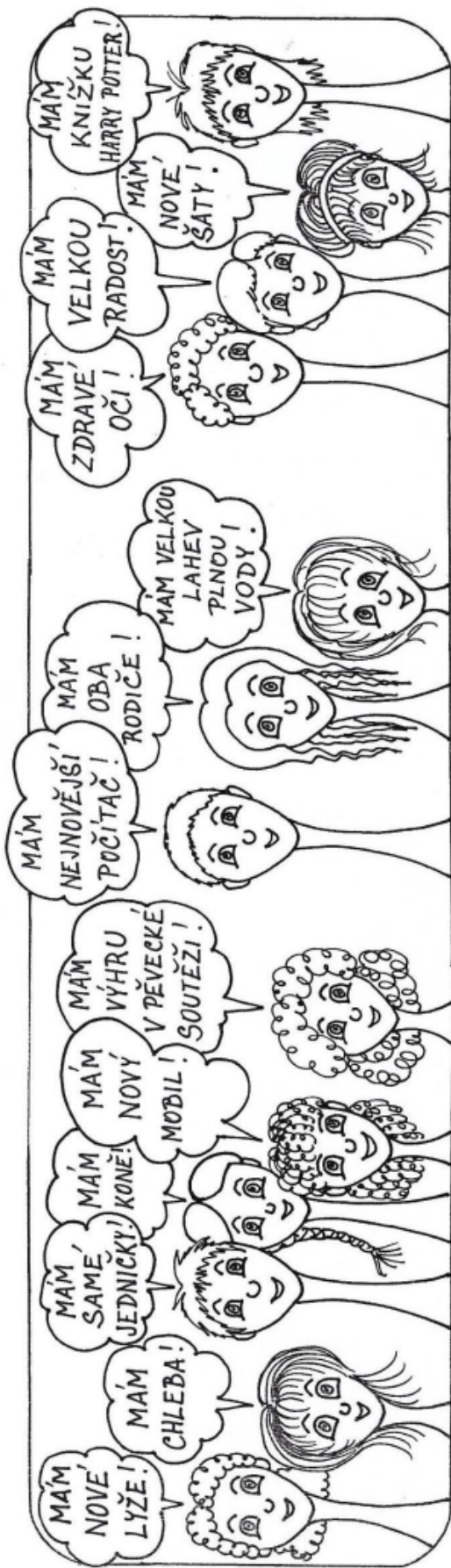
CO SI MYSLIŠ,
ŽE LIDÉ NECHTĚJÍ
NIKDY ZAŽÍT?

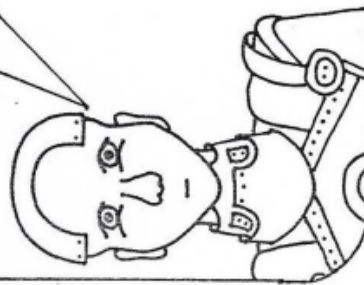
CO BYŠ NIKDY
NEUDEĽAL?
PROČ?

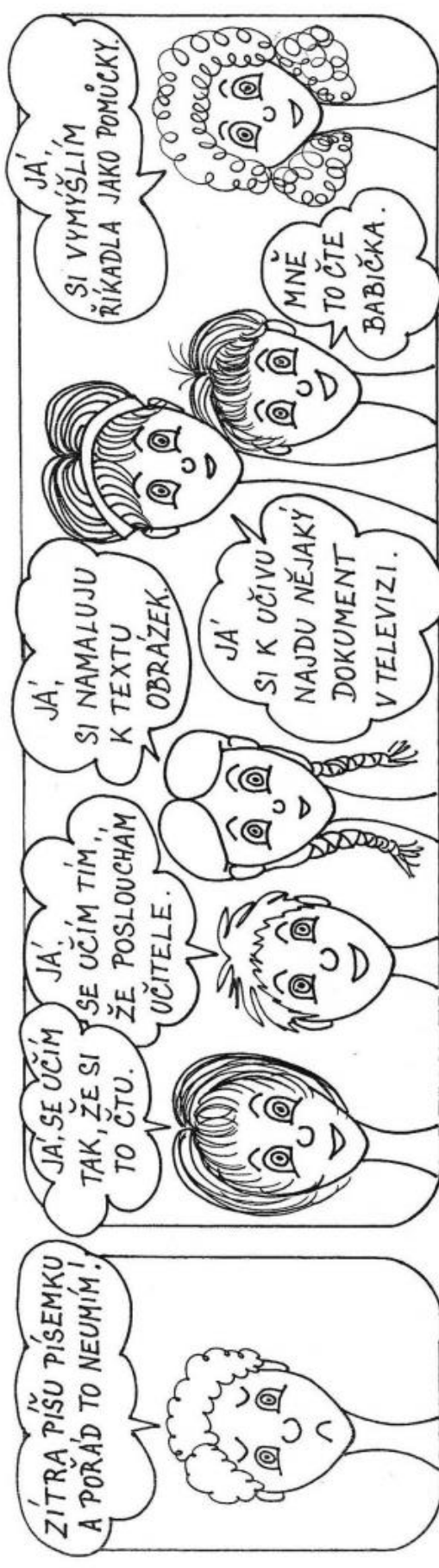
POROZUMĚT SÁM SOBĚ

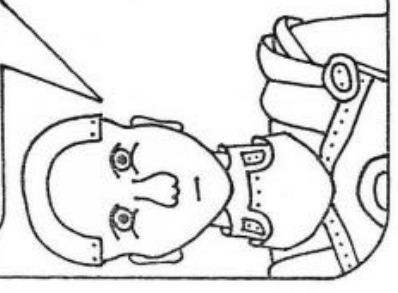
CO MÁ PRO LIDI
NEJVĚTŠÍ HODNOTU ?
VYBER PROSÍM
TO NEJDŮLEŽITĚJŠÍ
A VYSVĚTLI MI, PROČ
JSI VYBRAL PŘÁVĚ TO.

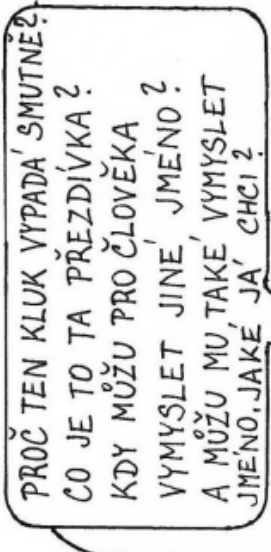
HODNOTY

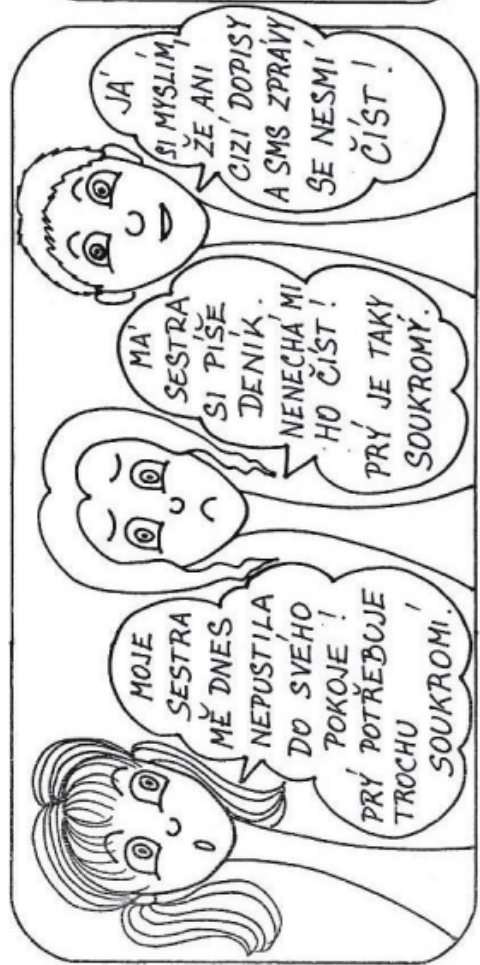
JÁ SE UČÍM DÍKY ZADÁVÁNÍ INFORMACÍ OD VÁS LIDI. ALE POKUD BYCH VÁS CHTĚL NĚCO NAUČIT JÁ, ŽE JAK TO MÁM UDELAT ? JAK MÁM POSTUPOVAT ?

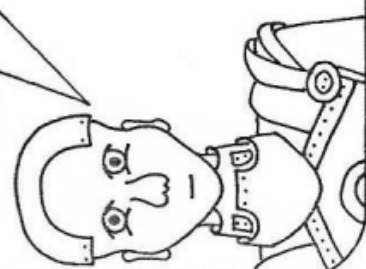
UČEBNÍ STYLY

PRÁVO NA VLASTNÍ JMÉNO

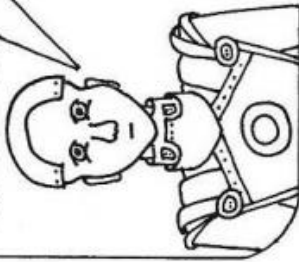

CO ZNAMENÁ PŘÁVO NA SOUKROMÍ? PROČ JE PRO LIDI DŮLEŽITÉ CHRÁNIT SI SVĚ SOUKROMÍ?

PRÁVO NA SOUKROMÍ

LIDÉ MAJÍ PŘÍ NĚCO
HODNĚ VÝJIMEČNÉHO,
A TO JE SVOBODA.
MOŽOU DĚLAT VŠECHNO!

OPRAVDU?
JA' BYCH
CHTĚL
LETAT!
A NEMŮŽU!

CHTĚL
BYCH
MÍT
SLONA
A
ŽIRAFY!
A NEMAM!

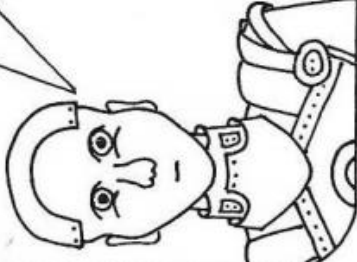
NEMŮŽU ŘÍDIT AUTO,
VOLIT PREZIDENTA
ANI STAROSTU!

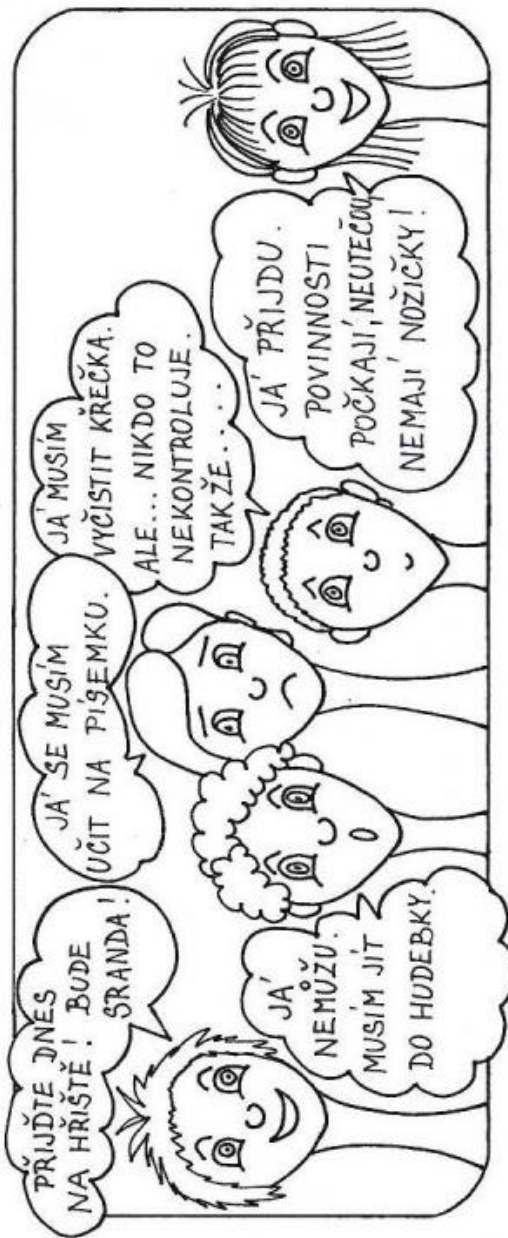
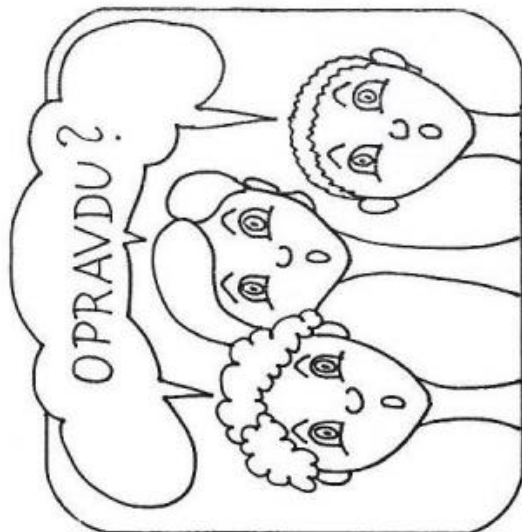
NECHCI
CHODIT,
NA KLAVÍR A
NĚKDY ANI
DO ŠKOLY!
A MUSÍM!

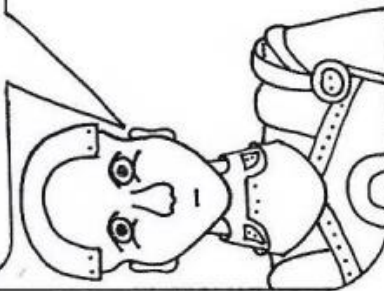
KDYŽ MAJÍ LIDÉ
SVOBODU, PROČ
NEMŮŽOU DĚLAT,
CO CHTĚJÍ?
CO JIM V TOM BRÁNÍ?

SVOBODA

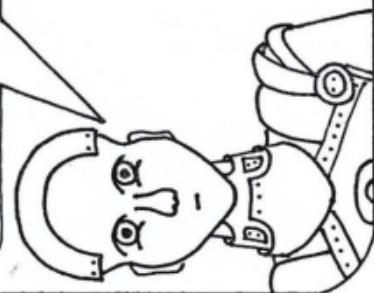
CO TO JE: "MÍT POVINNOSTI"?
KDO VŠECHNO MÁ NĚJAKE'
POVINNOSTI?
PROČ JE NĚKTERÍ PLNI, I KDYŽ
JE NIKDO NEKONTROLUJE?

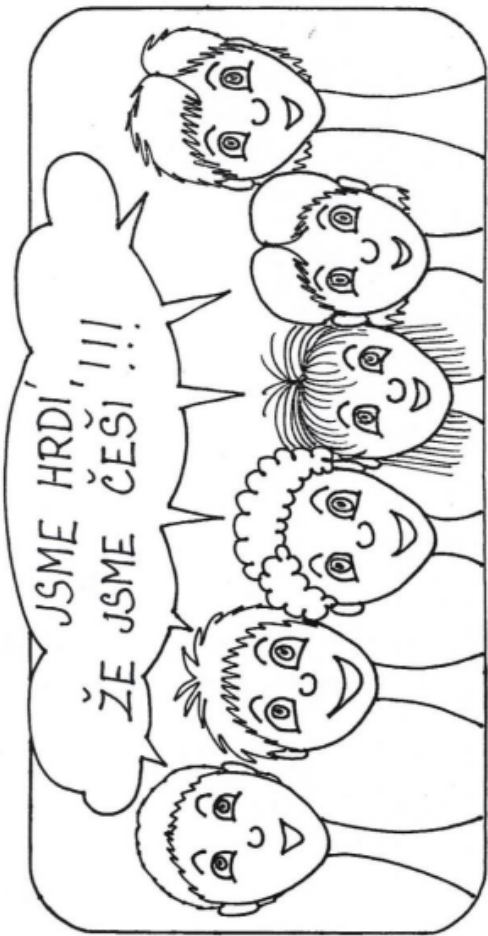
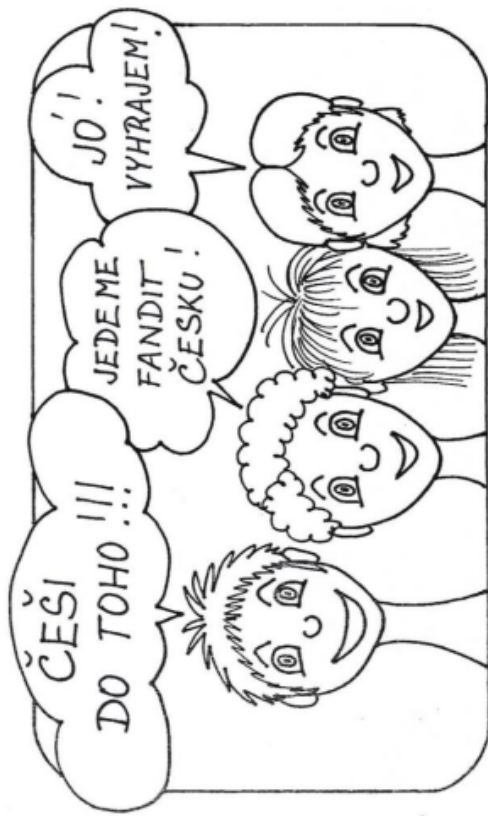
POVINNOSTI

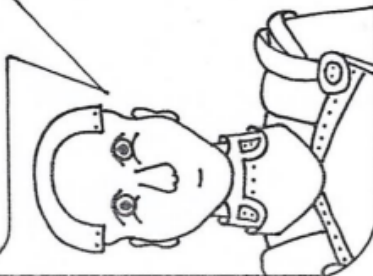
KDYŽ CHCI ŘÍCT, CO SI MYSLÍM, VYJADŘIT SVŮJ NÁZOR. JSOU PRO TO NĚJAKÁ PRAVIDLA, CO MŮŽU ŘÍCT A CO UŽ NE ?

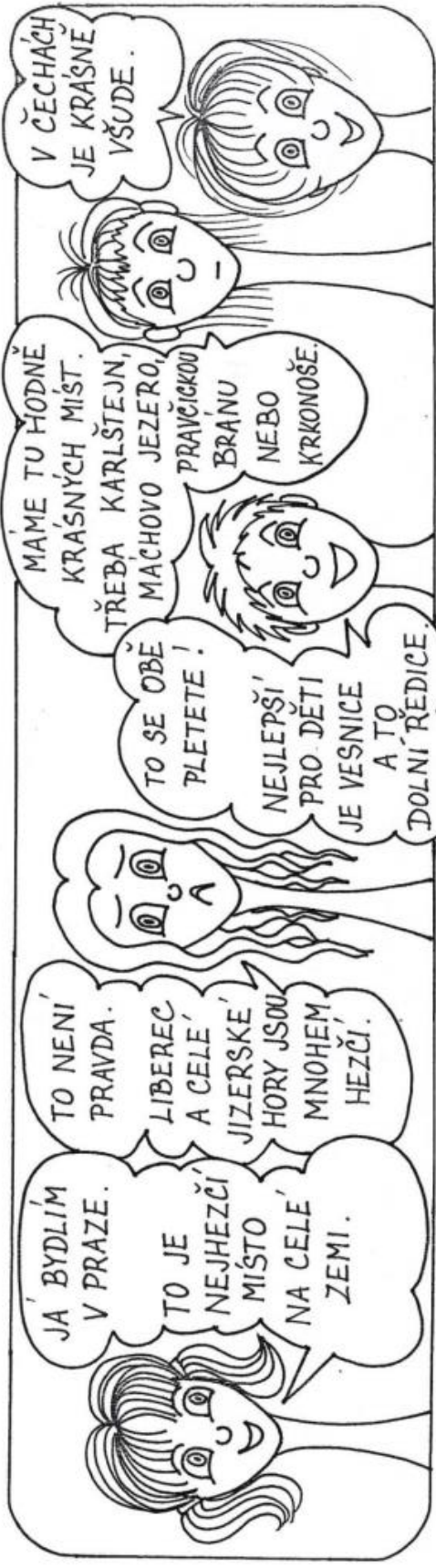
VLASTNÍ NÁZOR

CO TO ZNAMENA, BÝT HRDÝ ČECH?
PORADTE MĚ, NA CO MÁM BÝT TEDY
HRDÝ, KDYŽ JSEM ČECH ?
CO LIDÉ DĚLAJÍ, ABY NA NĚ
MOHLI BÝT OSTATNÍ HRDÍ ?

NÁRODNÍ HRDOST

V ČECHÁCH
JE KRAŠNE
VŠUDE..

MAME TU HODNĚ
KRAŠNÝCH MÍST.

TŘEBA KARLŠTEJN,
MACHOVO JEZERO,
PRAVČICKOU
BRANU
NEBO
KRKONOŠE.

TO SE OBĚ
PLETETE !

NEJLEPŠÍ
PRO DĚTI
JE VESNICE
A TO
DOLNÍ ŘEDICE.

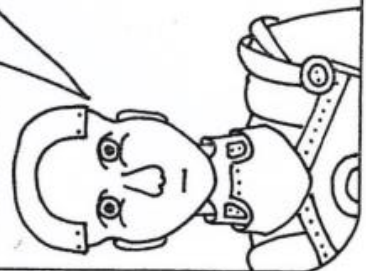
TO NENÍ
PRAVDA.

LIBEREC
A CELE'
JIZERSKÉ'
HORY JSOU
MNOHEM
HEZČÍ.

JÁ BYDLÍM
V PRAZE.

TO JE
NEJHEZČÍ
MÍSTO
NA CELE'
ZEMI.

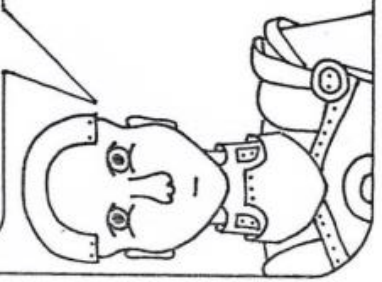
PODLE ČEHO SI LIDE'
VYBÍRAJÍ MÍSTO, KDE ŽIJÍ?
CO ZNAMENA, ŽE JE TO
MÍSTO KRAŠNE' NEBO HEZKÉ?
JAK SE O TO MÍSTO STARAJÍ?

NAŠE VLAST

PROČ LIDÉ MUSÍ DOVAŽET VĚCI Z TAK VZDALENÝCH ZEMÍ? PROČ JIM NESTAČÍ POTRAVINY VYPĚSTOVANÉ V JĚJICH ZEMÍCH?

DOVOZ ZBOŽÍ - GLOBALIZACE

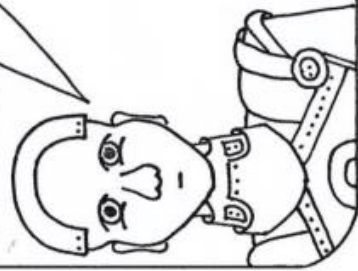
JÁ VIDĚL VČERA
V TELEVIZI,
JAK LIDÉ
UTÍKAJÍ
ZE SVĚ-
ZEMĚ.
JEN
S KUFRY.

MOJE TETA, CO ŽIJE
V RAKOUSKU, TAM TAKY PRY
UTEKLA. ALE UŽ PŘED
40 LETY.

JESTĚ NEŽ
JSEM
SE NARODILA,
ODJEL MŮJ
DĚDA
NA NOVÝ ZELAND.
A MÁ TAM
NOVOU
RODINU.

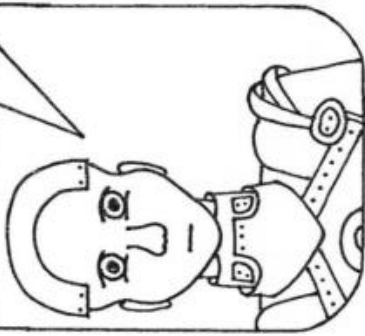
MOJI RODIČE JSOU
Z UKRAJINY
A TED
PŘIJELA I TETA
A
SESTŘENICE.
JO, TO MŮJ
TÁTA
SEM PŘIJEL
AŽ Z MAROKA.

PROČ LIDÉ OPOUŠTÍ ZEMI,
KDE ŽILI ?
JAK POZNAŤ,
KDY MÁM ODEJÍT JINAM,
DO JINÉ ZEMĚ ?

MIGRACE

VÍM, ŽE ČR JE ČLEMEM EU,
A NA JEJÍM ÚZEMÍ PLATI
URČITÁ PRAVIDLA.
VYSVĚTLI MI PROSIM..

V ZEMÍCH EU JE LIDEM
DANA MOŽNOST VOLNEHO
POHYBU.
CO TO ZNAMENA? ?

CO ZNAMENA
JEDNOTNÁ MĚNA? ?

CO PRO TEBE ZNAMENA
MOŽNOST BÝT
STUDENTEM EU? ?

MEZI HLAVNÍ HODNOTY,
EU PATŘÍ DODRŽOVÁNÍ
LIDSKÝCH PRAV.
CO TO ZNAMENA? ?

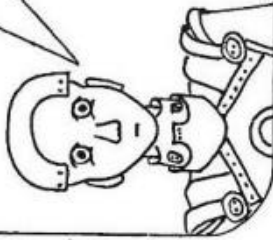
DOKÁŽEŠ MI VYSVĚTLIT,
CO ZNAMENA POJEM
"TOLERANCE" ?

PROČ JE LEPŠÍ, KDYŽ
NA OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO
PROSTŘEDÍ SPOLUPRACU-
JI VŠECHNY ZEMĚ? ?

MOHL BYS MI VYSVĚTLIT,
CO ZNAMENA MOTTO EU:
"JEDNOTNÁ V ROZMANITOSTI."

EVROPSKÁ UNIE

JSEM TU U VAŠ CIZÍ.
VÍM, ŽE JE PRO MNE
DŮLEŽITÉ SE OD VÁS UČIT.
MOHOU SE I LIDÉ UČIT
OD SEBE NAVZÁJEM ?

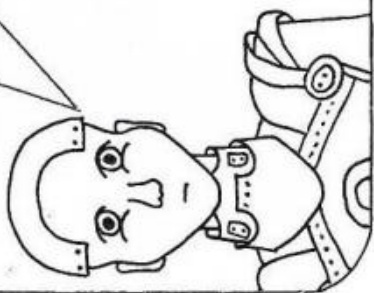
JA SE UČIM
OD SPOLUŽÁKA.
JE Z IRSKA
A NAUČIL
MĚ UŽ JEDNU
JEJICH
OBLÍBENOU
PÍSNÍČKU.
A
V ANGLIČTINĚ

MY MÁME SPOLUŽÁKA
Z INDIE. PŘI TĚLOCVIKU
NÁS NAUČIL HRU, KTERÉ
SE U NICH ŘÍKA
KABADDI.
JA
JSEM
VYZKOUŠELA
U KAMA-
RADKY
'JEJI'
'NARODNÍ
JIDLO. ŠNEKY.
ONA JE
Z FRANCIE.

MY MÁME VE TŘÍDĚ
UKRAJINKU.
ONA SE UČÍ ČESKY.
TAK JA SE OD NÍ UČÍM ZASE
JEJICH ŘEČ A PÍSMENA.
PÍŠOU AZBUKOU.

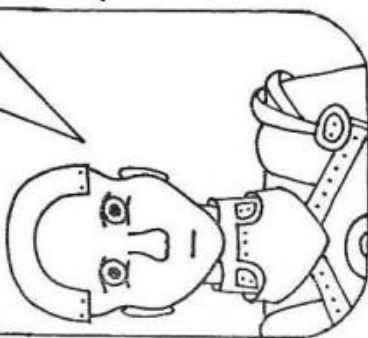
JA' UŽ VÍM,
ŽE MUSLIMOVÉ
NESLAVÍ
VA'NOCE.
A VÍM TO, PROTOŽE
U NÁS VE TŘÍDĚ
MÁME KLUKA
Z MAROKA.

PROČ JE DŮLEŽITÉ,
ABY SE I LIDÉ OD SEBE
NAVZÁJEM UČILI ?
CO UŽ SES NAUČIL
O LIDECH
Z JINÝCH STÁTŮ ?

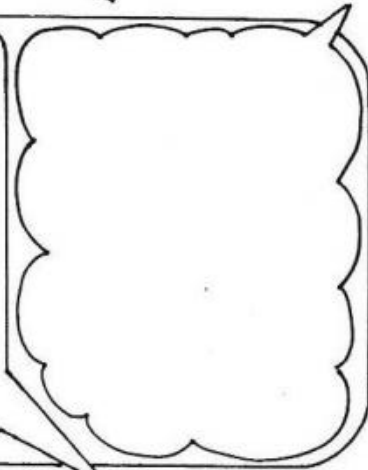

VZÁJEMNOST

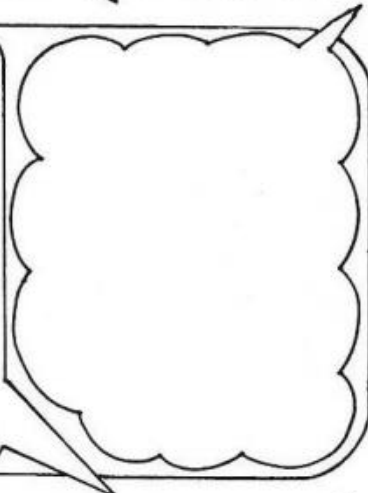
JAK BYS MUSEL
ZMĚNIT SVÉ ZVYKY,
SVŮJ ŽIVOT, KDYBY...

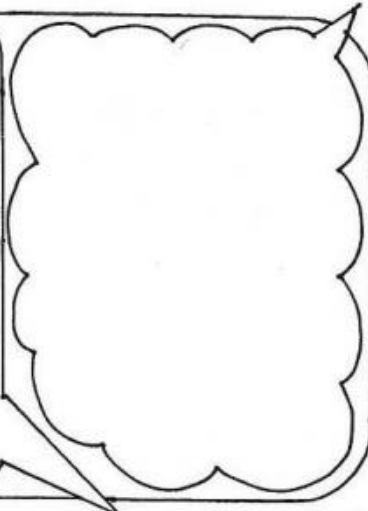
KDYBY, SES MUSEL
ODSTĚHOVAT
DO JINÉ ZEMĚ ?

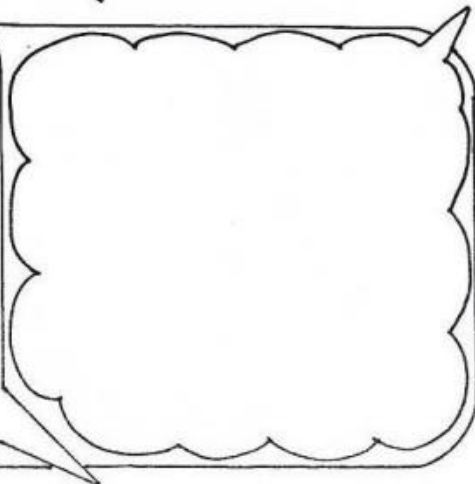
KDYBYS OD TEDĚ NEMOHL
CHODIT DO ŠKOLY, ALE MUSEL
BYS CHODIT DO PRÁCE ?

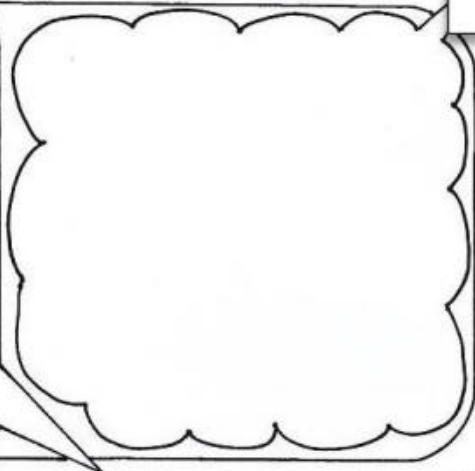
KDYBY BYLY ŠKOLY
ROZDĚLENY NA TŘÍDY
PRO CHAPCE A PRO DÍVKY ?

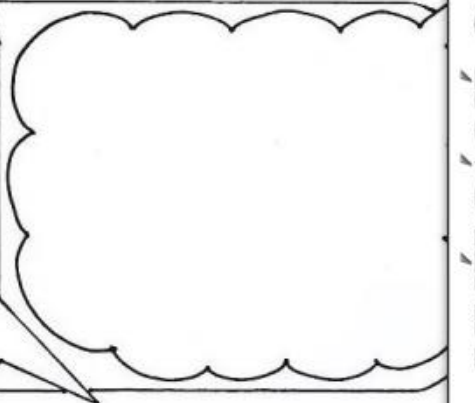
KDYBYS NEMĚL
ŽÁDNOU
ELEKTRONIKU ?

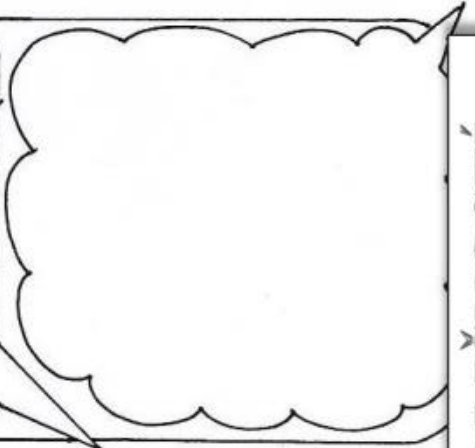
KDYBY K TOBĚ
DO TŘÍDY PŘIŠEL ŽÁK
Z JINÉ ZEMĚ ?

KDYBYS MĚL
JINOU BARVU
PLETI ?

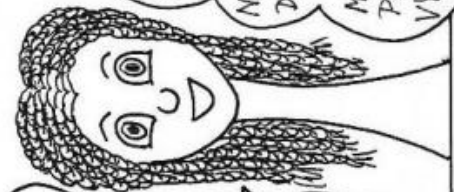
KDYBYS MUSEL
NOSIT DO ŠKOLY
STEJNOKROJ ?

VNÍMÁNÍ ODLIŠNOSTÍ

V ZEMI,
ZE KTERÉ,
POCHAŽÍ,
MOJE RODINA,
DO PRÁCE
CHODÍ VĚTŠINOU
JEN MUŽI.
ŽENY JSOU
DOMA A
STARAJÍ SE O
RODINU.

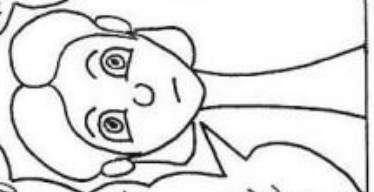
JÁ ZASE,
POCHAŽÍM
ZE ZEMĚ,
KDE ČASTO,
BYDLÍ CELE
RODINY
POHROMADE.
MY JSME ŽILI
U BABIČKY A
DĚDY. A JEŠTĚ
TU ŽIL STRÝC
S TĚTOU A
SESTRĚNICE.

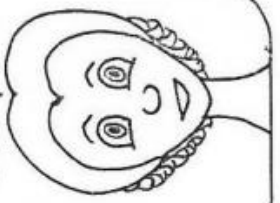
V NAŠÍ
ZEMI
NĚKTERÉ DĚTI
NEUMÍ POČÍTAT,
ČÍST ANI PSÁT.
NEMUŽOU CHODIT
DO ŠKOLY, I KDYŽ
CHTĚJÍ.
MUSÍ RODIČŮM
POMÁHAT
VYDĚLÁVAT PENIZE.

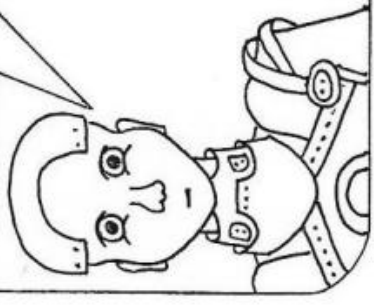
'NEŽ JSEM PŘIJEL
K VÁM DO ČECH, TAK JSEM
ŽIL DLOUHO JEN S DĚDOU
A BABIČKOU. RODIČE
ŽILI TADY A VYDĚLÁVA-
LI PENIZE.
V NAŠÍ
ZEMI
TO TAK
DĚLA
HODNE
RODIN.

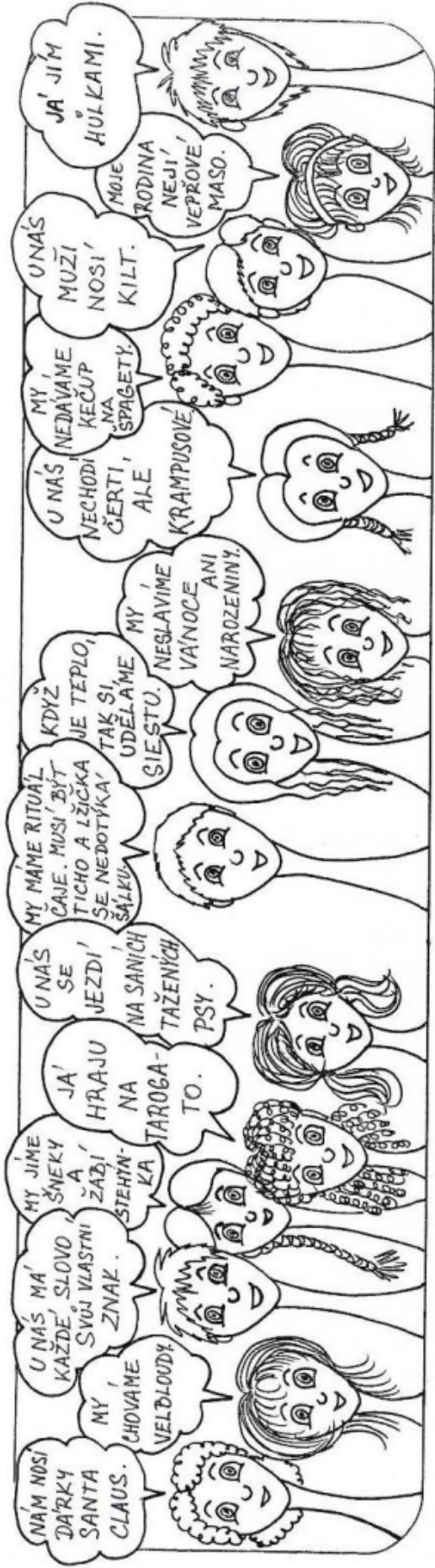
MOJE RODINA
POCHAŽÍ ZE ZEMĚ,
KDE RODIČE, DÍVKY
PROVDAJÍ PROTI
JEJICH VŮLI.

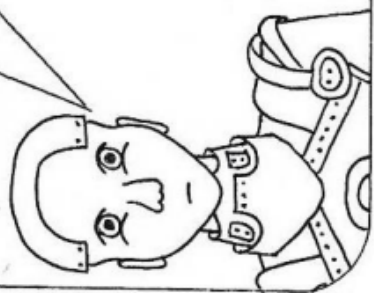
JAK SE LIŠÍ ZPŮSOBY CHOVÁNÍ
VE VAŠÍ ZEMI ?
MOHL BYS MI VYSVĚTLIT, JAKÉ
DŮVODY MAJÍ LIDÉ PRO TENTO
ZPŮSOB CHOVÁNÍ ?

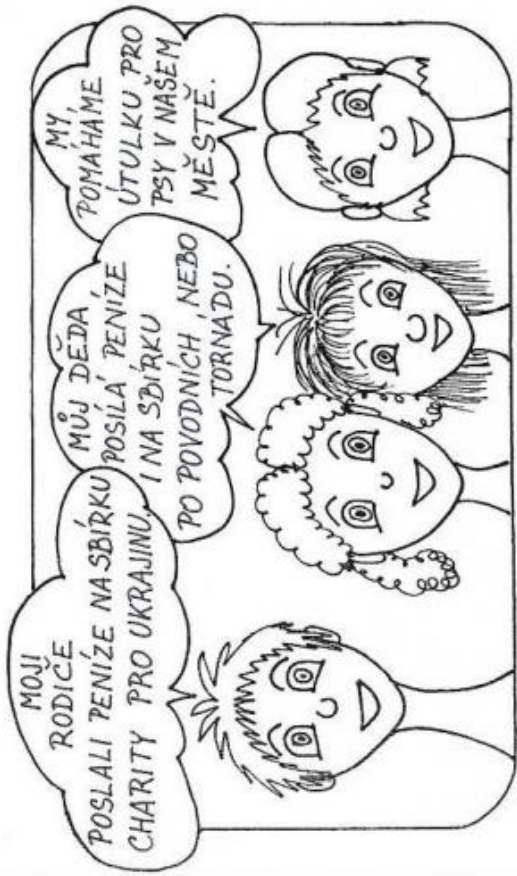
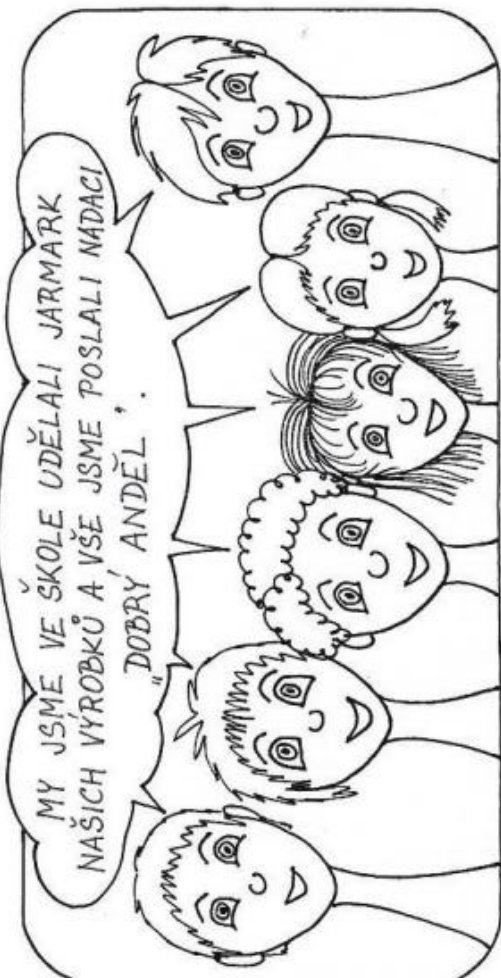
SOCIOKULTURNÍ ZÁZEMÍ

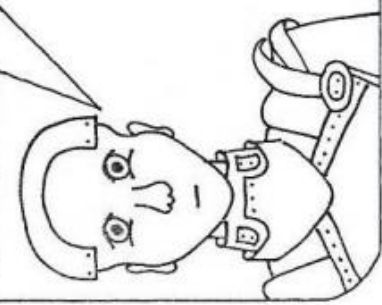
CO BYCH MOHL UDELAT PRO TO, ABY SE TEN, KDO SE NĚČÍM ODLIŠUJE, CÍTEL DOBRĚ? CO DĚLAŠ TY?

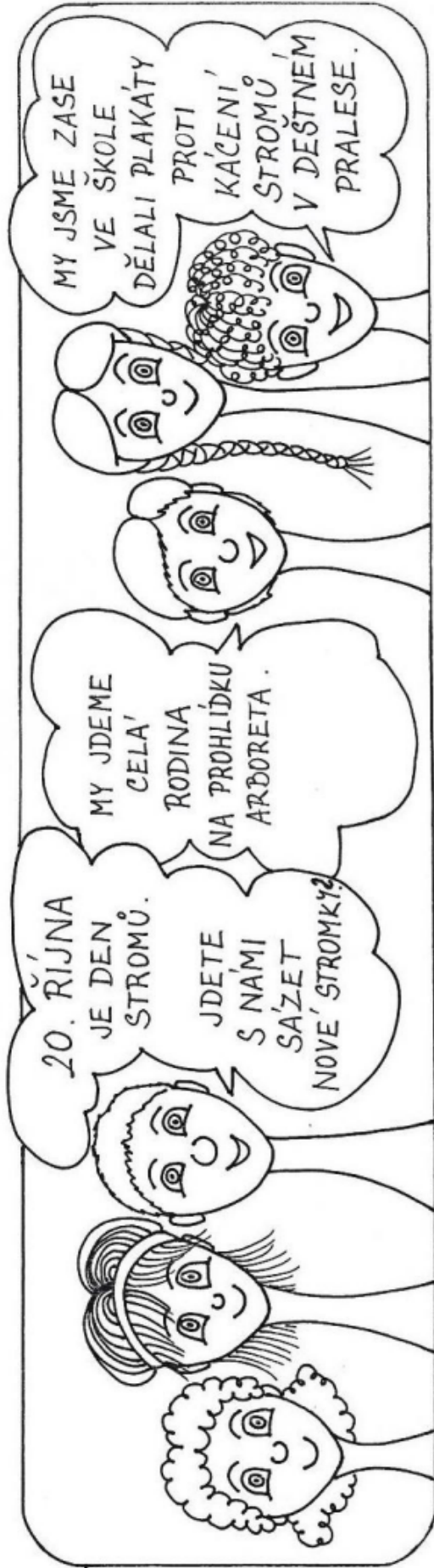
TOLERANCE - RESPEKT

PROČ LIDÉ POMAĎAJÍ?
JAK POMAĎAŠ TĚM, CO TO
POTŘEBUJÍ, TYŽ?
JAK BYCH MOHL NĚKOMU POMOCI
I JA'Ž?
PROČ NEPOMAĎAJÍ VŠICHNI Ž?

SOLIDARITA

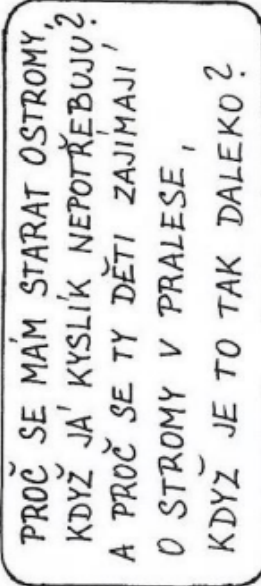

20. ŘÍJNA
JE DEN
STROMŮ.

JDETE
S NAMI
SAZET
NOVÉ STROMKY?

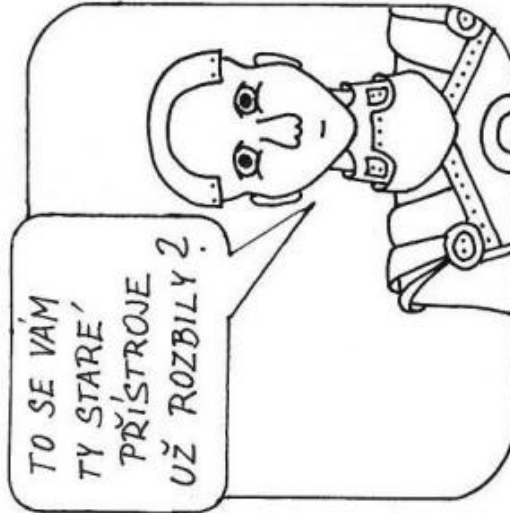
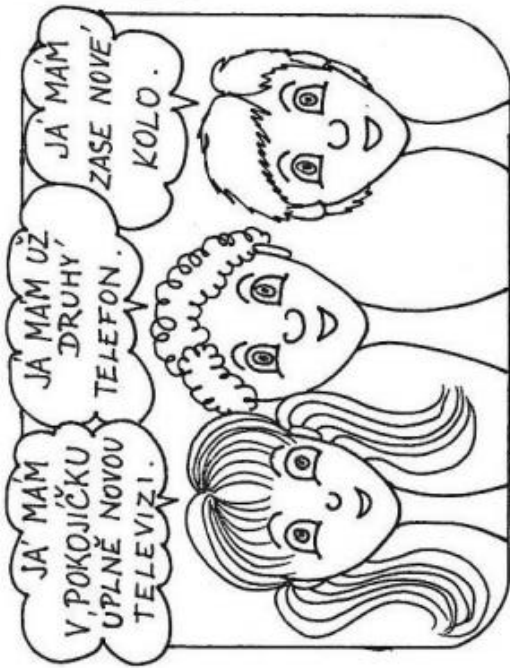
MY JDEME
CELA
RODINA
NA PROHLÍDKU
ARBORETA.

MY JSME ZASE
VE ŠKOLE
DĚLALI PLAKÁTY
PROTI
KAČENÍ
STROMŮ,
V DEŠTNÉM
PRALESE.

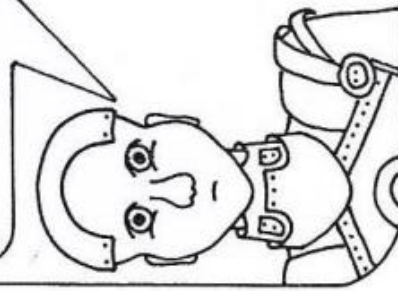

PROČ SE MÁM STARAT OSTROMY,
KDYŽ JA' KYSLÍK NEPOTŘEBUJU?
A PROČ SE TY DĚTI ZAJÍMAJÍ
O STROMY V PRALESE,
KDYŽ JE TO TAK DALEKO?

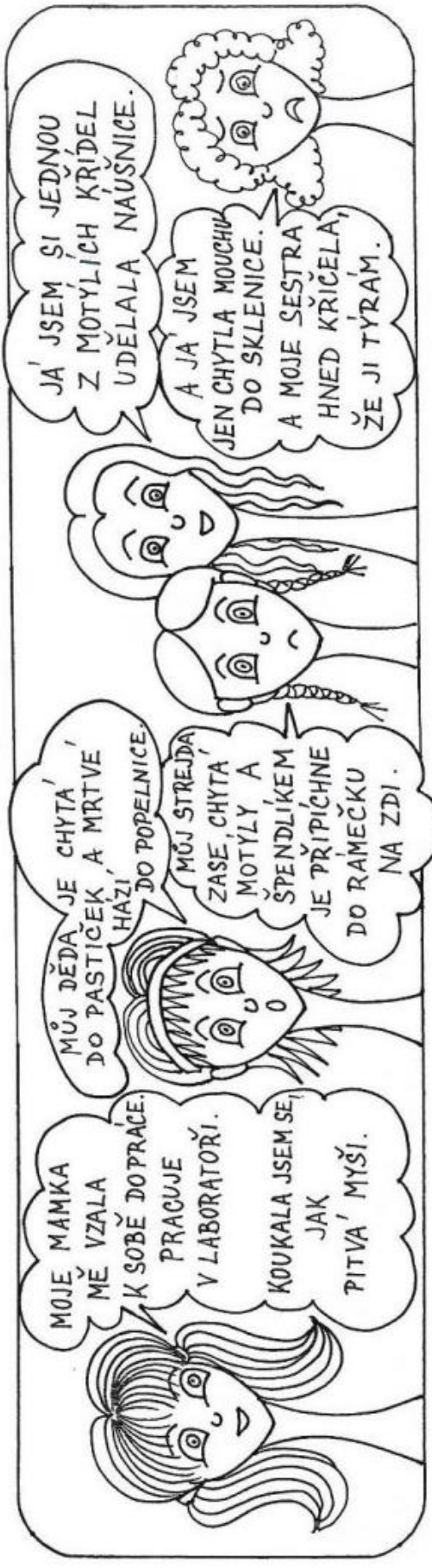
STROMY

PROČ SI LIDE' KUPUJI' NOVE' VECI, KDYZ TY STARE' STALE FUNGUJI' ? K ČEMU POTŘEBUJETE TOLIK VĚCI' ?

ŽIVOTNÍ STYL

JA' JSEM SI JEDNOU
Z MOTÝLICH KRÍDEL
UDELA NAÚSNICE.

A JA JSEM
JEN CHYTILA MOUCHU
DO SKLENICE.
A MOJE SESTRA
HNED KRÍČELA,
ŽE JI TYRÁM.

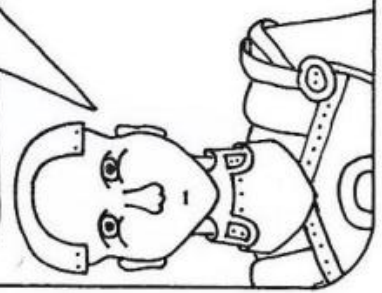
MŮJ DĚDA JE CHYTA'
DO PASTICEK A MRTVE
HAZI DO POPELNICE.

MŮJ STŘEJDA
ZASE CHYTA'
MOTYLY A
ŠPENDLÍKEM
JE PŘIPÍCHNE
DO RÁMEČKU
NA ZDI.

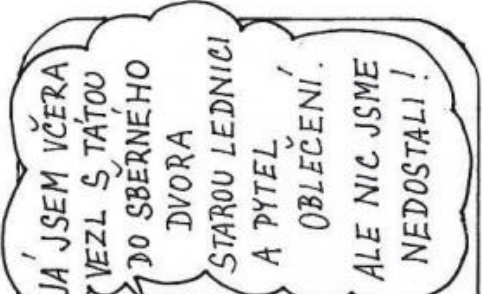
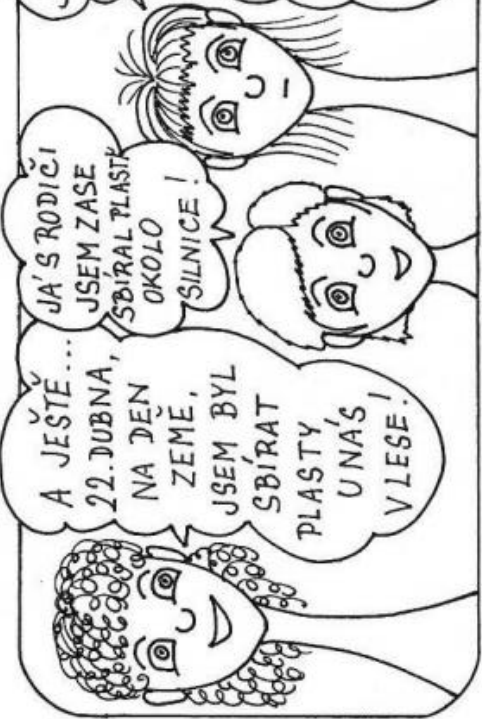
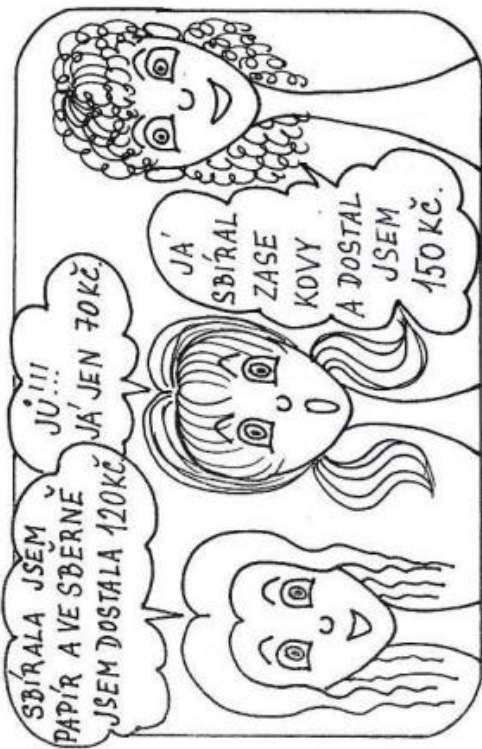
MOJE MAMKA
MĚ VZALA
K SOBĚ DO PRÁCE.
PRACUJE
V LABORATORII.

KOUKALA JSEM SE,
JAK
PITVA' MYŠI.

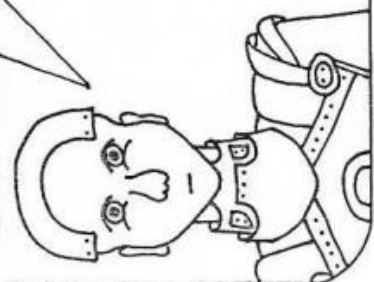
CO JE TYRÁNÍ ZVÍŘAT?
KDYŽ MAJÍ LIDÉ SVÁ PRÁVA,
JAKA' PRÁVA MAJÍ ZVÍŘATA?
PROČ BYCH MĚL DÁT
PŘEDNOST ČLOVĚKU
PŘED ZVÍŘETEM?

PRÁVA ZVÍŘAT

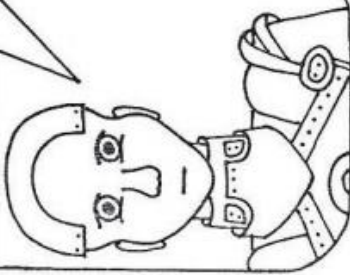

PROČ LIDÉ DOSTÁVAJÍ ZA SBĚR PAPIRU A ŽELEZA PENÍZE?
A PROČ SBĪŘAJÍ PLASTY, KDYŽ ZA NĚ NIC NEDOSTANOU, ŽE
PROČ VOZÍ STARE VĚCI DO SBĚRNĚHO DVORA? A NE TŘEBA DO LESA?

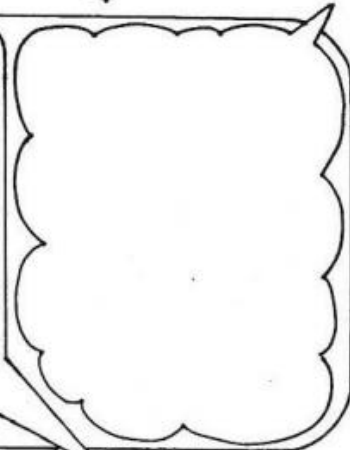

ODPAD

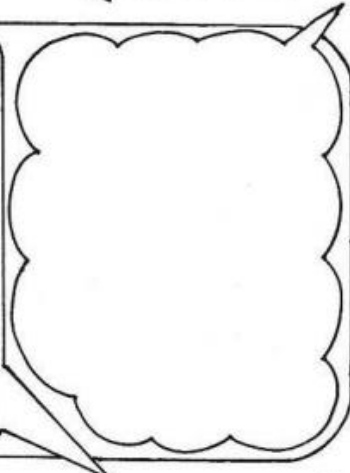
NĚKTERÉ LIDSKÉ ČINNOSTI
STALÉ NEROZUMÍM.
PROČ LIDÉ DĚLAJÍ VĚCI,
KTERÉ MĚNÍ KRAJINU?

PROČ LIDÉ STAVÍ STÁLE
NOVÉ DOMY A ZVĚTŠUJÍ
MĚSTA A VESNICE?

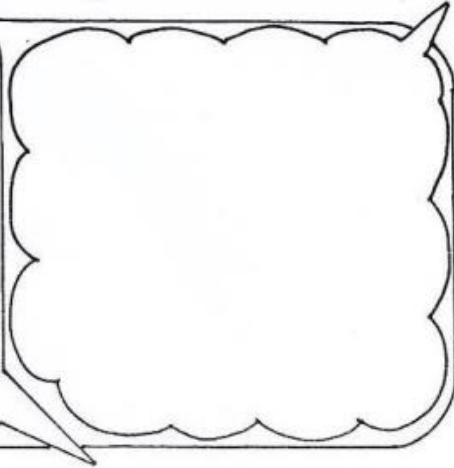
PROČ LIDÉ BUDUJÍ
NOVÉ SILNICE A
DALŠÍ DAĽNICE?

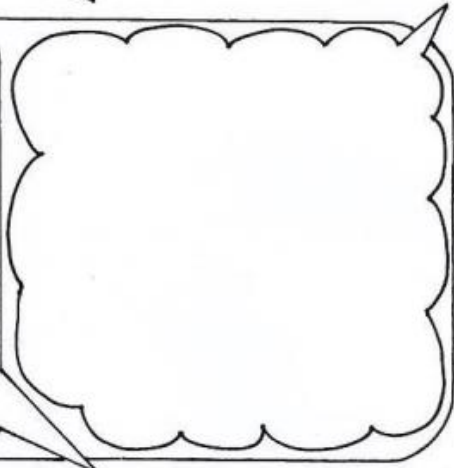
PROČ SPALUJÍ ODPAD
V KAMNECH, KDYŽ TÍM
ZNEČIŠTUJÍ VZDUCH?

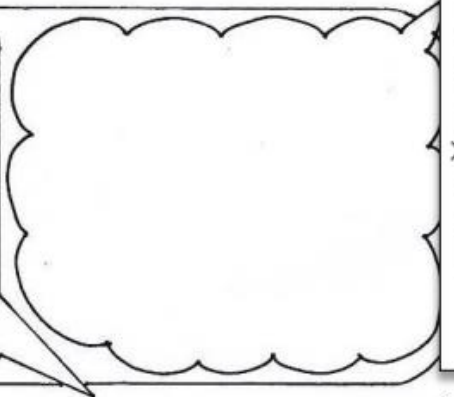
PROČ POTŘEBUJÍ
TĚŽIT STÁLE VÍCE
KDYŽ TÍM UBÝVA LESŮ?

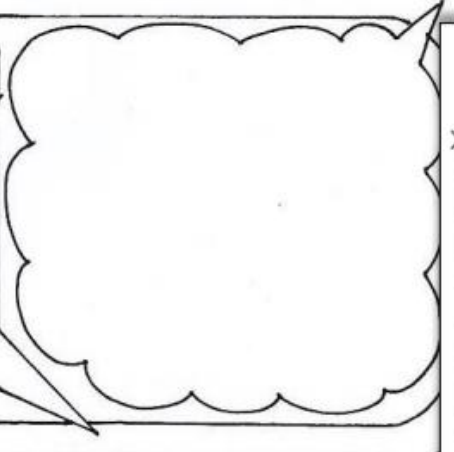
PROČ DO VODY VYPOUŠTÍ
LÁTKY, KTERÉ TAM
NEPATŘÍ, I KDYŽ VĚDÍ,
ŽE JIMI VODU ZNEČISTÍ?

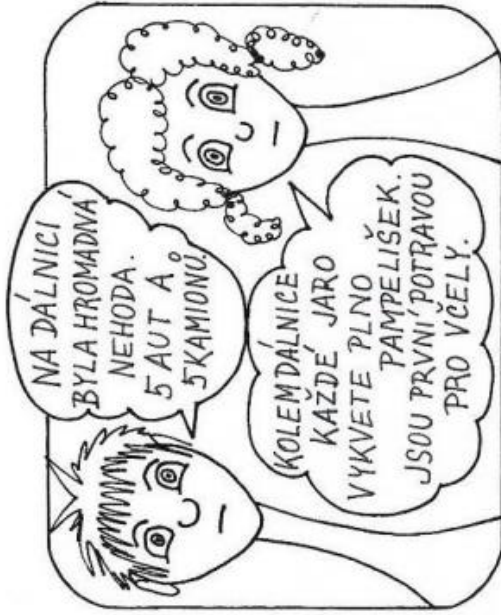
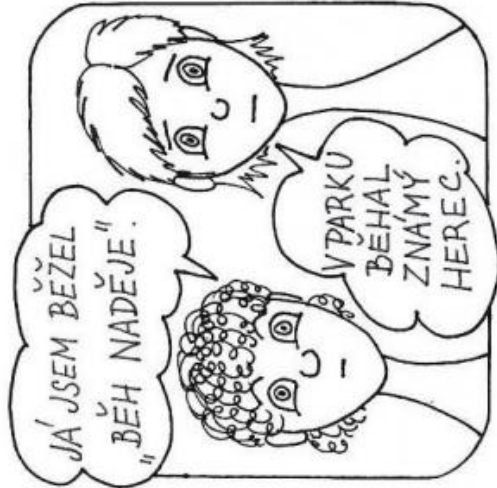
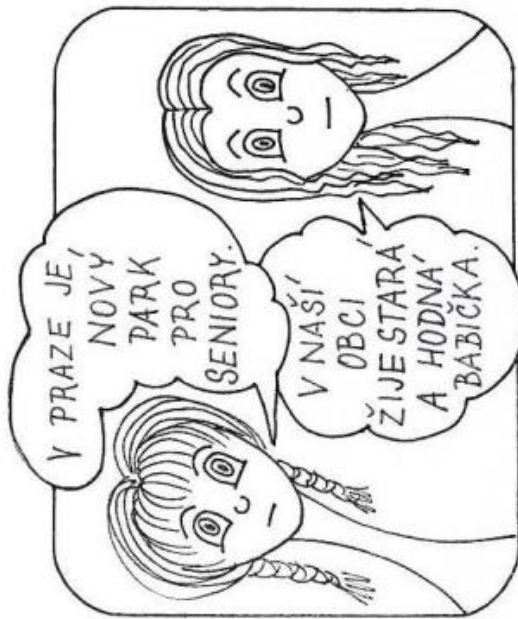
PROČ VYHAZUJÍ
ODPADKY DO LESA,
KDYŽ MAJÍ POPELNICE?

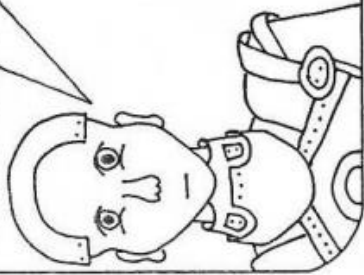
PROČ VÍCE NEŠETŘÍ
VODOU, KDYŽ VĚDÍ,
ŽE JE JÍ UŽ TEDY
NEDOSTATEK?

ZMĚNY V KRAJINĚ

ABYCH SE MOHL UČIT Z DOSTUPNÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ, POTŘEBUJI VĚDĚT, PODLE ČEHO JSOU ZPRÁVY VYBÍRÁNY. KTERÉ Z TĚCHTO ZPRÁV BY SE PODLE VÁS DOSTALY DO NOVIN NEBO ČASOPISŮ? A PROČ PRAVĚ TYTO?

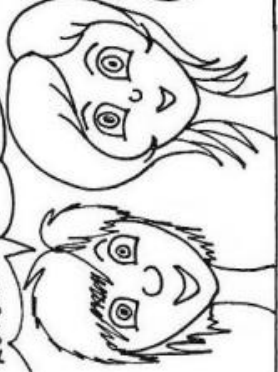
VÝBĚR ZPRÁV

MY VŠICHNI JSME
YOUTUBERŮ! /
NĚKTEŘI /
Z VAŠ NÁS
I SLEDUJÍ!

MÁME PRO
VAŠ
DŮLEŽITÉ
NOVINKY
Z NAŠEHO
ŽIVOTA!

JÁ JSEM BYL VČERA
V OBCHODÁKU! A SLEDUJTE,
JAKÝ JSEM SI KOUPII SUPROVY
BOTY!
JÁ KUPUJU JEN TUTO ZNAČKU.

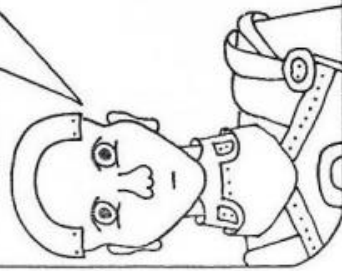
DNESKA MÁM
KRAŠNÝ DEN!
RÁNO JSEM
NA VLASY POUŽILA
TENHLE ŠAMPÓN!

A MÁM JE SUPER,
VYPADAJÍ DOST
DOBŘE NA FOTKÁCH
I NA VIDEU!
JÁ UŽ ROZHODNE
JINÝ
NEPOUŽÍJU!!

TYHLE TRÍČKA
JSOU VŠECHNA OD JEDNÉ
ZNAČKY, JAK VIDÍTE
PROTOŽE JSOU
SUPER!!

TAK MÁM ZELENÉ
ČERVENÉ, BÍLÉ,
AHOJ KAMO!
TAK CO?
UŽ JSI VIDĚL TO ME
NOVÉ POUZDRO
NA MOBIL?
NA MOBIL?

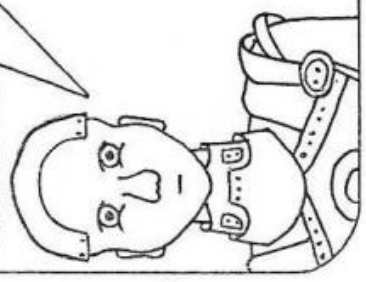
PROČ NĚKTEŘÍ Z VAŠ
SLEDUJÍ JINÉ LIDI,
NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH?
JAKÉ INFORMACE OD NICH
ZÍSKÁVÁTE?
PROČ JE POTŘEBUJETE?

SKRYTÁ REKLAMA - MANIPULACE

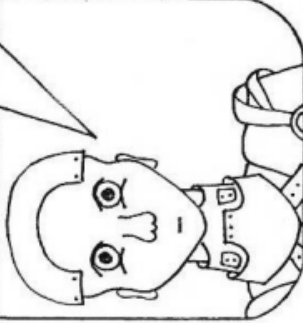

DO JAKÝCH RUBRIK BY MOHLI BÝT ZPRÁVY PODLE TĚCHTO NĀMĚTŮ ROZDĚLENY? JAKÉ DRUHY ZPRÁV JEŠTĚ LIDI ZAJÍMAJÍ? KTERÉ ZPRÁVY ZAJÍMAJÍ TEBE?

VNÍMÁNÍ OBSAHU ZPRÁV

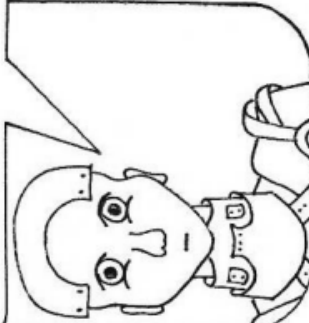
UKAŽ MI PROSÍM,
JAK BY MOHLA VYPADAT
KRAŤKA, ZPRAVA
TŘEBA O VAŠI ŠKOLE.

VČERA V NAŠI ŠKOLE

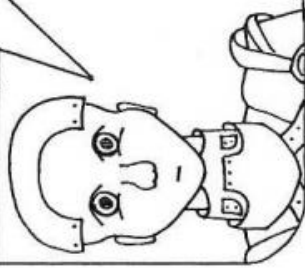
NAŠE ŠKOLA V ROCE 2050

KDE JSI, ZÍSKAL INFORMACE
DO SVÝCH ZPRAV ?
KTERÉ ZPRAVĚ BYCH MĚL
VÍCE VĚŘIT ? A PROČ ?
PROČ LIDÉ NĚKDY PIŠÍ
ZPRAVY, I KDYŽ VI, ŽE NEJSOU
PRAVDIVÉ ?

MEDIÁLNÍ SDĚLENÍ

JAK POZNAŤ, KTERÁ ZPRAVA
JE PRAVDIVÁ? AKTERÁ JE
POUZE REKLAMA? NAUČÍŠ
MĚ TO ROZLIŠOVAT?

• TOTO TRIČKO JE
VYROBENO
ZE 100% BAVLNY.

• TRÍČKO, CO TVARUJE
VAŠE TĚLO!
BUDETE JAKO
MODELKA!

• NAŠE ŽVÝKAČKA JE
VYROBĚNA Z KAUCŮKU
A DOCHUCENA.
MŮŽEŠ ŽVÝKAT
CELÝ MĚSÍC.

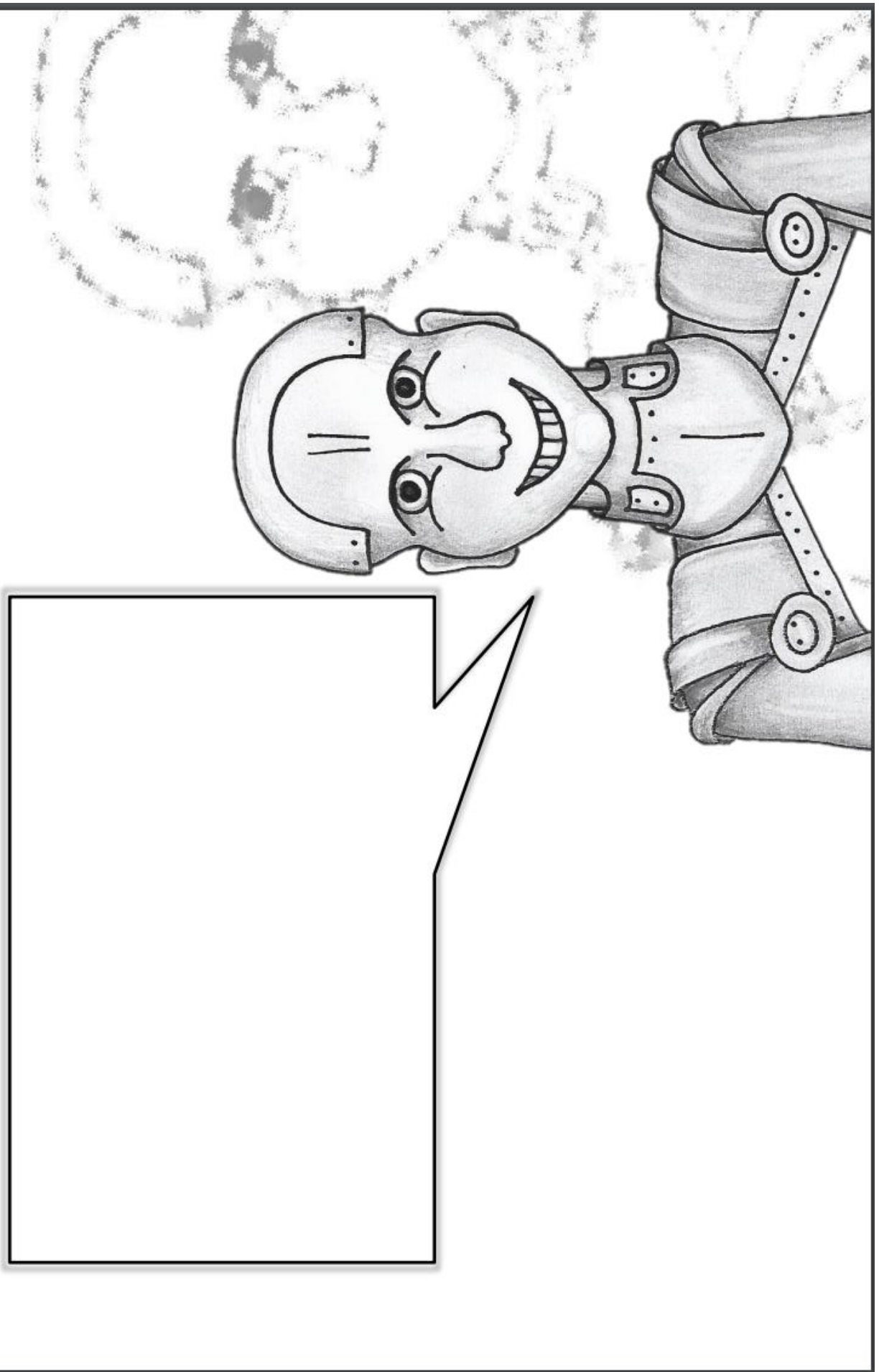
• JE TO HRAČKA,
KTEROU MŮŽETE
POUZE MAČKAT.
• JE Z PLASTU A
PLASTY ZNEČIŠTUJÍ
CELOU NAŠÍ
PLANETU!

• ANTI STRESOVÁ
HRAČKA!
50 BUBLIN!
HRAČKA,
SE KTEROU SI
HRAJE CELÝ
SVĚT!

• V NAŠICH BOTÁCH TYTO BOTY
VYHRAJETE !!! NA SPORT...
• OLYMPIÁDU...

• VŠICHNI SPRÁVNÍ KLUCI
UŽ HRAJÍ NAŠÍ HRU!
MŮŽETE JI HRÁT
24 HODIN
V KUSE, ONLINE!
• POKUD
U TĚTO HRU
BUDETE SEDET
DELSÍ DOBU,
MŮŽOU VAŠ
BOLET ZA 100€.

REKLAMA

PORTFOLIO ROBOTA

----- ÚVOD -----

POZVÁNKA DO
SOUTĚŽE

KDO JSEM

CO JE VAŠIM ÚKOLEM

ZAČÍNÁME !!!

----- ZPĚTNÁ VAZBA -----

ZAČÍNÁME !!!

Zde najdete jednotlivé listy pro "PORTFOLIO ROBOTA".

Vypracováním těchto listů a hledáním odpovědí na otázky, které jsou v nich uvedené, pomůžete doplnit chybějící data, jež jsou potřebná pro rozvoj samostatného myšlení vašeho autonomního robota.

— PORTFOLIO ROBOTA —

----- ÚVOD -----

POZVÁNKA DO
SOUTĚŽE

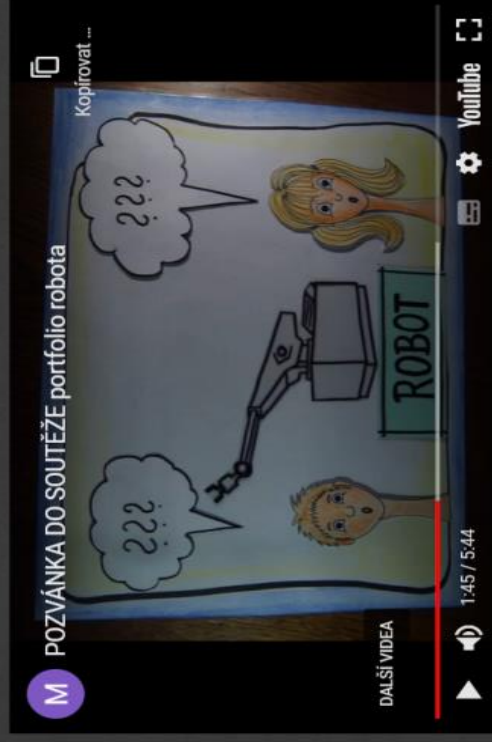
KDO JSEM

CO JE VAŠÍM ÚKOLEM

ZAČÍNÁME !!!

----- ZPĚTNÁ VAZBA -----

POZVÁNKA DO SOUTĚŽE

ZAČÍNÁME !!!

PORTFOLIO ROBOTA

----- ÚVOD -----

POZVÁNKA DO
SOUTĚŽE

KDO JSEM

CO JE VAŠIM ÚKOLEM

ZAČÍNÁME !!!

----- ZPĚTNÁ VAZBA -----

VAŠE ZPĚTNÁ VAZBA

Vaše zpětná vazba k
pracovním listům a
metodikám.

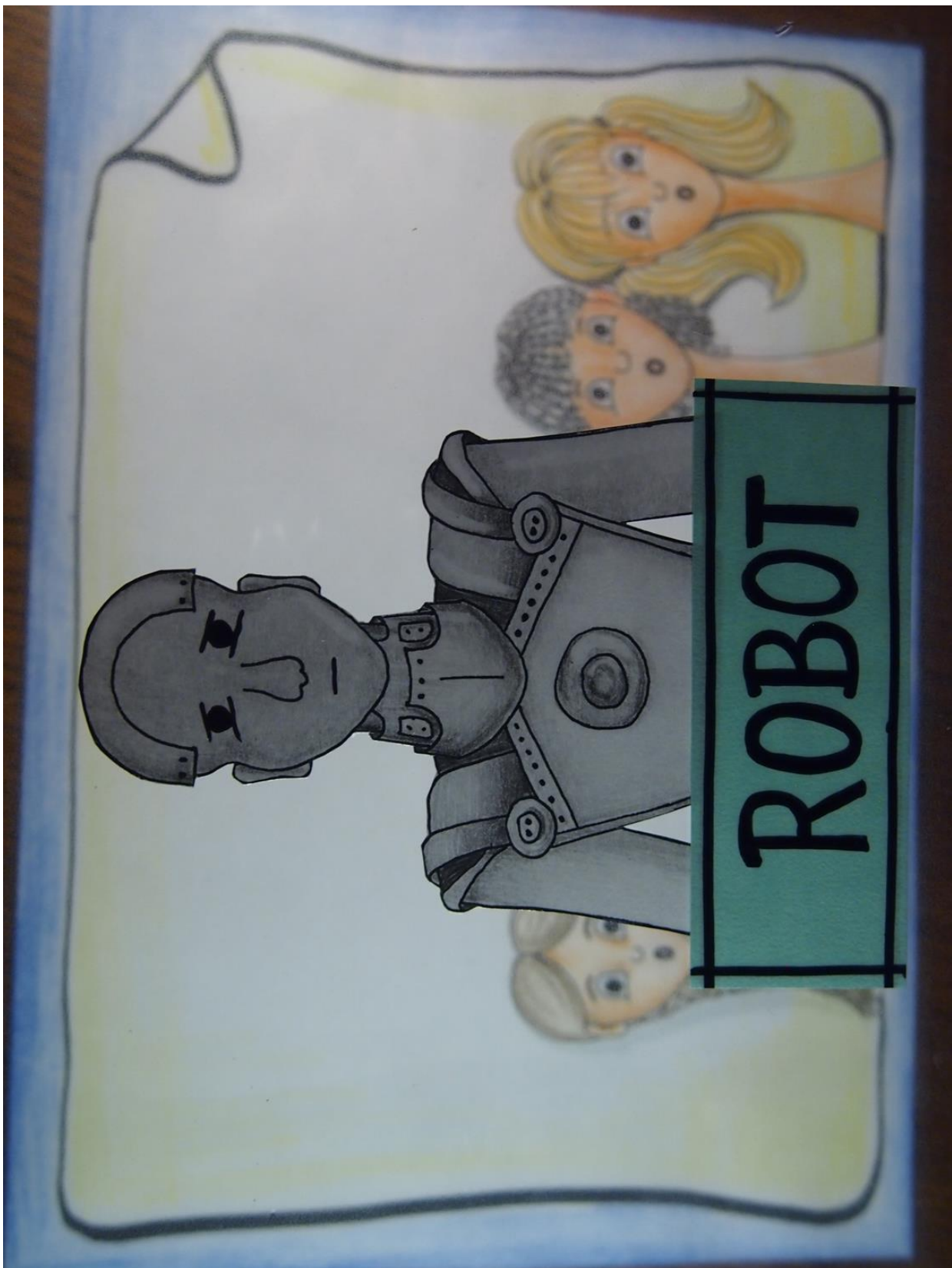
Odeslat

Jaké otázky by mohly
být ještě zařazeny ke
konkrétnímu
pracovnímu listu?

Odeslat

PŘÍLOHA IV. - Ukázka motivační animace – POZVÁNKA DO SOUTĚŽE

SOUTĚŽ V PROGRAMOVÁNÍ ROBOTŮ

SOUTĚŽ JE URČENA PRO VŠECHNY ŽÁKY 4.-5. ROČNÍKŮ.
VÍTEŽ SOUTĚŽE ZÍSKÁ OCENĚNÍ
→ PROGRAMÁTOR BUDOUCNOSTI ←

ROBOT

